

"Ekrad Kürtler demek mi?"

Uğur MUMCU

Sevgili okuyucular, yıllardır Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve milletin başında sorun olan ve yine adına "Kürt Sorunu" denilen ve tamamen "yapay" bir "sorun" olarak köpürtülerek günümüze kadar getirilen emperyalist güçlerin tasarısı artık bütün dinamikleriyle gün gibi karşımızda durmaktadır. Bu sorun sadece askeri bir sorunmuş gibi sürekli Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet güçlerinin omuzlarına yüklenerek, genel anlamda operasyonel faaliyetler bağlamında, tamamen askeri olarak yok edilmek istendi. Bunu siyasetçiler belki bilinçli, belki de bilinçsiz bir şekilde gerçekleştirdi, emin değilim. Emin olduğum bir konu varsa, o da tarihi süreç içerisinde tüm bu olayların bilinçli bir siyaset ve oyun kurucuları tarafından tamamen planlı bir şekilde tasarlandığıdır. Ben bir ilkokul mezunuyum ve 50 yaşındayım. 40 yılı aşkın bir süredir sürekli insanlar ölmekte, maddi kayıplar yaşanmakta, yatırımlar aksamakta, göçler meydana gelmekte ve en nihayetinde ülke ekonomisi ağır zarar görmekte. Bu ülkenin istihbarat, siyasi toplum örgütleri, araştırmacıları, aydınları, tarihçileri, akademisyenleri, üniversite ve fakülteleri ne iş yapar diye kendi kendime sordum. Türk Silahlı Kuvvetlerinin, milletimizin gözünde itibar kaybetmeye başladığını görünce de -ki bana göre en can acıtıcı durum buydu, sorumlu bir yurttaş olarak nedir bunun altında yatan sebep diye kendimce araştırmaya koyuldum. Ki ben uzun yıllar önce Fransa'ya gitmiş ve tamamen de Fransız vatandaşlığına geçmiş biriyim. Sürekli olarak psikolojik harp stratejisini uygulayarak, askerlerimizi, polislerimizi, öğretmenlerimizi, camideki imamlarımıza kadar katlederek Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da "Kürt" adı altında, bir "Kürt Ulusu" yaratma arzusunun yaşandığını görebilmekteydim. Elbette sorunun temeline inme merakına istinaden "Kimdir bu Kürtler?" diye kendime sordum ve yine bu sorudan hareketle, hem yapılmış, hem de yapılmaya devam eden güncel faaliyetleri de gözeterik dönemine ait tarihi bilgi, belge, kronik ve saha raporlarını araştırmaya başladım. Tüm bu araştırmalarım esnasında ulaştığım bilgi, belge ve saha raporlarını çeşitli ve diğer kaynaklardan da destekledikten sonra tüm sosyal medya hesaplarımda paylaşmaya başladım. Burada bir şeyler ters gidiyordu ve garip bir şekilde bu raporlar ile kroniklere baktığımda "Kürt" tanımlamasında büyük çarpıtma ve sıkıntılar olduğunu gördüm. Elbette ulaştığım bu bilgileri yaymak için uğraştıkça garip bir şekilde sosyal medya üzerinden linç edilmeye ve ambargo altına alınmaya başladım. İnsanlar "Nedir bu bilgi ve belgelerde yazanlar?" veya "Var mı gerçekten böyle bir şey?" demek yerine hemen en bilindik söylemler üzerinden tamamen şahsımı hedef alıcı algı oprasyonları başladı;

"Sen ırkçı, faşist ve kafatasçısı!"

Oysa ben ne "ırkçı"ydım, ne de "kafatasçı". Tek derdim tozlu raflarda okunmayı bekleyen bu tarihi bilgi, belge ve saha raporlarının okunması, araştırılması ve kamuoyu ile paylaşılmasıydı. Evet sorun çok büyüktü ve her geçen gün bu soruna karşı gelmeye çalışan binleri gördükçe doğru yolda olduğumu anladım. İnsanları bu konuda bilinçlendirmek için yürüttüğüm araştırmalar esnasında sunduğum yazılı kaynakların içeriğine odaklanmak yerine konunun etrafından dolanarak sürekli şahsıma yönelttikleri "Sen Kürtleri inkar ediyorsun" söylemleri altında, faşist damgası vurarak ve tam bir terör atmosferine maruz bırakılarak baskı altına alınmaya, susturulmaya ve en nihayetinde "Bu adamın psikolojik ve akli sorunları var" iftiraları ile hor görülmeye başladım. Esasen garip olan ancak bana göre hiç de garip olmayan ise bu tutumu sergileyenlerin çoğunluğunu Atatürkçülük, Sosyalizm ve

Hümanizm maskesi arkasına bürünmüş sözde aydınlanmacılar, tarihçiler ve en nihayetinde Atatürkçüler oluşturunuyordu. Bu sözde aydınlanmacı ve Ulusalci kesim; "sosyalist" maskesi altında, "Vatikan" ve "Cizvit"lerin sinsice hazırlamış olduğu "Kürt" piyonuna hizmet ederek, dönemine ait tarihi belgelerin, Yüce Türk Ulusuna ulaştırılmasını engellemişlerdir. Oysa ben şahsi olarak "Kürtleri" hiçbir zaman inkar etmemiştim. Eğer Kürdleri inkar etmiş olsaydım, bu "Kürt" diye tanımlanan bir milletin varlığını da kabul etmiş olurum. İşte psikolojik harbin inceliği tam olarak burada devreye girecekti. Oysa ki ben "Kürt" varlığını reddetmek yerine söylenen yalanları dışlamayı seçtim. Türkiye Cumhuriyeti, Devlet ve Milletinin bölünmez bütünlüğü için can veren insanımız boş yere mi can verdiler? Kendime hep aynı soruyu sorarım; 1071'de 3'üncü sıradan 101'inci adamın adını biliyor musun?

O adam oradaydı.

Kitap içerisinde Türk milletine sansürlü bir şekilde anlatılmayan, dillendirilmeyen ve buna örnek vermek gerekirse "Selahaddin Eyyubi" ile "Ekra'tan olan "Kutbeddin"in etnik kökeni olan, yerli ve yabancı kaynaklar gün gibi önüme serilmişti. Elbette bu çalışmamızın içerisinde bu bölümün nasıl sansüre uğratıldığını belgeler ile göreceksiniz.

Giriş:

Elimizde mevcut olan en erken ve "Kürt" olarak okunabilecek sözcük batı dillerinde yazılmış kitap, seyahatname vs. gibi somut delillere dayalı "Curd", "Kürt" çoğulu ise "Ekra'tan "Curdes" olduğu iddia edilir. "Curd" sözcüğünün Türkçe karşılığı olan sözcük kür dür. Özellikle "lor peyniri" veya "kesik süd" doğrusu "süt"dür ve damakta d/t yer değişimi mevcuttur. Buna istinaden bu yer değişimini "Kurd" veya "Kurt" olarak da görmekteyiz. Latince kökenli olan "Curd" sözcüğünü araştırdığımızda karşımıza çıkan öncelik "lor peyniri" olmakla beraber, "Lemon Curd" (Limonlu Kürt), "Framboise Curd" (Ahududulu Kürt) vs. olarak çıkmaktadır ve bu da bize çok önemli bazı bilgileri de vermektedir.

Kaynaklar:

Öncelikle "Curd-Kürt" bir etnik tanıma hitap etmemektedir. Arap ve Fars -ki doğrusu "Part"dır, kaynaklarında "ü" harfi olmamasına rağmen nasıl olur da Mesudi'nin (Meynard et Couteille) "Altın Çayırırlar" adlı eserinde geçen bu sözcük "کردية -Kürdiye" olarak okunabilir? Hele ki abisinin ismi "Behram Çübin" iken.

Alfabelerinde ve vokallerinde olmayan bir harfi nasıl yazabilirler?

Buradan anlaşılan "Curt-Kürd" sözcüğü, batıdan doğuya gelmiş bir sözcük olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada asıl soru ne zaman geldiğidir?

Yine burada iddia edilen ve üzerinde oynanan konu -ki bunu kurnazca yapmaktadırlar, Arapça "Krd-کرد" sözcüğünün üzerinde durulması ile ortaya çıkacaktır. "Krd" içerisine bir çok sesli harf girebilir, giremeyecek olan harf "ü" harfidir. Bunun olabilmesi için Arap alfabesinde "ü" harfinin olması gerekmektedir. Bu durum "Farsça" yani "Partça" içinde geçerlidir. Özellikle "Grammatica Linguae Persicae" (Francisci ve Dombay, 1804:22) 1 sözlüğünde karşımıza çıkan "کردی Kerdî" tanımlaması üstte görmüş olduğumuz "KRD" sözcüğünün açıklanmasında da yardımcı olur. "Dictionnaire Turc-Français" (Kieffer ve Bianchi, 1837:58) 2 "کردوس Kurdous" (Vokalde Kürdus) "Troupes de chevaux" sözlüğünde geçen "Atlı Birlikleri" tanımı Osmanlı'da kullanılan "KRD" yazılışını Kürt diye okuyamayacağımızın delillerinden bir tanesidir.

Burada Yavuz Sultan Selim'in beyitlerine değinmeden de geçemeyiz, Selim'in Beyitleriyle 3
(Gültekin : Sayfa 1224) yapmış olduğu çalışmalardan bazı kesitler:

3

پیش مردم لب توان بر بست از آه و فغان
منع نتوان کرد لیکن دیده خونبار را
Piș-i merdüm leb-tevân ber-best ez-âh u figân
Men' ne-tevân kerd likin dide-i hûn-bâr-râ
[Halkın yanında âh eyleyip sükût etmek mümkündür. Lakin dide-i hûnbârı -giryeden- men'
eylemek kâbil değildir.]

هم بجانان خواهم آخر گفت شرح حال خود
کرچه نتوان کرد ظاهر با کس این اسرار را
Hem be-cânân h'âhem âhir güft şerh-i hâl-i hod
Gerçi ne-tevân kerd zâhir bâ-kes in-esrâr-râ
[Her ne kadar bu esrârı kimseye ifşâ etmek câiz değilse de âkıbetü'l-emr yine cânâna hâlimi arz
edeceğim.]

(Sayfa 1224, pdf sayfa, 8.)

Beyitlerden de anlaşılacağı üzere "KRD" sözcüğü Osmanlı divanında "Kerd" olarak
kullanılmıştır. Önümüzdeki bir diğer soru "Ektrat الاكراد Kürt"ler yalanıdır.

"Kürt" ve "Kürd" sözcükleri aynı anlamı mı taşımaktadır?

Batılıların "Curd" yazdıklarına, biz "Kürt" demek zorunda mıyız? Neden "Kürt" yerine
Osmanlı döneminde kullanılan "Dülab" (G.Gancia, Viaggi di Pietro Della Valle il Pellegrino:1843) sözcüğünün
modern hali olan, "Dolananlar" sözcüğünü kullanmıyoruz? Bu "Kürt" sözcüğünü kim ve hangi
tarihte uydurdu?

"Ektrat Kürtler demek mi?"

Bu konuda "Uğur MUMCU"nun (Mumcu:55) 4 (Işıklar içinde uyusun) yarım kalan kitabından bir
kesitle başlayalım:

"Şimdiye kadar bunlara Kürt denmiştir. Başka bir ırktan olmuş insan muamelesi yapılmıştır.
Hükümetin sünni ve cahil memurları bunlara kızılbaş ve gavurdan da aşağı dine salık
insanlar muamelesi göstermiştir. Cumhuriyet hükümetini kendilerini "Kürt-Kürd" soyundan
bildiği ve herkesin vicdani akidesine karışmadığı ve fakat kimsenin kimseyi de şu veya bu
mezhebe girmeye teşvik ve icbara salahiyyetli olmadığı da anlatılınca gönülden Hükümete
bağlılık duyguları doğduğu da sezildi. EKRAD, KÜRTLER DEMEK Mİ?" Pdf sayfa numarası 55.

Gerçekten de "Ektrat Kürtler demek mi?"

Aşağıda geçen kaynaklardan da anlayacağınız gibi "Ektrat" sözcüğü sadece Türklerin
kollarından bazılarına verilen bir "ünvan" olarak veya yaşam koşullarına göre belirlenen bir
konuma özel üretilmiş kelime olarak görülmektedir. 11'inci yüzyıl kayıtlarında da geçen
"Ektrat" sözcüğü tahmini olarak, kökende "Kerad" veya "Kerrad" sözcüğünün bozulmuş şekli
olarak görülmektedir. "Kerrad" sözcüğü "İskitli kaçak"lara (Mercure Galant Avril, 1682
:100,101.) atfen söylenmiş ise, buradaki durumu aslında farklı boyutlarda ele almak ve
tarihin kendi içerisinde, "Part İmparatorluğu"na kadar gitmek gerekir ki , bu da bizi "İran
İmparatorluğu"nın kurucuları "İskit Türkleri" ile buluşturur. "Curd" sözcüğü, "15'inci yüzyıl"
(Calepinus,1510) da dahi "eşkıya", "soyguncu", "hırsız", "yağmacı" olarak karşımıza
çıkılmaktadır. Bu konuda "Frank Feller"nin çizmiş olduğu yağlı boya tablodaki tasvire
bakıldığında; Türkmen ve Yörüklerden oluşan atlı süvari birliğinin kovaladığı iki atlı "Kürt" ve
yine bu Kürtlerin; Türkmen ve Yörüklerin kadınlarını kaçıracak, bu kadınlara isteği dışında
sahip olma şeklinde olumsuz davranışları gösteren toplum düşmanı hal ve hareketlerin tasvir

edildiği bir çalışma olduğu açıkça görülmektedir. Görselini de kaynak olarak sunduğumuz ilgili tablo resimde; iki atlı "Kürt", atın üzerlerinde isteği dışında kaçırıldıkları belli olan

4

kadınlar ve arkalarından gelen Türkmen ve Yörüklerden oluşan atlı birliği "A RAID BY KURDS:" adlandırmasıyla görülecektir.

Kendisine "Ben Kürdüm" diyenlerin mutlaka bu resmedilmiş portreye bakması, görmesi ve üzerinde düşünmesi gerekir.

Türk Milletinin kollarından olan bir kesim topluluğa Kürd dedirtilerek, bu toplumun kendisini aşağılaması sağlandı. "Kürt Ulus" inşası nedir? Vatikan'ın, İslam alimleriyle o şehvetli dansını kim açıklayabilir?

"FRANK FELLER"

"Mehmet Şerif FIRAT" <Vatan Şehidi> (ışıklar içinde uyunun) ve eserleri neden okullarımızda okutulmadı? Kimler katletti ve yazdığı "Doğu İlleri ve Varto Tarihi" adlı kitabı toplattırıp yok ettirdi? Başbakanlık arşivinde rastlantı sonucu bulundu ve tekrardan yayımlandı. "Mehmet Şerif FIRAT"ın katilleri ve azmettiricileri her daim özgürce dolaştı.

Bu konuda ilk önce "İbnü'l-Esir" in (Meynard ve Courteille :1887, Cilt II. sayfa 188,256,264) 5 Kitabına bir bakmamız gerekecektir:

"En cette année , c'est- à -dire l'an 547 , Aïaz-Kafdjak, (Ayvaz Kırçak veya Kırçak) un des plus grands émirs de la Perse, arriva chez le souverain de Mosul, et se plaignit à lui de la manière dont Chems ed-Dîn Ildeguiz l'avait traité . A force de sollicitations et d'intrigues, il obtint de ce prince le secours d'un corps de troupes avec lesquelles il se proposait de reconquérir les provinces qu'Ildeguiz lui avait enlevées. Cette armée se mit en marche sous le commandement de Karâdja Tedjné (?), prince feudataire du pays des Curdes Heccarites. Arrivés à Selmâs, ils s'y arrêtèrent, et on parvint à réconcilier Aïaz avec Ildeguiz,

souverain de toute cette contrée. Ceci se passait avant qu'Ildeguiz se fût rendu maître de Hamadân, d'Ispahân et de toutes les autres villes de l'Irak persan (El-Djebel)." (Meynard ve Courteille :1887, Cilt II. sayfa 188) 5

5

"Bu yıl, yani 547 yılında, İran'ın en büyük emirlerinden Ayaz-Kıpçak, Musul Hükümdarının yanına gelerek, Şemsed-Dîn Ildeguiz'in kendisine davranışlarından şikayet etti. Yalvarmalar ve entrikalar sayesinde, bu prensten, Ildeguiz'in kendisinden aldığı eyaletleri yeniden fethetmeyi planladığı bir grup askerin yardımını aldı. Bu ordu, Hakkari Kürdler ülkesinin derebeyi prensi Karaca Tecné'nin (?) komutası altında yola çıktı. Selmâs'a varınca orada durdular, biz de oraya ulaştık." (Meynard ve Courteille :1887, Cilt II. sayfa 188) 5

Burada "İbnü'l-Esir"in bahsettiği "Hakkari Ekrad Topluluğu"nun "Karacaoğulları" olduğu anlaşılmaktadır.

"Enfin Loulou, ne se sentant plus lui-même en sûreté, surprit son maître au lit, dans le château d'Alep, et le tua en le frappant de la hampe de sa lance (mois de rebi' second 508, septembre-octobre 1114), avec l'aide de Karadja le Turc et d'autres complices. Il se renferma ensuite dans le château d'Alep, tandis que Chems el-Khawass prenait le commandement des troupes." (La vie du Sultan Youssof, Sayfa 606. Pdf sayfa 621.) 12

"Sonunda, artık kendini güvende hissetmeyen Loulou, Halep kalesindeki yatağında efendisini gafil avladı ve onu mızrağının sapıyla vurarak öldürdü (Rebi'nin ikinci ayı 508, Eylül-Ekim 1114), Türk Karaca ve diğer suç ortaklarının yardımıyla. Daha sonra kendini Halep Kalesine kapattı, Chems el-Khawass ise birliklerin komutasını ele geçirdi." (La vie du Sultan Youssof, Sayfa 606. Pdf sayfa 621.) 12

"Anecdotes et beaux traits de la vie du Sultan Youssof (Salah ed - din)"

"Ouvrage Compose par le docte Imam, grand Kadi du peuple musulman, Agree DU (Khalife) commandant des croyants, Beha ed-din Abou'l-Mehacen Youssof, fils de rafe, fils de Temim, et generelament connu sous le surnom d'Ibn Cheddad, Kadi de la ville forte d'Alep, que Dieu exauce ses vœux et lui assigne le paradis pour gîte et séjour!" (La vie du Sultan Youssof,) 12

"Sultan Yusuf'un (Salah ed-Din) Hayatının Anekdotları ve Güzel Özellikleri."
"Müslüman halkın büyük kadısı, bilgili İMAM tarafından yazılmış, müminlerin emiri (halif) BEHA ED-DİN ABOU 'L-MEHACEN Yusuf, rafe oğlu, TEMİM oğlu ve genellikle güçlü Halep şehrinin kadısı İbn Şeddad soyadıyla tanınan, Tanrı dileklerini kabul etsin ve ona ev işleri ve konaklama için cennet versin!" (La vie du Sultan Youssof,) 12

İbnü'l-Esir : Kürdler Ülkesinin Prensi Karaca. (Meynard ve Courteille :1887, Cilt II. sayfa 188) 5

İbn Şeddad : Türk Karaca. (La vie du Sultan Youssof, Sayfa 606. Pdf sayfa 621.) 12

İbnü'l-Esir'den devam edelim:

"Dia ed Dîn Eïssa el-Heccari, savant légiste, qui était resté avec lui, 'se rendit alors auprès de Saïf ed-Dîn Ali Ibn Ahmed (Ibn el-Mechtoub) et fit tant auprès de ce chef qu'il le gagna au parti du nouveau vizir. « Cette haute position, lui disait-il, ne sera jamais la vôtre, tant que vivront A'in ed-Daula el- Yarouki et Ibn Telîl.. » Ayant réussi de ce côté, il alla trouver Chehab ed-Dîn el -Haremi et lui dit: «Voilà que Salâh ed -Dîn est à la tête d'un

royaume, et, comme il est fils de votre sœur, vous pouvez regarder sa puissance comme la vôtre. Aussi, ne soyez pas le premier à l'en priver, car elle ne vous appartiendrait jamais. » Il 6

continua ses re montrances jusqu'à ce qu'il le décidât à l'accompagner chez Salâh ed-Dîn et à lui prêter le serment de fidélité. Il se rendit ensuite auprès de Kotb ed-Dîn, et lui adressa ces paroles: «Tout le monde a reconnu l'autorité de Salâh ed-Dîn, à l'exception de vous et d'El -Yarouki; mais, quoi qu'il en soit, il ya un lien qui vous attache à lui: vous êtes Curdes tous les deux, et vous ne permettrez pas que le haut commandement passe aux Turcomans." (Meynard ve Courteille :1887, Cilt II. 256,257.) 5

"Yanında kalan hukuk bilgini Gıyaseddin Eyissa el-Hakkari, daha sonra Seyfeddin Ali İbn Ahmed'in (İbn el-Mektub) yanına gitti ve bu liderle o kadar çok şey yaptı ki onu yeni kendisine kazandırdı. Ona, Ayin ed-Daula el-Yaruki ve İbn Telfil yaşadığı sürece bu yüksek mevkinin asla senin olmayacağını söyledi. Bunda muvaffak olduktan sonra Şehabeddin el-Haremi'yi bulmaya gitti ve ona şöyle dedi: Bak, Salâheddin bir krallığın başındadır ve o senin kız kardeşinin oğlu olduğundan bakabilirsin, seninki gibi onun gücünde. Ayrıca onu bundan mahrum bırakan ilk kişi siz olmayın çünkü o asla size ait olmayacaktır. Kendisiyle birlikte Salaheddine gitmeye ve sadakat yemini etmeye karar verinceye kadar azarlarına devam etti. Daha sonra Kutbeddin'in yanına giderek ona şu sözlerle hitap etti: Sen ve El-Yaruki dışında herkes Selahaddin'in otoritesini tanıyordu; ama ne olursa olsun sizi ona bağlayan bir bağ var: ikiniz de "Ektrat"sınız (Kürtlerden) ve yüksek komutanlığın Türkmenlere geçmesine izin vermeyeceksiniz." (Meynard ve Courteille :1887, Cilt II. 256,257.) 5

"İbnü'l-Esir'in burada bahsettiği "Yaruki, Kutbeddin" ve "Selahaddin'in "Ektrat" (Kürtlerden) olduklarıdır. "Yaruki, Selahaddin" ve "Kutbeddin'in Türkmen olmadıklarını da vurgulamış olmaktadır. Oysaki "Ektrat" (Kürtler) olan "Kutbeddin'in ölümüyle ilgili bölümü şu şekilde açıklamaktadır:

"MORT DE L'ATÂBEC KOTB ED-DÎN MAUDOUUD , FILS DE ZENGUI."

"L'an 565 , au mois de choual (juin -juillet 1170 de J. C.) , eut lieu la mort de l'atâbec Kotb ed-Dîn Maudoud , fils de l'atâbec Zengui le chehîd et petit-fils d'Ak Sonkor." (Meynard ve Courteille :1887, Cilt II. 264) 5

"Zengi Oğlu Atabek Kutbeddin Maudud'un Ölümü."

"565 yılının Şevval ayında (Haziran-Temmuz 1170), Atâbek Şeyh Zengi'nin oğlu ve Ak-Sungur'un torunu Atâbek Kutbeddin Maudud'un ölümü gerçekleşti." (Meynard ve Courteille :1887, Cilt II. 264) 5

Buradan "İbnü'l-Esir'in "Ektrat" (Kürtler) dediği insanların aslen "Atabek"ler olduğunu da öğrenmekteyiz.

"Ektrat Kürtler demek midir?"

Mesudi (Meynard ve Courteille :1864, Cilt III : 249 , 250 , 251 , 252 , 253 , 254.) 6 9'uncu Yüzyılda yazmış olduğu "Altın Bozkırlar" adlı eserinde "Ektrat" (Kürtler) etnik kökeni hakkında gayet açık bir dille bir bilgiyi aktarmaktadır.

Mesudi "Ektrat" (Kürtler) soyları hakkında:

"Les Arabes , en faisant choix de leurs campements , distinguent les campements d'hiver de ceux d'été . Parmi eux , il y a les Moundjid et les Mouthim ; les premiers sont ceux qui habitent les plaines du Nedjd ; les seconds , ceux qui habitent les Téhamah (plateaux plus
7

voisins de la mer) . D'autres résident dans les gaur ou vallées déprimées , comme le Gaur-Baïçân (Beth-sçan ou Scythopolis) , le Gaur-Marrah , en Syrie , dans la Palestine et la contrée du Jourdain , pays habité par les tribus de Lakhm et de Djodam. En outre , toutes les tribus ont des réservoirs autour desquels elles se réunissent , et des fiefs territoriaux où seules elles pénètrent ; tels sont les déserts de Dahna et de Samawah , les Téhamah , les Nedjd , les vallées (bakaa) , les plaines (kaa) et les ravins (wahad) . Il est rare de voir une tribu arabe s'écarter de ses campements ordinaires et des citernes qu'on sait leur appartenir, comme la citerne de Daridj , celle d'el-Akik , d'el -Habadah et d'autres réservoirs analogues. Parlons maintenant de la race des Kurdes et de ses branches . On n'est pas d'accord sur leur origine : suivant les uns , ils descendent de Rébyâh , fils de Nizar , fils de Maadd , fils d'Adnân , fils de Bekr, fils de Waïl. Dès une haute antiquité , ils se séparèrent des Arabes, à la suite d'événements particuliers , et s'établirent dans les montagnes et les vallées , à côté des villes de la Perse et d'autres nations étrangères. Là ils oublièrent leur langue primitive et adoptèrent un idiome étranger. Depuis lors , chaque tribu parle un dialecte kurde particulier. D'autres prétendent que les Kurdes descendent de Modar, fils de Nizar ; qu'ils sont la postérité de Kurd , fils de Mard , fils de Sâssâ , fils de Hawazin , et qu'ils émigrèrent de leur pays à une époque reculée , par suite de leurs querelles avec les Gassanides . D'autres pensent que ce sont des descendants de Rébyâh et de Modar, qui , s'étant retranchés dans les montagnes pour y chercher de l'eau et des pâturages , abandonnèrent leur langue natale par leur contact avec les étrangers. D'autres les font descendre des filles esclaves de Salomon , fils de David . Lorsque ce roi fut privé de sa couronne , le démon nommé Djaçad assaillit celles de ces esclaves qui étaient infidèles et les rendit mères , les esclaves croyantes ayant invoqué l'aide de Dieu contre ses atteintes . Salomon , quand Dieu lui rendit la couronne , apprit que ses esclaves avaient mis au monde des enfants provenant de cet accouplement avec le démon ; il les fit expulser (karrad) dans les montagnes et les vallées , et permit aux enfants de s'y fixer avec leurs mères. Leur famille s'accrut avec le temps et devint la souche de la race kurde . Voici encore une autre version . Nous avons parlé précédemment de Dahhak dou'l Afwah et des discussions soulevées entre les Persans et les Arabes , pour savoir s'il appartenait à l'une ou à l'autre race. (Voyez t. II , p . 113.) Sur les épaules de ce tyran s'étaient formés deux serpents qui se nourrissaient de cervelles humaines. Les Perses , indignés des massacres accomplis parmi eux par Dahhak , se soulevèrent en nombre considérable , mirent à leur tête Aféridoun , et arborèrent un étendard de cuir qu'ils nommaient , dans leur langue , dirafch-kawan . Comme on l'a vu déjà , Aféridoun s'empara de Dahhak et l'enchaîna dans le mont Démavend. Or, le ministre du tyran égorgeait chaque jour un bœuf et un homme , et mélangeait leurs cervelles pour nourrir les deux serpents nés sur les épaules de Dahhak . Les Perses qui échappèrent au supplice furent chassés dans les montagnes et y vécurent à l'état sauvage . Plus tard , ils s'allièrent dans ces parages et donnèrent naissance à la famille kurde. Les Kurdes actuels seraient donc leurs descendants répartis en plusieurs fractions de tribus . L'histoire de Dahhak n'est révoquée en doute ni par les Persans , ni par les chroniqueurs anciens et modernes , et , dans les livres de la Perse , se trouvent d'étranges détails sur les aventures de ce roi avec le diable . Les Persans prétendent que Tahmouret (Tahomurs) , le premier roi de la première dynastie , dont nous avons parlé précédemment , n'est autre que le prophète Noé. Quant au mot dirafch , en pehlvi , c'est-à-dire dans la langue primitive de la Perse , il

signifie drapeau , pique et étendard. Nous nous sommes étendu ailleurs sur l'histoire des différentes tribus turques. C'est par erreur qu'on les fait descendre de Touh (ou Tawadj) , fils d'Aféridoun . Ce qui prouve cette erreur, c'est qu'Aféridoun donna à Touh le gouvernement

8

des Turcs , comme il donna à Selm celui des peuples de Roum. Comment aurait-il pu faire des Turcs les sujets de Touh s'ils étaient ses propres enfants ? Il faut en conclure que les Turcs ne sont pas la postérité de Touh , fils d'Aféridoun. Cependant on doit reconnaître qu'il y a parmi eux des descendants parfaitement authentiques de Touh . De toutes les tribus turques la plus noble est celle qui habite le Tibet , puisqu'elle descend de Himyar , comme nous l'avons dit plus haut en parlant des Tobbâ , qui l'établirent dans ce pays. (Voy. ci-dessus , p . 224 , et t. I , p . 350.) Pour en revenir aux Kurdes , l'opinion la plus répandue et la plus certaine est qu'ils descendent de Rébyâh , fils de Nizar. Une de leurs tribus , les Schouhadjân , qui habitent le mah de Koufah et le mah de Basrah , c'est-à-dire le territoire de Deinawer et de Hamadân , se reconnaissent un animement pour les descendants de Rébyâh , fils de Nizar, fils de Maadd. Quant aux Madjerdân , qui habitent Kenkiver (Concobar) , dans l'Azerbaïdjân , de même que les Houlbanyeh , les Sarat (ou Charat) et ceux qui habitent le Djébal , comme les Chadendjân , les Lezbah , les Madendjân , les Mazdenkân , les Barisân (ou Barisnân) , les Khalyeh (Quatremère lit Djelali), les Djabarkyeh , les Djavanyeh , les Mestekân , et ceux qui résident en Syrie , tels que les Debabileh , etc. il est constant chez eux qu'ils tirent leur origine de Modar, fils de Nizar. Parmi les Kurdes , on compte aussi des Jacobites et les Djourkân , chrétiens qui demeurent sur le territoire de Moçoul et aux alentours du mont Djoudi (Ararat) . Enfin on trouve parmi eux des Kharidjites et des sectes qui rejettent l'autorité d'Otmân et d'Ali. Telle est , en résumé , l'histoire des peuples nomades. Nous ne dirons rien ici des Gouzes ni des Kharlodj , fractions de la race turque qui habitent aux environs du Gordjistân , de Bost , de Bestam et du Seïstân . Nous ne parlerons pas non plus des Koufs , des Beloutches et des Djoutes , qui vivent dans le Kermân." (Meynard ve Courteille :1864, Cilt III : Cilt III : 249 , 250 , 251 , 252 , 253 , 254.) 6

"Araplar kamplarını seçerken kış kamplarını yaz kamplarından ayırıyorlar. Bunların arasında Müncid ve Muthim vardır; birincisi Necd ovasında yaşayanlardır; ikincisi, Téhamah'ta (denize yakın platolar) yaşayanlar. Diğerleri ise Gaur-Bayçân (Beth-ssan veya Scythopolis İskit), Gaur-Marrah, Suriye, Filistin ve Lakhm ve Codam kabilelerinin yaşadığı Ürdün bölgesi gibi gaur veya çöküntü vadilerinde yaşar. Buna ek olarak, tüm kabilelerin etrafında toplandıkları rezervuarlar ve yalnızca kendilerinin girebildiği bölgesel derebeylikleri vardır; Dahna ve Samawah çölleri, Tehamah, Necd, vadiler (bakaa), ovalar (kaa) ve vadiler (wahad) bunlardır. Bir Arap kabilesinin sıradan kamplarından ve Daric sarnıcı, el-Akik, el-Habadah sarnıcı ve benzeri rezervuarlardan kendilerine ait olduğunu bildiğimiz sarnıçlardan uzaklaştıklarını görmek nadirdir." (Meynard ve Courteille :1864, Cilt III : Cilt III : 249 , 250 , 251 , 252 , 253 , 254.) 6

Burdan da anlayacağımız üzere Mesudinin Arap dedikleri insanlar "yaylak" ve "kışlak" yaşamı sürmekdeler. Bu Arap kelimesini aşağıya doğru daha geniş çaplı göreceğiz.

"Şimdi "Eklat" (Kürtler) ırkıdan ve kollarından bahsedelim. Kökenleri konusunda anlamıyoruz: bazılarına göre Wayil oğlu Bekr'in oğlu Adnân'ın oğlu Maadd'ın oğlu Nizar'ın oğlu Rébyâh'ın soyundan geliyorlar. Antik çağlardan beri, belirli olayların ardından Araplardan ayrılarak, İran'ın ve diğer yabancı ulusların şehirlerinin yanındaki dağlara ve vadilere yerleştiler. Orada ilkel dillerini unutup yabancı bir deyiimi benimsediler. O tarihten bu

yana her aşiret belirli bir Kürdlerin lehçelerini konuşuyorlar. Diğerleri "Ektrat" (Kürtler), Nizar'ın oğlu Modar'ın soyundan geldiğini iddia ediyor; Bunların Hevazin oğlu Sâssâ oğlu Mard oğlu "Krd" (Kürt)ün torunları oldukları ve Gassanîlerle kavgaları sonucu uzak bir zamanda

9

ülkelerinden göç ettikleri anlaşılmaktadır. Diğerleri ise onların, su ve otlak aramak için dağlara çekilen, yabancılarla temasları nedeniyle ana dillerini terk eden Rébyâh ve Modar'ın torunları olduğunu düşünüyor. Bazıları da onları Davud oğlu Süleyman'ın köle kızlarından alıyor. Bu kral tacından mahrum kalınca, Casad isimli iblis bu kölelerden sadakatsiz olanlara saldırıp onları anne yaptı, mümin köleler onun saldırılarına karşı Allah'tan yardım istediler. Süleyman, Tanrı tacı kendisine iade ettiğinde, kölelerinin cinle olan bu çiftleşmeden doğan çocuklar doğurduğunu öğrendi; onları dağlara ve vadilere sürdü (karrad) ve çocukların annelerinin yanına yerleşmelerine izin verdi. Aileleri zamanla büyüyerek "Ektrat" (Kürtler) ırk kökü haline geldi." (Meynard ve Courteille :1864, Cilt III : Cilt III : 249 , 250 , 251 , 252 , 253 , 254.) 6

Arap ırkından ortaya çıkan bir "Ektrat" (Kürtler) ırkıyla karşı karşıya kalmaktayız , bu bize eski insanların Etnik tanımından kasıtlarının ne olabileceği düşüncesini dayatmaktadır. Yukarıda tarif ettiği "Yaylak" ve "Kışlak" hayatı yaşayan ve sürülerini otlatan insan topluluklarının da sorgulanması gerekmektedir.

"İşte başka bir versiyon daha. Daha önce Dahhak du'l Afwah'tan ve İranlılar ile Araplar arasında onun ırklardan birine mi yoksa diğerine mi ait olduğu konusunda yapılan tartışmalardan bahsetmiştik. (Bkz. cilt II, s. 113.) Bu zorbanın omuzlarında insan beyniyle beslenen iki yılan oluşmuştur. Dahhak'ın aralarında gerçekleştirdiği katliamlara öfkelenen Persler, hatırı sayılır sayıda ayaklandı, Aferidun'u başlarına koydular ve kendi lagünlerinde dirafş-kawan adını verdikleri deri bir sancağı kaldırdılar. Daha önce de gördüğümüz gibi Aferidun, Dahhak'ı yakalayıp Demavend Dağı'na zincirledi. Artık zalimin veziri her gün bir koç ve bir insanı kesiyor, Dahhak'ın omuzlarında doğan iki yılanı beslemek için beyinlerini karıştırıyordu. İşkenceden kurtulan Persler dağlara sürüldü ve orada vahşi doğada yaşadılar. Daha sonra bu bölgelerde ittifak kurarak Ektrat (Kürtler) ailesini doğurdular. Bu nedenle mevcut Ektrat (Kürtler), çeşitli kabilelere bölünmüş onların torunları olacaktır. Dahhak'ın tarihi ne Persler ne de antik ve modern tarihçiler tarafından şüpheye düşülmemektedir ve Pers kitaplarında bu kralın şeytanla olan maceralarına dair tuhaf ayrıntılar vardır. Persler, daha önce bahsettiğimiz ilk hanedanın ilk kralı Tahmur'un (Tahomurs) Nuh peygamberden başkası olmadığını iddia ederler. Dirafş kelimesi ise Pehlvi dilinde yani İran'ın ilkel dilinde bayrak, mızrak ve sancak anlamlarına gelir. (Üç farklı rivayetin üçüde ilginç bir biçimde sürgün edilen topluluktan bahsetmektedir.) Başka bir yerde farklı Türk boylarının tarihi üzerinde durmuştuk. Yanlışlıkla Aferidun'un oğlu Tuh'un (ya da Tavac'ın) soyundan geliyorlar. Bu hatayı kanıtlayan şey, Aferidun'un, Rum halklarının hükümetini Selm'e verdiği gibi Tuh'a da Türklerin hükümetini vermesidir. Eğer Türkler kendi çocukları olsaydı nasıl Tuh'un tebaası haline getirebilirdi? Buradan Türklerin Aferidun oğlu Tuh'un nesli olmadığı sonucuna varmak gerekir. Ancak bunların arasında Tuh'un tamamen özgün soyundan gelenlerin bulunduğunu kabul etmeliyiz. Tüm Türk boyları arasında en asili Tibet'te yaşayanlardır, çünkü yukarıda onu bu ülkeye kuran Tobba'dan bahsederken söylediğimiz gibi Himyar'dan gelmektedirler. (Bkz. yukarıda, s. 224 ve t. I, s. 350.) Ektrat (Kürtler) dönecek olursak, en yaygın ve kesin görüş onların Nizar oğlu Rébyâh soyundan geldikleridir. Kabilelerinden biri olan Kufe ve Basra mahlerinde, yani Deynawer ve Hamadân topraklarında yaşayan Şuhacân'ın, oybirliğiyle Maadd oğlu Nizar oğlu Rebyah'ın torunları olduğu kabul edilmektedir. Azerbaycan'ın Kenkiver (Concobar) şehrinde yaşayan Macerdân'lara gelince, Hulbanyeh,

Sarat (veya Şarat - Karat) ve Cébal'de yaşayan Şadencân, Lezbah, Madencân, Mazdenkân, Barisân (veya Barisnân), Khalyeh (Quatremère, Celali'yi, Cabarkyeh'yi, Cavanyeh'yi, Mestekân'ı ve Debabileh gibi Suriye'de ikamet edenleri okur. Kökenlerini Nizar oğlu 10

Modar'dan aldıkları sabittir. Ekrad (Kürtler) arasında Musul topraklarında ve Cuudi Dağı (Ararat) civarında yaşayan Hıristiyan Yakubitler ve Curkânlar da bulunmaktadır. Nihayet bunların arasında Osmân ve Ali'nin otoritesini reddeden Hariciler ve mezhepler buluyoruz. Bu, özetle göçebe halkların tarihidir. Gurcistân, Bost, Bestam ve Seystân civarında yaşayan Türk ırkının bir kısmı olan Guzlar veya Karduklar hakkında burada hiçbir şey söylemeyeceğiz. Kerman'da yaşayan Kuflardan, Belutşe'lerden ve Cute'lardan da bahsetmeyeceğiz." (Meynard ve Courteille :1864,Cilt III : 249 , 250 , 251 , 252 , 253 , 254.) 6

"Mesudi" yazmış olduğu "Altın bozkırlar" kitabında "Ekrad" (Kürtler) kelimesinin sürgün edilen , sürülen topluluklara verildiğini ve bu toplulukların dağlara sığınarak kendilerine bir yaşam kurduklarını ve zaman içerisinde de ana dillerini unutarak kendi aralarında farklı bir lehçe oluşturdıklarını belirtmektedir. Bu durum içerisinde "Ekrad" (Kürtler) kelimesi Türkçede "Kürtler" değil sürgünler sürgün edilenler "kerd-کرد" olarak telafuz edilmelidir, aşağıda geniş biçimde anlatılmıştır.

Oysaki "Pietro" altta Türklerin bu insanlara "Dülab", "Arapların Kierd" (Kerd) dediğini yazar. Mesudi Türklere atıf yaparak "Ekrad" (Kürtler) etnik kökenini Oğuz Türkleriyle bağlarını da ortaya koymaktadır. Sadece "Mesudi" ve "İbnü'l Esir" bu konuda yeterli olsada erken dönem açısından diğer kaynaklara bakmak gerekir. Ortaçağdan günümüze kadar ulaşan bilgilerin toplamından , zaman içerisinde bir kürt toplumu oluşmuş olabilir mi? Bunu da irdelememiz gerekmektedir.

11 yüzyıl da "Celaledin Harzemşah" (O.Houdas:1895.) 7 yazmış olduğu kitabında, "Ekrad" (Kürtler) sadece hırsız , soyguncu , olarak bir tanımlama yapmıştır. Kitabında bahsettiği :

"L'arrivée des émirs ayant accru les forces de Cheref el-Molk, celui-ci marcha vers Khouï qui était commandé au nom du Chambellan par Bedr ed-Dîn Ibn Serhenk." (O.Houdas:1895, 276.) 7

"Emirlerin gelişiyile Şeref el-Mülk'ün kuvvetleri artınca, Şeref el-Mülk, Başmabeyinci adına Bedreddin İbn Serhenk komutasında bulunan Huy'ye doğru yürüdü." (O.Houdas:1895, 276.) 7 Bedreddin "İbn Serhenk" , (O.Houdas:1895.276.) 7. yazdığı kitabında "Surhanak"tan bahseder. Bedreddin "İbn Serhenk", Ousâmanın (Derenbourg :1895,36.) 10 kitabında bahsettiği "Surhanak" ise, "Kürtler"in içerisinde en meşhur atlılarından biri olduğunu belirtir. "Surhanak, Saruhan" olma ihtimali çok yüksektir ve gelecekte, karşımıza "Saruhanogulları" olarak çıkacaklardır. Usame o bölümde :

"Ce Sourhanak était un des cavaliers les plus illustres, un chef des Kurdes." (Derenbourg :1895.36.)

"Bu Surhanak, "Ekrad" (Kürtler) en meşhur atlılarından biriydi, liderdi." (Derenbourg :1895.36.)

"Celaledin Harzemşah" (O.Houdas:1895. 409, 410 , 411.) 7 yazmış olduğu kitabında :

"Quand, ainsi que cela a été raconté ci-dessus, les Tatars avaient culbuté, dans le village, les troupes du sultan, sa personne leur avait été indiquée par un de ses compagnons qui avait été fait prisonnier. Aussitôt on se mit à sa poursuite et quinze cavaliers se précipitèrent derrière lui. Atteint par deux d'entre eux, le sultan les tua, et les autres, croyant ne pas

11

réussir à s'emparer de lui, revinrent sur leurs pas. Le sultan gravit ensuite la montagne, où il y avait des Kurdes qui gardaient les chemins pour piller les passants. Il fut pris par ces hommes qui, le dépouillèrent comme ils avaient l'habitude de le faire avec quiconque tombait entre leurs mains. Ils allaient ensuite le tuer, quand le sultan dit en secret à leur chef : « Je suis le sultan, ne te hâte pas de prendre un parti, à mon égard, car tu peux opter entre les deux solutions suivantes : ou bien me conduire auprès de LI-Malik El-Modhaffer Chihâb ed-Dîn qui te donnera de quoi être riche, ou me faire parvenir dans une des localités de mes États et alors je te ferai prince. » Le chef décida de reconduire le sultan dans ses États et l'emmena vers son campement auprès de sa compagne ; puis le laissant sous la garde de sa femme, il alla en personne dans la montagne chercher des chevaux. Pendant qu'il était absent, un Kurde de la plus basse classe, une sorte de brute, tenant un javelot à la main, se présenta chez lui, et dit à la femme : « Qu'est-ce que ce Khârezmien ? Pourquoi ne le tuez-vous pas ? » — « C'est impossible, répondit-elle, mon mari lui a accordé l'aman parce qu'il a déclaré qu'il était le sultan. » — « Comment, s'écria le Kurde, avez-vous pu croire qu'il était le sultan ! D'ailleurs à Khélâth on a tué un de mes frères qui valait mieux que lui. » Ce disant, le Kurde frappa le sultan d'un tel coup de javelot qu'un second eût été inutile et l'envoya rejoindre les âmes des trépassés. Ainsi ce misérable Kurde avait manqué à tous les égards qu'il devait à son chef ; il avait répandu sur la terre un sang sacré et, grâce à lui, la poche de la fortune avait été déchirée, la digue des événements rompue, l'étendard de la religion humilié, l'édifice de l'islam renversé. Les éclairs du ciel de Sem dispersèrent les fils de la religion, bien que ses foudres eussent fait trembler les sectateurs de l'infidélité et de l'athéisme. Alors que tant de fois, clans diverses contrées de la terre, le sultan avait échappé aux atteintes de la mort dans les plus graves circonstances, qu'il avait pu se soustraire aux épreuves qui l'attendaient de tous côtés, un arrêt du destin voulut que la mort de ce lion valeureux fût l'oeuvre de renards. C'est vers Dieu le Très-Haut que nous devons porter nos plaintes au sujet des vicissitudes de la Fortune et de l'imprévu des événements. Quelque temps après cela, El-Malik El-Modhaffer envoya chercher dans la montagne tous les objets qui avaient été enlevés au sultan : le cheval qu'il montait, sa selle, son sabre si célèbre et enfin la baguette qu'il plantait au milieu de sa chevelure. Quand tout cela eut été apporté, on fit vérifier ces objets par tous ceux des anciens courtisans qui étaient là et qui avaient accompagné le sultan dans ses derniers jours, entre autres par Auterkhân, Thalab, le grand écuyer, et un certain nombre d'autres personnages, qui déclarèrent que ces choses-là avaient été prises au sultan. On envoya ensuite chercher ses ossements qui furent ensevelis. Le misérable Kurde avait donc jeté son chef dans une aventure pénible, en même temps qu'il avait privé ce monde de son soutien et l'avait rendu en quelque sorte orphelin : " (O.Houdas:1895. 409, 410 , 411.) 7

"Yukarıda anlatıldığı gibi, Tatarlar köyde Sultan'ın askerlerini bozguna uğrattıklarında, Sultan'ın şahısı, esir alınan arkadaşlarından biri tarafından onlara gösterilmişti. Hemen onun peşine düştüler ve on beş atlı da onun peşinden koştu. Bunlardan ikisini vuran padişah onları öldürdü, diğerleri ise onu yakalayamayacaklarını düşünerek geri döndüler. Sultan daha sonra yolları kollayan ve yoldan geçenleri yağmalayan "Ekra" (Kürtler) bulunduğu dağa çıktı. Ellerine düşen herkesi soymaya alışkın olan bu adamlar tarafından yakalanıp

götürüldü. Onu öldürmek üzereyken Sultan, liderlerine gizlice şöyle dedi: Ben Sultanım, benimle ilgili bir karar almak için acele etme, çünkü şu iki çözüm arasında seçim yapabilirsin: ya beni başka bir yere götür. El-Melik El-Muzaffer Şihabeddîn sana zengin olman için bir şey versin veya beni eyaletlerimin bir yerine gönder, o zaman seni prens yapayım. Reis,

12

padişahı memleketine geri götürmeye karar verdi ve onu arkadaşıyla birlikte ordugâhına götürdü; Daha sonra onu karısının bakımına bırakarak bizzat dağlara at aramaya çıktı. O yokken, aşağı tabakadan bir Krd (Kürt), bir çeşit hayvan, elinde bir cirit tutarak evine geldi ve kadına: Bu Harezmi kimdir? diye sordu. Neden onu öldürmüyorsun? İmkansız, diye cevap verdi, kocam ona aman verdi, çünkü o, kendisinin padişah olduğunu ilan etti. Nasıl olur da, diye haykırdı Krd (Kürt), onun padişah olduğuna inanabildin! Ayrıca Khélâth'ta (Malatya?) ondan daha iyi olan bir kardeşimi öldürdüler. Böyle diyerek Krd (Kürt), padişaha öyle bir mızrak darbesi indirdi ki, ikincisi işe yaramayacaktı ve onu ölümlerin ruhlarına katılmaya gönderdi. Yani bu zavallı Krd (Kürt), liderine borçlu olduğu her konuda başarısız olmuştu; Yeryüzünde mukaddes kanlar dökmüş, onun yüzünden servet cebi yırtılmış, hadiselerin barajı yıkılmış, dinin sancağı alçalmış, İslam binası altüst olmuştu. Sam semasından çıkan şimşekler, din oğullarını dağıttı, ama yıldırımları küfür ve inkarcıları titretti. Dünyanın çeşitli yerlerinde, Sultan birçok kez, en ağır şartlar altında ölümün tahribatından kurtulmuşken, onu her tarafta bekleyen imtihanlardan kurtulmayı başarmışken, kaderin bir hükmü ölümün gerçekleşmesini istemişti. Bu yiğit aslanın işi tilkilerin işiydi. Talih ve kaderin getirdiği ani olaylar karşısında şikâyetlerimizi Yüce Tanrı'ya götürmeliyiz. Bundan bir süre sonra El-Malik El-Muzaffer, Sultan'dan alınan tüm eşyaları dağdan getirmesi için adam gönderdi: bindiği at, eyeri, meşhur kılıcı ve son olarak da ortasına dikiği asa. Bütün bunlar getirildikten sonra, bu nesnelerin orada bulunan ve Sultan'a son günlerinde eşlik eden eski saray mensuplarının hepsi tarafından doğrulanması sağlandı; bunların arasında Tarkan , Thalaz , büyük emir subayı ve belli sayıda kişi vardı. Diğerlerinin ise, bunların Sultan'dan alındığını beyan eden kişiler olduğu belirtiliyor. Daha sonra kemikleri getirilip gömüldü. Zavallı Krd (Kürt) (Kerad), böylece hem önderini acı bir maceraya sürüklemiş, hem de bu dünyayı desteğinden yoksun bırakmış, bir bakıma yetim bırakmıştı." (O.Houdas:1895. 409, 410 , 411.) 7

Mankobirti'nin kitabından da anlaşılan , yolları gözetleyerek yoldan geçenleri soyan sürgün edilmiş toplulukları anlatmıştır. Ancak burada bir çelişki de kendi içerisinde varlığını göstermektedir. Bu çelişki , İbnül Esirin (Historiens des Croisades Cilt II) 5 Haçlı seferleri kitabında bahsettiği "Ekred" (Kürtler) dan olan "Aksungur"un torunu "Atabek Nurettin Zengi"nin oğlu olan "Kutbeddin"le yine "Ekred" (Kürtler) dan olan "Atabek Selahaddin Eyyubi". "Atabek Selahaddin Eyyubi"nin kardeşlerine ileride değineceğiz. Fransız çevirmenin parantez içerisinde belirttiği "Kerrad" kelimesi "Suriye'deki Keldanilerin Havariler bölümünde İskitli kaçaklara verilen genel bir isimdir". Bu konuyu ileride "Mercure Galant Kroniğinde" detaylı göreceğiz. "Celaeddin Harzemşah" (Histoire du Sultan Djelal ed-din Mankobirti .448) 7

"Après Djourdjanièh, les villes ouïes bourgs fortifiés les plus considérables étaient : Dèrghan, Zamakhchar, Rouzvènd, Khiva, Kèrderan, Khach, Hézâresp, Djiguèrbènd, Ghardéman, Ikhân, Noukfagh, Kourdèr, Bèrdtékin ou Féntékin. Enfin Guit ou Kit, petite ville fortifiée sur la frontière du pays habité par les Ghouzz." (O.Houdas:1895.448) 7

Curcan'dan sonra en önemli müstahkem kasabalar şunlardı: Dèrghan, Zamakhşar, Ruzvènd, Khiva, Kèrderan, Khaş, Hézâresp, Ciguèrbènd, Ghardéman, Ikhân, Nukfagh, Kurdèr,

Bérdtékin ou Féntékin. Son olarak Guit veya Kit, ülkenin sınırında Guzların (Oğuz) yaşadığı küçük, müstahkem bir kasaba. (O.Houdas:1895.448) 7 . Guzlarla (Oğuz) ilgili Mesudiye bakınız.

13

11 yüzyılda yazılmış olan Ermeni Kroniğinde (Documents Arméniens : 1869.158, 231, 259, 312, 394, 395, 420, 324 , 325 , 326 , 327.) 8:

"En l'année 636 [de l'ère arménienne] (3 février 1187-2 février 1188) , la guerre éclata entre les Mèdes , qui sont les Mars , et les Turks , qui sont les Thorgomiens. Cette guerre dura huit ans. En voici la cause : Les populations turkes nomades , qui s'abritent sous des tentes contre la chaleur et le froid, émigraient pendant l'hiver vers le sud , cherchant de doux climats et un terrain sec. L'été elles remontaient vers le nord, pour y trouver de l'eau en abondance et la fraîcheur d'un air tempéré. Dans ces courses , les Mars étaient leurs compagnons. Ceux-ci , quittant le territoire qu'ils possèdent, stationnent là où ils se rencontrent. Comme pour subvenir à leur pauvreté , ils enlèvent le bien d'autrui. Ils portaient préjudice aux Turks en dérobant leurs bestiaux. A cette époque, les Turks rencontrèrent deux cents Kurdes postés en embuscade dans la contrée de Schëbëgh'than ' , et les attendant sur leur passage pour les piller. Les ayant pris , ils les tuèrent. Alors les Kurdes , au nombre de dix mille, et les Turks en nombre deux fois plus considérable , se combattirent à Schëbëgh'than. Les Kurdes furent vaincus et entièrement exterminés . Les Mars qui habitaient les montagnes du Djéziré , dans le pays de Douraban , apprirent cet événement. S'excitant les uns les autres , ils se rassemblèrent au nombre de trente mille , se rendirent à Mëdzpîn [Nisibe] et provoquèrent les Turks. Ceux-ci se réunirent pareillement en masse et marchèrent contre leurs adversaires. Un engagement eut lieu entre Dara et Mëdzpîn . Les Turks eurent le dessus et les Kurdes furent vaincus comme auparavant et complètement taillés en pièces ; car ces trente mille hommes périrent. Aussitôt les Kurdes , courant à leurs campements et à leurs habitations , et prenant leurs enfants et leurs femmes , ainsi que leurs bagages , s'en retournèrent aux lieux où ils avaient l'habitude de stationner. >>

(Documents Arméniens : 1869.394 ,395.) 8

"Ancak Leon'un kardeşine duyduğu şefkat, onu Adana ve Thil'den vazgeçmeye yöneltti; Bu bedel karşılığında özgürlüğüne kavuştu. Daha sonra iki kardeş, [bu iki şehri] geri alarak, daha önce kendilerine ait olan yerlere geri döndüler. 636 yılında (Ermeni devrinin 3 Şubat 1187-2 Şubat 1188) Medler yani Marlar ile Türkler yani Torgomlar arasında savaş çıktı. Bu savaş sekiz yıl sürdü. Bunun nedeni, sıcaktan ve soğuktan korunmak için çadırlarda yaşayan göçebe Türk topluluklarının, kış aylarında ılıman iklim ve kuraklık arayışıyla güneye doğru göç etmeleridir. Yazın bol su bulmak ve ılıman havanın serinliğinden yararlanmak için kuzeye geri dönüyorlardı. Bu yarışlarda yoldaşları Mars'tı. Bunlar kendilerine ait toprakları terk ederek karşılaştıkları yerlere yerleşirler. Sanki kendi yoksulluklarına destek olmak istercesine başkalarının mallarını ellerinden alıyorlar. Türklerin hayvanlarını çalarak onlara zarar verdiler. O sırada Türkler, Şëbëgh'than bölgesinde pusuya yatmış iki yüz Kurt (Kürt) "Քուրդն-Կ'ուրն Վերդն" le karşılaştılar ve onları yağmalamak için geçitte bekliyorlardı. Onları yakaladılar ve öldürdüler. Sonra sayıları on bini bulan Kurtlar (Kürt) ve onların iki katı kadar olan Türkler , Şebektan'da birbirleriyle savaştılar. Kurtlar (Kürt) yenildi ve tamamen yok edildi. Duraban ülkesindeki Céziré dağlarında yaşayan Marslılar bu olayı öğrendiler. Birbirlerini tahrik ederek otuz bin kişiyi bir araya toplayıp Mëdzpîn'e [Nisibe] gidip Türkleri kışkırttılar. Bunlar da kitle halinde toplanıp hasımlarına karşı yürüdüler. Dara ile Mëdzpîn

arasında nişan gerçekleşti. Türkler üstün gelmiş, Kurtlar (Kürt) "Քրդացիք, Թորգոմցիք, Կ'rdats'n," ise daha önce olduğu gibi yenilip tamamen parçalanmışlardı; Çünkü bu otuz bin kişi yok oldu. Kurtlar (Kürt) hemen kamplarına ve meskenlerine koşup, çocuklarını, eşlerini ve eşyalarını da alarak, alıştıkları yerlere geri döndüler." (Documents Arméniens : 1869.394 ,395.) 8
14

"Ermeni Kroniği"nden anlaşılan , "Kürt" kelimesinin aslen "Kronik" içerisinde geçen "Թորգոմ-Կ'urdn Քրդացիք Kürt" değil "Kurt" olduğudur ve "Kürtler" ile ilgili yerde ise geçen "Քրդացիք, Թորգոմցիք, Կ'rdats'n, Kurtlar" olduğudur. Burada en önemli noktalardan bir tanesi "Medler yani Marlar ile Türkler yani Torgomlar arasında savaş çıktı." Medlerin yani Marların "Kürt" olduğunu belirttiği bölümdür. Kronikte yazan kelime "Kürt" değil, "Kurt"dur. Bu bilgiyle , "Mesudi"nin , "Karduklar"ın "Oğuz Türkleri" olduğunu yazmasında , tarihsel açısından elimizdeki gerçekliktir. Orta çağda "Oğuz boyları" olanlar ve "Hazar" tarafından gelen "Türkmen aşiretleri"nin bir çatışmasıyla karşı karşıya kaldığımız gerçeğini unutmamalıyız. Bu durum "Şerefname"nin sayfa 24 "Şeref Han" tarafından yazılmıştır.

Özellikle kitabın ilerleyen bölümünde "Partlar"la ilgili "Mercure Galant Avril 1682" tarihli namesinde , "Curdes" (Kerad) bölümünde "İskitli kaçaklara" değineceğiz.

"C'était sous le pontificat du seigneur Grégoire (Krikorès), patriarche de la nation de Thorgom. A cette époque , et, comme nous l'avons dit précédemment, au temps de la fête du protomartyr saint Étienne, la ville d'Édesse, devenue indigne des grâces bienveillantes du Créateur, tomba entre les mains des enfants d'Agar, conduits par leur chef Zangui. " (Documents Arméniens : 1869.158) 8

"Thorgom ulusunun patriği Lord Gregory (Krikores)'in Papalık dönemi idi. Bu sırada, daha önce de söylediğimiz gibi, ilk şehit Aziz Stefanos bayramında, Yaratıcının lütuflarına layık olmayan Edessa şehri, liderleri Zengi önderliğindeki Hacer oğullarının eline düştü". (Documents Arméniens : 1869.158) 8

"Edessa" şehri lideri "Zengi" aşağıda göreceğimiz şekilde (Curd Atabek Zengi) olarak karşımıza çıkacaktır. "Aksungurun oğlu Kürt Atabek Zengi" ile karşı karşıyayız.

"Vers la grande Arménie , nation de Thorgom , " (Documents Arméniens : 1869. 231.) 8

"Büyük Ermenistan'a, Thorgom ulusuna doğru," (Documents Arméniens : 1869.231.) 8

"Le Dalmate ¹ , le Thorgomien (Arménien) ," (Documents Arméniens : 1869.259.) 8

"Dalmaçyalı , Thorgomian (Ermeni)." (Documents Arméniens : 1869.259.) 8

"Thorgom" ulusundan bahseden "Ermeni Kroniğinde" en dikkat çekici nokta, "Thorgom"ların, "Ermenilerin" ve "Türklerin Ataları" olmasıdır. Burada kast ettiği "Türkler", büyük olasılıkla "Hazar'dan" gelen "Türkmenlerdir."

"Le premier des prophètes , Moïse , dit dans son livre : « Japheth engendra Thiras et Gomer; celui-ci engendra Thorgom , qui engendra Gog et d'autres fils. » Ces paroles prouvent évidemment que cette nation est issue de Thorgom. Aussi porte-t-elle le nom de Turks d'où viennent Gog et Magog". C'est une race populeuse. Après la dispersion qui suivit

l'érection de la tour de Babel , elle se répandit vers l'Orient , puis , se dirigeant vers le nord, elle se fixa au delà des hautes montagnes qui s'étendent en une longue chaîne, et que l'on appelle les mamelles du Nord.>> (Documents Arméniens : 1869.311,312.) 8

15

"Peygamberlerin ilki olan Hz. Musa kitabında şöyle diyor: "Yafet, Tiras'ı ve Gomer'i doğurdu; o da Thorgom'u doğurdu; Thorgom da Gog'u ve diğer oğulları doğurdu." Bu sözler bu milletin Thorgom'un soyundan geldiğini açıkça kanıtlıyor. Bu nedenle, Gog ve Magog'un geldiği Türkler adını taşır." Kalabalık bir ırktır. Babil Kulesi'nin dikilmesinden sonra gelen dağılmadan sonra, Doğu'ya doğru yayıldı, sonra Kuzey'e doğru yönelerek, uzun bir zincir halinde uzanan ve Kuzey'in göğüsleri olarak adlandırılan yüksek dağların ötesine yerleşti."

(Documents Arméniens : 1869. 311,312.) 8

Burada "Babil kulesini" yapanların "Türkler" olduğu da anlaşılmaktadır. Bu durum sanırsam "M.S 300 Epifanis Salamis" Kroniğinde detaylı anlatılmaktadır. "Epifanis Kroniğinde Babil kulesini" inşa ettikten sonra dağılanlar "İskit" adını almışlardır yazar.

"En l'année 636 (3 février 1187-2 février 1188) , s'éleva un tyran, Kurde d'origine, nommé Saladin , du district de Maciats-öden. Il avait été l'esclave du sultan de Mardin et d'Alep."

(Documents Arméniens : 1869.420.) 8

"636 yılında (3 Şubat 1187-2 Şubat 1188) Maciats-öden bölgesinden Kürd (Քուրդն-K'urdn ~~Քուրդն~~) asıllı Selahaddin adlı bir zalim hükümdar çıktı. Mardin ve Halep Sultanı'nın kölesiydi." (Documents Arméniens : 1869.420.) 8

"Cependant les Turks , s'excitant les uns les autres à prendre les armes , se rassemblèrent de toutes parts contre lui et le défièrent ; ils lui enlevèrent la moitié de ses États , qui passa sous leur joug. Alors il alla à Bagdad pour réclamer les possessions dont il avait été dépouillé ; là il abjura sa religion et reçut un diplôme par lequel il recouvrait tout ce qui lui avait appartenu. Mais cette concession ne lui servit de rien, car, lorsqu'il fut de retour, il trouva les Turks maîtres du reste de la contrée. Ayant marché contre lui , ils le chassèrent. Soupirant du fond de son cœur, et pleurant amèrement, il se rasa les cheveux, se voua à la pénitence , et revint à sa foi primitive en se retirant dans un obscur monastère . Les Arabes , qui jusqu'à ce moment étaient appelés Dadjigs , du nom de leur chef Taÿ , se mêlèrent avec les Turks , et formèrent un seul peuple , uni par la religion qu'ils professaient en commun. Ils sont confondus maintenant sous le même nom. Le prince qui régnait à Bagdad , et qui descendait de Mahomet, fut maintenu dans cette capitale et proclamé khalife , c'est-à-dire successeur ou héritier de Mahomet. Les deux peuples se soumirent à lui par une déclaration écrite et confirmée par serment, s'engageant à accepter ses volontés et ses lois; ils l'honorèrent à l'égal de Mahomet , et se constituèrent ses défenseurs zélés . Désormais ce fut par l'ordre du sulthan qui régnait dans le Khorasan, et du khalife , que les fonctions d'émir furent conférées à ceux qui en étaient jugés dignes. Ces émirs firent des expéditions et s'emparèrent de plusieurs pays et provinces, comme fit Soukman , d'origine turke, qui vint en Arménie où il établit sa domination , et qui fut surnommé Schah-Armén , c'est-à-dire roi d'Arménie , et Arthoukh (Ortok) , qui fonda sur la Mésopotamie et s'en empara. C'est de lui que vient le nom des Arthoukhi (Ortokides) , qui sont d'extraction Turke.>> (Documents Arméniens

: 1869.325,326.) 8

"Fakat Türkler birbirlerini tahrik ederek silaha sarıldılar, her taraftan ona karşı toplandılar ve onu yendiler; Egemenlikleri altına aldıkları eyaletlerin yarısını elinden aldılar. Böylece elinden alınan mallarını geri almak için Bağdat'a gitti; Burada dininden döndü ve kendisine ait olan her şeyi geri aldığı bir diploma aldı. Fakat bu taviz ona hiçbir fayda sağlamadı; çünkü

16
geri döndüğünde ülkenin geri kalanının Türklerin kontrolünde olduğunu gördü. Üzerine yürüyüp onu kovdular. Yüreğinin derinliklerinden iç çekerek, acı acı ağlayarak saçlarını kazıttı, kendini tövbeye adadı ve ücra bir manastıra çekilerek ilkel inancına geri döndü. O zamana kadar, reisleri Tay adından dolayı Dacigler (Tacik) diye anılan Araplar, Türklerle karışarak, ortak bir dine mensup olarak tek bir millet oluşturdular. Artık aynı isim altında karıştırılıyorlar. Bağdat'ta hüküm süren ve Muhammed'in soyundan gelen şehzade bu başkentte tutuluyor ve halife, yani Muhammed'in halefi veya mirasçısı ilan ediliyordu. Her iki halk da yeminle teyit edilen yazılı bir bildiriyle ona boyun eğdiler ve onun iradesini ve yasalarını kabul ettiklerini taahhüt ettiler; Onu Muhammed'le eşit tuttular ve onun ateşli savunucuları oldular. (Eyyubi devletinin kurucusu Necmeddin Eyyubi den bahsediyor) Bundan böyle, Horasan'da hüküm süren sultanın ve halifenin emriyle, emirlik görevi, bu göreve layık görülenlere verildi. Bu emirler seferler düzenleyerek birçok ülke ve eyaleti ele geçirdiler. Ermenistan'a gelip burada hâkimiyetini kuran ve Şah-Armên yani Ermenistan kralı lakabıyla anılan Türk asıllı Sukman ve Mezopotamya'ya inerek burayı ele geçiren Artuk (Ortok) da aynı şekilde seferler düzenlediler. Türk asıllı olan Artuki (Ortokides) ismi de ondan gelmektedir." (Documents Arméniens : 1869. 325,326.) 8

"Necmeddin Eyyubi" Arap denilen "Tacik"lerle karışan Türklerin içerisinde çıkan bir Sultan olması , ""Kürt" adının tamamen uydurma olduğunun açık bir kanıtıdır. "Taciklerin , Türklerin bir kolu olduğu konusuna ileride değiniriz. "İbnül Esirin" , Kutbeddine Selahattinle ikinizde "Ektrad" (Kürtler) sınır yazdıktan sonra , Kutbeddinin Atabek Nurettin Zenginin oğlu olduğunu yazması , "Eyyubi" devletinin bir "Türk" devleti olduğuna delildir. Selahaddin

Eyyubiye karşı savaşmaya giden "Joniville" Dükü (J. Simonnet : 1875. 86 , pdf sayfası 131.) 9 olan "Gaufridus"un cenaze töreninde oğlunun Kilisede yazmış olduğu kayıta mevcuttur. 9 :

"Renonciation au gîte de Landéville : don de deux familles de serfs à St-Urbain." (J. Simonnet : 1875. 86 , pdf sayfası 131.) 9

"Landéville Gite'den feragat: St-Urbain'deki iki serf ailesinden bağış." (J. Simonnet : 1875. 86 , pdf sayfası 131.) 9

"1192 "

"Ego Gaufridus, Joniville Dominus, tam futuris quam presentibus notifico quod Gaufridus , pater noster , in obsidione Anconensi ultra mare contra Saladinum principem Turcorum facta defunctus, ante mortem suam , gistum de Landevilla, quod injuste tenere se recognavit , ecclesie beati Urbani liberum et absolutum, et sine omni calumpniâ in perpetuum possidendum concessit. Preterea pro redemptione anime sue familiam Viviani de Autinneio, familiam Hugonis Bursete prefate ecclesie in elemosinâ in perpetuum similiter possidendas concessit . Ut autem hec donatio patris mei rata et inconcussa perenniter maneat, eam auctoritate sigilli mei confirmo." (J. Simonnet : 1875. 86 , pdf sayfası 131.) 9

Bursete ailesini, aynı şekilde, yukarıda adı geçen kiliseye sonsuza dek sadaka olarak bağışladı. Fakat babamın bu bağışının sonsuza dek geçerli ve sarsılmaz kalması için, mührümün yetkisiyle teyit ediyorum." (J. Simonnet : 1875. 86 , pdf sayfası 131.) 9

[illegible]

"Un nuage de fumée s'élevait sous nos yeux à 'Adhrâ. Salâh ad-Din envoya des cavaliers examiner d'où provenait cette fumée. C'étaient des hommes de l'armée de Damas, qui irisaient brûler de la paille en abondance dans 'Adhrâ. Ils s'enfuirent. Salâh ad-Din les poursuivit, et nous l'escortions, trente ou quarantecavaliers tout au plus. Arrivés à Al-Kousair, nous y trouvâmes l'armée de Damas toute entière, barrant l'accès du pont. Nous nous tenions dans le voisinage du caravan sérail. Ce fut notre cachette. Nous en faisons sortir cinq ou six cavaliers Ma fois, pour que l'armée de Damas les aperçût. Ils revenaient ensuite se mettre à l'abri dans le caravansérail, nos ennemis étant convaincus que nous y avions établi une embuscade. Salâh ad-Din fit partir un cavalier vers l'atâbek pour lui faire connaître notre situation critique. Tout à coup, nous vîmes environ dix cavaliers se diriger vers nous en toute hâte et derrière eux s'avançait l'armée enrangs serrés. Ils parvinrent jusqu'à nous. A ce moment même, l'atâbek venait d'arriver. Son armée ie suivait Zenguî adressa des reproches à Salâh ad-Dîn sur ce qu'il avait fait, et lui dit a Tu t'es lancé précipitamment jusqu'à la porte de Damas avec trente cavaliers pour te faire tailler en pièces, ô Mohammad." Et il le réprimanda. Tous deux s'exprimaient en turc, et je ne savais pas le sens de leurs paroles." (Derenbourg :1895.147,148.) 10

"Salah ad-Din Bu dumanın nereden geldiğini incelemek için atlıları gönderdi. Bunlar, Ezâ'da bol miktarda saman yakan Şam ordusunun adamlarıydı. Kaçtılar. Salah ad-Din onları takip etti ve biz de en fazla otuz veya kırk atlıyla ona eşlik ettik. Al-Kusair'e vardığımızda tüm Şam ordusunun köprüye erişimi engellediğini gördük. Kervansarayın yakınında duruyorduk. Burası bizim saklanma yerimizdi. Şam ordusunun görmesi için beş altı atlıyı birer birer çıkardık. Daha sonra düşmanlarımız orada pusu kurduğumuza inanarak kervansaraya 18

sığınmak için geri döndüler. Salah ad-Din, durumumuzun kritik olduğunu bildirmek için Atâbek'e doğru bir atlı gönderdi. Aniden on kadar atlının hızla bize doğru geldiğini ve arkalarında da yakın saflarda ordunun ilerlediğini gördük. Bize ulaştılar. Tam o sırada Atâbek yeni gelmişti. Ordusu onu takip etti. Zengî, yaptığından dolayı Salaheddin'i kınadı ve ona şöyle dedi: Parçalanmak üzere otuz atlıyla Şam kapısına koştun ey Muhammed." Ve onu azarladı. İkisi de Türkçe konuşuyordu ve ben kelimelerinin anlamını biliyordum." (Derenbourg :1895.147,148.) 10

"Toutes deux avaient des mailles étroites, des coussinels, des lacets et des poils de lièvre. Salâh ad-Dîn se tourna vers un de ses écuyers qu'il interpella en turc. Je ne savais pas ce qu'il lui disait." (Derenbourg :1895.100.) 10

"İkisinin de dar ağları, yastıkları, dantelleri ve tavşan kılırları vardı. Salah ad-Din, Türkçe seslendiği uşaklarından birine döndü. Ne dediğini bilmiyordum." (Derenbourg :1895.100.) 10

"Ektrad" (Kürtler)dan oluşan ordunun komutanları kendi aralarında "Türkçe" konuşmakta , "İbnü'l Esir" yüksek komutanlıkları "Türkmenlere" vermiyeceksiniz diye yazmıştı. Bu durumda, "üstte" bahsettiğimiz "Orta asya Türkleri" ve "Hazar Türkleri" arasında ki bir çatışmadan bahsediyoruz demektir.

"Un jour, l'Atâbek se dirigea à cheval vers ses troupes. Le roulement avait amené à leur tête Aboû Bakr Ad-Doubaisî, qui était mal outillé pour le combat. L'atâbek s'arrêta et dit à Aboû Bakr « Va de l'avant, combats les ennemis. ? Abou Bakr entraîna ses compagnons, bien qu'ils n'eussent pas d'équipement. Les défenseurs de la citadelle firent une sortie contre les assaillants. Un compagnon d'Aboû Bakr, nommé Mazyad, qui ne s'était encore fait connaître, ni par son ardeur batailleuse, ni par son courage, prit les devants, se battit avec acharnement donna des coups d'épée dans les rangs ennemis, dispersa leur? masses et reçut plusieurs blessures. Je le vis lorsqu'on le transporta vers notre armée. Il semblait rendre le dernier soupir. Puis il guérit. Aboû Bakr Ad-Doubaisi en fit un officier lui donna un manteau d'honneur et se l'attacha comme garde du corps. L'atâbek disait « J'ai trois serviteurs dont l'un craint Allâh le Très Haut et ne me craint pas. " Il désignait ainsi Zain ad-Dîn Ali Koûdschek (qu'Allah l'ait en pitié!). " Le deuxième me craint- et ne craint pas Allah le Très Haut." Il désignait ainsi Nasîr ad-Din Sonkor (qu'Allah l'ait en pitié !). "Le troisième ne craint ni Allah ni Moi." (Derenbourg :1895.153,154.) 10

"Bir gün Atâbek, birliklerinin üzerine atını sürdü. Hareket, mücadele için yeterli donanıma sahip olmayan Abu Bekir Ad-Dubaysî'yi doruğa çıkarmıştı. Atâbek durdu ve Ebû Bekir'e: "İleri git, düşmanlarla savaş" dedi. Ebû Bekir, teçhizatları olmamasına rağmen ashabını eğitiyordu. Kalenin savunucuları saldırganlara karşı bir saldırı yaptı. Ebubekir'in henüz ne savaş şevkiyle, ne de cesaretiyle adını duyurmamış olan Mazyad adlı bir arkadaşı önderlik etti, şiddetli bir şekilde savaştı ve düşman saflarında kılıcıyla saldırdı, kitleleri dağıttı ve

birçok yara aldı. Onu ordumuza nakledilirken gördüm. Son nefesini veriyor gibiydi. Daha sonra iyileşti. Ebu Bekir Ed-Dubaysi onu subay yaptı, ona şeref ceketi verdi ve koruma olarak görevlendirdi. Atâbek şöyle dedi: "Üç kulum var ki, bunlardan biri Allah Teâlâ'dan korkar, benden korkmaz." Böylece Zain ad-Dîn Ali Kûdşek'i (Allah ona merhamet etsin!) atadı. "İkincisi benden korkar, Allah Teâlâ'dan korkmaz. Böylece Nasreddîn Sungur'u (Allah ona rahmet etsin!) atadı. "Üçüncüsü ne Allah'tan ne de benden korkar." Böylece Eyyub'un 19

oğlu Selahaddîn Muhammed'i El-Yâğuîsiyani (Allah ona rahmet etsin!) olarak belirledi. Atabek'in onun hakkındaki sözlerini haklı çıkaran şeyin Selahaddin (Allah ondan yüz çevirsin!)'de olduğunu fark ettim." (Derenbourg :1895.153,154.) 10

"Usame" yazmış olduğu kitabın da "İbnü'l Esir'in "Ekrad" (Kürtler)dan dediği Kutbeddinin babası "Atabek Nurettin Zengi" ve , İbnü'l Esirin "Ekrad" (Kürtler)dan dediği "Atabek Selahaddin Eyyubi"nin kendi aralarında "Türkçe" konuştuklarını belirtir. Gözden kaçırmamamız gereken hassas nokta ise "Atabek Nurettin Zengi"nin , "Atabek Selahaddin Eyyubi"nin ve "Nasreddîn Sungur"un (Nasrettin Hoca) Allahtan korkmadıklarını , daha doğru bir tabirle Allaha inanmadıklarını belirtir.

Essai sur les Grands Événements kitabında (Adrien:1764.159.) 11 yazmış olduğu kitabında :

"La Reine de France , frappée de la beauté d'un jeune Turc, nommé Saladin , qui s'étoit fait chrétien, etc qui étoit à la Cour de Raimond , engagea Louis le jeune a rester à Antioche pour se délasser des fatigues qu'il avoit essuyées pendant la guerre." (Adrien:1764.159.) 11

"Fransa Kraliçesi, Raymond Sarayı'nda bulunan Selahaddin Eyyubi vb. adında Hristiyan olmuş genç bir Türk'ün güzelliğinden etkilenerek, Genç Louis'i savaş yorgunluğunu atması için Antakya'da kalmaya teşvik etti." (Adrien:1764.159.) 11

"Atabek Selahaddin Eyyubi" gençliğinde "Hristiyan" bir genç olarak karşımıza çıkmaktadır ve bu kitabın devamında da Antakyadaki Amcası "Raimond" yanına giden Prenses "Eléonore" Saladine aşık olduğunu ve cinsel münasebette bulunduklarını da aynı sayfada yazmaktadır. Korkarım Selahaddin, "Kudüs"te savaştığı genç komutan kendi öz oğlu olma ihtimalidir. Allah'a iman etmeyen "Ekrad" (Kürtler) olan "Atabek Selahaddin Eyyubi" ve "Kutbeddin"e "Ekrad" (Kürtler) diyen İbnü'l Esir peşinden yüksek komutanlıkları "Türkmenlere vermiyeceksiniz" sözünden , bu "Ekrad" (Kürtler) topluluğunun Türkmen olmadıklarını , Türk olduklarını belirtmektedir, Mesudiden başlayan ve 11 yüzyıldaki yazılan kitaplarda geçen, "Kürt" "Kurt" , ve "Ermeni Kroniğinde" geçen "Քուրդն-Կ'urdn" "Kurt" kelimelerinin , anlatılanların dışındaki gerçekliğine değindik. Gerçeklik bağlamında, yazılan kayıtlarda "Krd" kelimesinin "Kürt" olarak okumanın ne derece büyük bir yanılğı olduğunu görmüş bulunmaktayız. Batı dillerinde, "Krd" kelimesinin içerisine giren "u harfini ü" olarak okumaları, bizlere "Kurt" kelimesinin batılılar tarafından "Kürt" olarak seslendirdiğini de göstermektedir.

1 Grammatica Linguae Persicae Francisci de Dombay 1804 . Google Halka Açık Kütüphanesi.

2 Dictionnaire Turc-Français Cilt 1 T.X. J.D.Kieffer ve T.X. Bianchi.1837.Paris. Paris. Kral'ın izniyle Kraliyet Matbaasında basılmıştır. Google Halka Açık Kütüphanesi.

3 Yavuz Sultan Selim'in Farsça Beyitleriyle Tercümeleri Hasan Gültekin.Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/8 Spring 2015, p. 1217-1246 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8082> ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY. Academia.Edu.

4 Uğur Mumcu Kürt Dosyası Kitaplar, uygarlığa yol gösteren ışıklardır. Ne Mutlu Bilgi için, Bilgece yaşayanlara. [kitap sevenler.com](http://kitapsevenler.com) Tarayan: Yaşar Mutlu www.kitapsevenler.com www.yasarmutlu.com e-posta kitapsevenler@gmail.com. felsefi eleştiriler. wordpress. com .

5 Recueil des Historiens des Croisades Historiens Orientaux Publie par les soins de l'Académie des Inscriptions et belles-Lettres C. Barbier de Meynard et Pavet de Courteille. Mesudi Cilt 2.1887 Paris Imprimerie Nationale. 11 Yüzyıl İbnü'l Esir. Google Halka Açık Kütüphanesi.

6 Recueil des Historiens des Croisades Historiens Orientaux Publie par les soins de l'Académie des Inscriptions et belles-Lettres C. Barbier de Meynard et Pavet de Courteille. Mesudi Cilt 3. 1864 . Google Halka Açık Kütüphanesi.

7 Histoire du Sultan Djelal ed-din Mankobirti Par O. Houdas. 1895 11 Yüzyıl Celaeddin Harzemşah. Bnf Gallica, Bibliothèque nationale de France.

20

8 Recueil des Historiens des Croisades Documents Arméniens Publié par les Soins de L'Academi des Inscriptions et Belles - Lettres Documents Arméniens 1869. Cilt 1. 11 Yüzyıl kroniği. Google Halka Açık Kütüphanesi.

9 Essai sur L'Histoire et la Généalogie des Sires de Joinville 1875. 1008-1386 Accompagnement de Chartes et Documents Inédits par J. Simonnet. 1008 ila 1386 Yılları arasındaki olan olaylardan bazı kronik bilgiler. Google Halka Açık Kütüphanesi.

10 Recit de Chasse Ousâma ibn Munkidh par Hartwig Derenbourg. Bnf Gallica, Bibliothèque nationale de France 1895.

1095-1188 Yüzyılları arası.

11 Essai sur les Grands Événements par les Petites Causes. Tire de L'Histoire. Nouvelle Édition. 1764. Cilt I. Richer, Adrien (1720-1798).

12 RECUEIL DES HISTORIENS DES CROISADES PUBLIÉ PAR LES SOINS DE L'ACADÉMIE DES INSCRIPTIONS ET BELLES - LETTRES HISTORIENS ORIENTAUX TOME III SCIENCE IN PARIS IMPRIMERIE NATIONALE 1889. ANECDOTES ET BEAUX TRAITS DE LA VIE DU SULTAN YOUSSEF (SALAH ED - DIN) .

İbn Batuta (Defremery ve Sanguinetti :1854). 1 yazmış olduğu seyahatnamesinin Cilt 2 de :

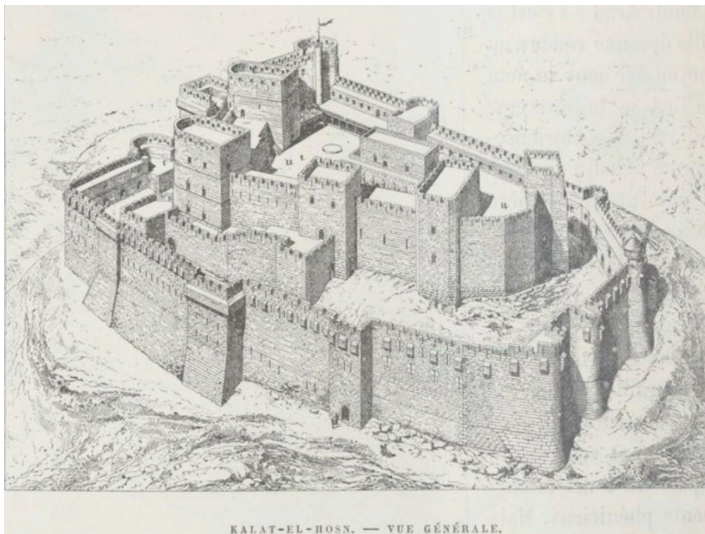
"Nous arrivâmes, au bout de quatre jours , dans la ville de Mâtchoûl (Machour) , place peu considérable , située sur le rivage de ce golfe (le golfe Persique) , qui , comme nous l'avons dit plus haut , est formé par la mer de Perse (ou Océan indien) . Le territoire de Mâtchoûl est d'une nature saline , et ne produit ni arbres ni plantes . Cette ville possède un grand marché , parmi les plus grands qui existent . Je ne m'arrêtai à Mâtchoûl qu'un seul jour ; puis je louai une monture à ces individus qui transportent des grains de Râmiz à Mâtchoûl . Nous marchâmes , durant trois jours , dans une plaine habitée par des Curdes , qui logent sous des tentes de crin ; et l'on dit que ces Curdes tirent leur origine des Arabes. Nous arrivâmes ensuite à la ville de Râmiz (Ram-Hormoûz) , qui est une belle cité , fertile en fruits et baignée par des rivières . Nous y logeâmes chez le kâdhi Hoçâm eddîn Mahmoûd. Je rencontrai auprès de lui un homme savant , pieux et vertueux nom était Ismâ'il . Il descendait du cheïkh Béhâ eddîn Abou Zacariâ almoltâny, et avait étudié sous les cheïkhs de Tibrîz et autres villes. Je séjournai dans la ville de Râmiz une seule nuit. Après en être

partis , nous marchâmes , durant trois jours , dans une plaine où se trouvaient des villages habités par des Curdes. Il y a dans chaque station un ermitage , où le voyageur trouve du pain , de la viande et des sucreries . Leurs sucreries sont faites de sirop de raisin mélangé avec de la farine et du beurre . Dans chaque ermitage , il y a un cheïkh , un imâm , un mueddhin , un serviteur pour les pauvres , et des esclaves des deux sexes , chargés de faire cuire les mets. >> (Defremery ve Sanguinetti :1854. 22,23.) 1

21

"Dört gün sonra, yukarıda da söylediğimiz gibi, Pers Denizi (veya Hint Okyanusu) tarafından oluşturulan bu körfezin (Basra Körfezi) kıyısında yer alan küçük bir yer olan Mâtchoûl (Machour-Musul) kasabasına vardık. Mâtchoûl (Machour-Musul) toprakları tuzlu bir yapıya sahiptir ve ne ağaç ne de bitki üretir. Bu kasabanın, var olan en büyük pazarlardan biri olan büyük bir pazarı vardır. Mâtchoûl'da sadece bir gün kaldım; sonra Râmiz'den Mâtchoûl'a tahıl taşıyan kişilerden bir binek hayvanı kiraladım. At kılı çadırlarda yaşayan Kürd'lerin yaşadığı bir ovada üç gün yürüdük; ve bu Kürd'lerin kökenlerinin Araplarda olduğu söylenir. Daha sonra, meyve bakımından verimli ve nehirlerle yıkanan güzel bir şehir olan Ramiz (Ram-Hormouz) şehrine vardık. Orada kadhi Hosam eddin Mahmoud ile birlikte kaldık. Kendisiyle, ismi İsmail olan bilgili, dindar ve faziletli bir adamla tanıştım. Şeyh Behaeddin Ebu Zekeriya elmoltani'nin soyundan geliyordu ve Tibriz ve diğer şehirlerin şeyhlerinden eğitim almıştı. Ramiz şehrinde sadece bir gece kaldım. Oradan ayrıldıktan sonra, Kürdlerin yaşadığı köylerin bulunduğu bir ovada üç gün yürüdük. Her istasyonda, yolcunun ekmek, et ve tatlılar bulduğu bir inziva yeri vardır. Tatlıları, un ve tereyağı ile karıştırılmış üzüm şurubundan yapılır. Her inziva yerinde bir şeyh, bir imam, bir müeddin, fakirler için bir hizmetçi ve yemek pişirmekten sorumlu her iki cinsiyetten köleler vardır." (Defremery ve Sanguinetti :1854. 22,23.) 1

Genel bilgiler sürekli "Ektrad" (Kürtler) topluluklarının "Araplar"dan geldiği yönünde, oysaki "Arap" dedikleri üstte gördüğümüz gibi "Tacikler" ve "Türklerin" karma oluşturdukları bir topluluk. Bunların at kılından çadırlarda yaşamaları bizlere çölde at olurmu sorusunu da beraberinde getirmektedir.

Reclus, Élisée (1830-1905). Auteur du texte. Nouvelle géographie universelle : la terre et les hommes. Vol. 9 / par Élisée Reclus.... 1876-1894. Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France.

"Les habitants de cette ville sont tous de la secte des douze imâms. Ils se divisent en deux populations , dont l'une est connue sous le nom de Curdes , et l'autre sous celui de Gens des deux djâmî' (c'est-à-dire de Hillah) . La discorde règne continuellement entre eux , et le combat ne cesse jamais . Près du marché principal se voit une mosquée , sur la porte de laquelle est un rideau de soie , baissé . On l'appelle le Sanctuaire du maître de l'époque (le dernier imâm) ." (Defremery ve Sanguinetti :1854. 97.) 1

22

"Bu şehrin sakinlerinin hepsi on iki imamın mezhebındendir. Biri Kürt topluluğundan , diğeri İki caminin insanları' (yani Hillah) adı altında bilinen iki popölasyona ayrılırlar. Aralarında sürekli olarak anlaşmazlık hüküm sürüyor ve kavga asla bitmiyor. Ana çarşının yakınında kapısının üzerine ipek perde çekilmiş bir cami vardır. Zamanın efendisinin (son imamın) mabedi denir." (Defremery ve Sanguinetti :1854.97.) 1

"Nous partîmes ensuite pour la ville de Sindjâr ; elle est grande , possède beaucoup de fruits et d'arbres , des sources abondantes et des rivières. Elle est bâtie au pied d'une montagne , et elle ressemble à Damas pour la quantité de ses canaux et de ses jardins. Sa mosquée cathédrale jouit d'une grande réputation de sainteté , et l'on assure que la prière y est exaucée. Un canal entoure ce temple et le traverse. Les habitants de Sindjâr sont des Curdes , doués de valeur et de générosité. Parmi les personnages que j'ai rencontrés dans cette ville , je mentionnerai le pieux cheïkh , le dévot et ascète 'Abd Allah alcurdy , un des docteurs principaux et auteur de prodiges. On raconte qu'il ne rompt pas le jeûne si ce n'est après quarante jours , et cela seulement au moyen de la moitié d'un pain d'orge . Je l'ai rencontré dans un couvent , sur la cime de la montagne de Sindjâr. Il fit des vœux en ma faveur, et me pourvut de pièces d'argent que je ne cessai de garder jusqu'à ce que je fusse pillé par les infidèles de l'Inde." (Defremery ve Sanguinetti :1854.141,142..) 1

"Daha sonra Sincar kasabasına doğru yola çıktık; geniştir, meyveleri ve ağaçları çoktur, pınarları ve nehirleri boldur. Bir dağın eteğinde inşa edilmiş olup, kanalları ve bahçeleri bakımından Şam'a benzemektedir. Katedral camisi kutsallık konusunda büyük bir üne sahiptir ve orada duaların kabul edildiğine emin olunmaktadır. Bir kanal bu tapınağı çevreliyor ve içinden geçiyor. Sincar'ın sakinleri cesaret ve cömertlikle donatılmış Krd (Kürt) topluluklarıdır. Bu şehirde tanıştığım şahsiyetler arasında dindar şeyh, mütedeyyin ve zahid, baş tabiplerden ve harikalar yazarı Abdullah el-Krd'yi anacağım. Kırk günden sonra orucunu bozmadığı, bunu da ancak yarım somun arpa yiyerek bozduğu söylenir. Onunla Sincar dağının tepesindeki bir manastırda tanıştım. Benim lehime adaklarda bulundu ve bana Hindistan'daki kafirler tarafından yağmalanana kadar saklamaya devam ettiğim gümüş paraları verdi." (Defremery ve Sanguinetti :1854.141,142..) 1

Sincar şehrinin sakinleri Sultan Sencer'in aşireti olan Türklerdir.

"HISTOIRE DU SULTAN DE HORMOUZ."

"C'est le sultan Kothb eddîn Temehten (Tehemten) , fils de Thourân châh . Il est au nombre des sultans généreux ; son caractère est très-humble , ses qualités sont louables . Il a coutume de visiter les jurisconsultes , les hommes pieux et les chérifs , qui arrivent dans sa capitale , et de leur rendre les honneurs qui leur sont dus . Lorsque nous entrâmes dans son île , nous le trouvâmes préparé pour la guerre , dans laquelle il était engagé contre les

deux fils de son frère Nizhâm eddîn . Toutes les nuits il se disposait à combattre , quoique la disette régnât dans l'île. Son vizir Chems eddîn Mohammed , fils d'Aly , son kâdhi 'Imâd eddîn achchéouancârî (le Chébancâreh , nom d'une peuplade d'origine curde , qui occupait la partie orientale du Fars) , et plusieurs hommes distingués , vinrent nous trouver, et s'excusèrent sur les occupations que leur donnait la guerre. Nous passâmes seize jours auprès d'eux . Lorsque nous voulûmes nous en retourner , je dis à un de mes compagnons: "Comment partirons-nous sans voir ce sultan ?" Nous allâmes à la maison du vizir, qui se trouvait dans le voisinage de la zâouïah où j'étais descendu , et je lui dis : "Je désire saluer

le roi ." Il répondit : "Bismillâhi (au nom de Dieu ; soit) , me prit par la main et me conduisit au palais du roi. Cet édifice est situé sur le rivage de la mer, et les vaisseaux sont à sec dans son voisinage." (Defremery ve Sanguinetti :1854. 233,234.) 1

"HÜRMÜZ SULTANININ TARİHİ."

"Bu, Turân Şâh'ın 2 oğlu Sultan Kutbeddîn Temehten'dir (Tehemten). Cömert padişahlardandır; karakteri çok mütevazî, vasıfları övgüye değer. Başkentine gelen hukukçuları (Din Alimleri), dindarları ve şerifleri ziyaret etmek ve onlara hak ettikleri onuru vermek onun geleneğidir. Topraklarına girdiğimizde onu, kardeşi Nizameddîn'in iki oğluyla savaşa hazır halde bulduk. Adada kıtlık olmasına rağmen her gece savaşılmaya hazırlanıyordu. Veziri Ali oğlu Muhammed Şemseddin Muhammed, kâdî İmâdeddîn aşşeuankârî (Şebancâreh, Fars'ın doğu kısmını işgal eden Krd (Kürt) kökenli bir halkın adı) ve birkaç seçkin adam bizi bulmaya geldiler ve özür dilediler, savaşın onlara verdiği meslekler. Onlarla on altı gün geçirdik. Geri dönmek istediğimizde bir arkadaşım: "Bu padişahı görmeden nasıl gideceğiz?" dedim. Kaldığım zâviyenin yakınında bulunan vezirin evine gittik ve ona şöyle dedim: "Kralı selamlamak istiyorum." Cevap verdi: Bismillahi (Allah'ın adıyla), elimden tuttu ve beni padişahın sarayına götürdü. Bu bina deniz kıyısında yer almaktadır ve çevresinde gemiler kurudur." (Defremery ve Sanguinetti :1854.233,234.) 1

"İbn Batutanın "Kürtler" dediği bu topluluklar , aslen "Tarihu'l Devletü'l Ekrad" veya "Et-Tarih el-Bâliir fi Devlet el-Atabekiyye" devletinden başkası değildir ve bahsedilen "Ekrad" (Kürtler) Atabek Türklerinden başkası olamaz. Günümüzde kendisine biz kürtüz diyenler kimlerdir? Bu sorunun cevabı , Osmanlı döneminde Haçlı ordularıyla işbirliği yapan "Molla" , "Seyyid" , vs gibi ünvan sahibi olan derebeylerinden başkası değildir. Bunu ileride ve özellikle "Maurizio Garzoni" yapmış olduğu "Kurda-Kürda" dili çalışmasında göreceğiz. "Ebu Feda" (Reiskii:1792.) 3 Kitabında :

"Eodem et sequentibus annis contigerunt in Arabia felice nonnulla memoranda. Hoc enim peremptus fuit Malec el-Moëzz Ismaël, filius Saif-el-Islami Togtekini, filii Eiubi, dominus eius provincia. Debebat hanc calamitatem odio communi, quod vaecordia et temeritate meruerat. Volebat nempe, ut specimina quaedam insaniae proponamus [non Curdus, ut erat cum Eiubidis omnibus, sed] Coraischita videri, suumque genus a Chalifis Ommiadis repetebat, Chalifam se citari iubebat, conciones ad populum ipse recitabat, quod erat primorum Chalifarum munus, ipse sibi pro sua salute vota dicebat, viridem gestabat vestem [ad Muhammedis imitationem], manicamque pallii viginti ulnas amplam, quale gestamen hac aetate Chalifarum erat Has et similes ineptias dedignati paterni aliquot eius mamluki deferebant officium, bellumque hero inferebant, quo quamvis ille turn superior evaderet, at illi tamen eum deinceps, Curdos aliquot Emiros adiutores nacti, trucidabant. Fratrem ei, aetate adhuc minorem, sufficiebant, titulumque ipsi imponebant Naseri, et Atabecum aliquem

Togtekini quondam mamlucum, Saif-ed-dinum Soncorum; quo port quadriennium mortuo, tutelam Naseri suscipiebat vitricus eius, aliquis procerum istius regni, Gazi, filius Gabrielis. Hic Naserum, alumnum et privignum, veneno, ut aiunt, submovebat, in calice Foccai exhibito, sibique imperium provinciae arrogabat. Verum Arabes aliquot scelus illud ipsius auctoris nece ulciscabantur. Itaque capite carebat Arabia felix aliquamdiu. Mater Naseri, Togtekini quondam et Gazii deinceps uxor, Zabidam occupabat, eoque comportabat omnes suas opes, circumspiciens, si forte quis adveniret Eiubita, quem matrimonio suo dominum regni sui faceret." (Reiskii:1792.199)

24

"Çünkü bu, eyaletinin efendisi Eyubi'nin oğlu Saif-el-İslam Tuğtekini'nin oğlu Malek el-Moyzi İsmail tarafından yok edildi. Bu felaketi, korkaklık ve pervasızlıkla kazandığı halk nefretine borçluydu. Bizden (tüm Eyyubiler gibi Kürdlerden değildi) 6 Kureyşli olarak görülmemiz için bazı delilik örnekleri ortaya koymamızı istedi ve Ommiad Halifelerinden soyunu tekrarladı, Halifenin Hz. zikredildiği gibi, ilk halifelerin görevi olan halka vaazları kendisi okudu, güvenliği için dileklerini kendisi söyledi, [Muhammed'i taklit ederek] yeşil bir elbise giydi ve yirmi arşın genişliğinde bir pelerin kolları giydi. O zamanki halifelerin kıyafetleri de aynıydı. Bu ve buna benzer çılgınlıklardan tiksinen babasının bazı memlûkleri hizmetten vazgeçerek kahramana savaş açtılar; o zamanlar üstün olmasına rağmen Kürdler bazı komutanların yardımcısı haline geldiğinden daha sonra onu Emirler katletmeye devam ettiler. Yaşı daha küçük olan kardeşleri ona yetiyordu , Nasır ve Tuğtekini'nin eski Memlûklarından Atabek, Seyfettin Sungur unvanını kendileri dayattılar; Dört yıl sonra ölünce, o krallığın ileri gelenlerinden üvey babası Cebail oğlu Gazi, Nasır'ın velayetini üstlendi. Burada öğrencisi ve üvey oğlu Naserus'u, dedikleri gibi Phokaeus kadehinde sunulan zehirle alt etti ve eyaletin komutasını kendisine devretti. Arapların bu suçun bir kısmının intikamını yazarın kendisini öldürerek aldıkları doğrudur. Ve böylece, bir süreliğine Arabistan'da şans eseri baş yoktu. Eskiden Tuğtekini'nin karısı ve daha sonra Gazi'nin karısı olan Nasır'ın annesi, Zabida'yı işgal etti ve tüm zenginliklerini yanında taşıyarak, evliliğiyle krallığının efendisi yapacağı Eyubita'ya birisi gelebilir mi diye etrafına bakındı." (Reiskii:1792.199)

Eyyubi Hanedanlığından olan "Necmettin Eyyubi"nin torunu "Atabek Tuğtekin"nin oğlu olan , "İsmail"nin "Ekrad" (Kürtler)dan olmadığını belirten "Ebul Feda"nın , "Ekrad" (Kürtler) kelimesinin hangi manada kullanıldığını açıkça tartışmaya açmakla kalmıyor , Haçlı seferlerinin de "Curd" (Kürt) adı altında bir silah geliştirdiğini de bize gösteriyor, toplum içerisindeki mezhep çatışmaları ve toplumların din savaşları , toplumların sürekli yeni savaş stratejisi geliştirmelerini sağlamış , bu da "Atabekler"den bazı "Ekrad" toplulukları olarak adlandırılan "Yörük" , "Türk" , "Türkmenler"nin başkalaşmasını sağlayarak parçalama siyasetini ortaya çıkarmıştır. Şu ana kadar 9 yüzyıldan başlayarak 13 yüzyıl içerisinde ki kitaplarda bahsedilen "Ekrad" (Kürtler) kelimesinin kökenini sadece "Türkler"nin kolları arasında bulabildik. Üstte "Joniville" Kilise kaydında da ""Atabek Selahaddin Eyyubi"ye "Ekrad" (Kürtler) kelimesinin karşılığı olan Latin kökenli "Curd" (Kürt) çoğulu "Curdes" (Kürtler) kelimesini kullanmaması , o dönemde bu kelimenin olmadığı ihtimalinde güçlendirmektedir.

"Vt enim rumor de ilia morte in milites emanarat, tantus oriebatur tumultus, ut cogeret Camelum, non tantum stationem mutare; qua occasione illecti et animati Franci Muslemos parte quadam impedimentorum defraudabant; sed etiam paene cogitationem de abiiciendis suis in Aegypto rebus omnibus, et fuga in felicem Arabiam suscipere. Nam, qui turn in

castris aderat, praecipuus Curdorum Haccarensium dux, Emad-ed-din Ahmed, filius Saif-ed-dini Alii, filii Ahmedis, Maschtub, minabatur Camelum e Sultanatu, quem adierat, deicere." (Reiskii:1792.271)

"Zira askerler arasında bu ölüm söylentisi yayıldıkça, öyle bir kargaşa çıktı ki, Camel'i (İbnü'l Esir) sadece pozisyonunu değiştirmeye zorlamakla kalmadı; bu vesileyle seçilmiş ve canlandırılmış Fransızlar Müslümanları bagajlarının belli bir kısmından dolandırıyorlardı; ayrıca Mısır'daki tüm mallarını terk edip mutlu Arabistan'a kaçma fikrini neredeyse düşündü.

25

Zira Hakkari Kürtlerinin baş lideri, Ahmed'in oğlu Seyfeddin Ali'nin oğlu İmadeddin Ahmed, o sırada kampta bulunan Maştub, (Mektup) Camel'i 8 girdiği Sultanlıktan indirmekle tehdit etti." (Reiskii:1792.271)

"Et hos quidem effugiebat tunc tempore at fatalem necessitatem, quae presso pede ipsum persequabatur, effugere non poterat, sed tantum mutabat laniones, Tataris Curdos, a quibus hoc ipso anno periit, ut paullo post distinctius dicemus." (Reiskii:1792.371).

"Ve gerçekten o, o sırada onlardan kaçtı, ama kendisini ağır bir dayanakla takip eden ölümcül zorunluluktan kaçamadı, sadece katillerini, Tatarları ve Kürtleri değiştirdi; ki, bu yıl içinde, biraz sonra daha açık bir şekilde söyleyeceğimiz gibi, onlar tarafından yok edildi." (Reiskii:1792.371)

Bu bölüm çok ilginç ve bir o'kadarda karışıktır. Latince geçen " Tataris Curdos - Tatar kürtleri" , Arapça versiyonunda geçmemektedir. Arapça resmi çevirmen olan bir arkadaşımınla birlikte iki sayfa ileri ve iki sayfa gerisini de kontrol etmemize rağmen , Arapçasında bu kelimeyi bulamadık. Bu bize 16 yüzyılda Latinceye çevrilen Ebul Feda'nın bahsetmiş olduğu topluluklar içerisinde tam olarak "Curd" veya "Curdes" kelimesinin anlam ve manasında sorun çıkarmaktadır. Üstte vermiş olduğumuz "Kurdous" (Kürdus-Kürtus) atlı süvari birliklerine batılılar "Curd" (Kürt) veya çoğuluna "Curdes" (Kürtler) demiş olabilirler mi? Burada aklıma "Abdülhamid'in Kürt ordusu" gelmektedir. "Atlı süvari birlikleri". Ve diğeri ise Mesudinin üstte , bahsettiği "Kurdiye- کردیة " olarak çevrilen ve "Behram Çubin"ın kardeşi olan bölümde dışı Atlı süvari birliğinin başı olmasından dolayı "Kurdiye- کردیة " ünvanı verilmiş olabilir mi? Sonuç olarak sadece Ebul Feda'nın Latince çevirisinde değil ileride daha detaylı bir şekilde "Tatar Kürtler"ine değineceğiz.

"Eiusdem anni DCXLVI mense decimo, die lovis, vigesimo sexto dicti mensis, obiit Gemaleddin Abu-Amru Otman filius Omari, filii Abu-Becri, f. lunasi, vulgo sub Ibn-el-Hagebi nomine notus: pater enim eius, gente Curd us, fuerat Hageb [ianitor, introductor] apud Emirum Azz-ed-dinum, filium Muschek, Salahicum [seu mamlucum Salah-ed-dini quondam]." (Reiskii:1792.497).

"Aynı yılın 646'sında, onuncu ayın 10'uncu günü, adı geçen ayın yirmi altıncı gününde, Ömeri oğlu, Ebu Bekr oğlu, Yunasi oğlu Cemaleddin Ebu Amru Otman öldü; yaygın olarak İbn-el-Hagebi ismiyle tanınıyordu: çünkü ırkı itibarıyla Kürt olan babası, Salahic [veya eskiden Salaheddinli bir Memlük] olan Muşek oğlu Emir Azz-ed-din'e Hageb [kapıcı, tanıtıcı] olmuştu." (Reiskii:1792.497)

Bu durumla üstte "Eyyubi" hanedanlığında da karşılaşmıştık. "İsmail Ekrad" (Kürtler) dan olan dedesi ve babası gibi "Ekrad" (Kürtler)dan değildi, aynı durumla (Ebu Bekri oğlu Ömer oğlu Cemaleddin Ebu Amru Osman künyesi İbn-el-Hagebi)'nin Babası ırk olarak "Ekrad" (Kürtler), kendisinin Krd (Kürt) olmadığını belirtmektedir. "Ekrad" (Kürtler) nedir? "İbnü'l Esirin" (Meynard ve Courteille :1887) "Ekrad" (Kürtler) dediği "Atabek Selahaddin Eyyubi" hakkında (Blues : 1800.12) 9

26

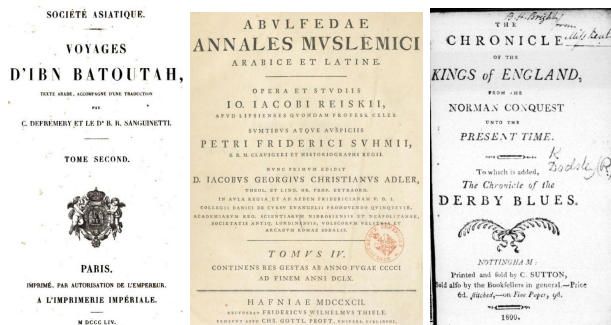
"And he overcame Saladin the Turc , in many battles , and he took from him three thousand camels , and four thousand horses and mules : he took also the towns of Ascalon, Joppa , and Caesarea , and behaved in all things with exceeding great courage, insomouch that the glory of the king of England eclipsed the glory of all the Christian princes." (Blues : 1800.12) 9

"Ve Türk Selahaddin'i birçok savaşta yendi ve ondan üç bin deve, dört bin at ve katır aldı; ayrıca Askalon, Yafa ve Sezariye şehirlerini de aldı ve her şeyde aşırı büyük bir cesaretle davrandı, öyle ki İngiltere kralının şanı bütün Hıristiyan prenslerin şanını gölgede bıraktı." (Blues : 1800.12) 9

"İngiliz Kroniğinde" dahi "Ekrad" (Kürtler)dan olan "Selahaddin Eyyubi'nin" "Etnik" kökeninin "Türk" olduğunu açıkça belirten Kaynaklar her daim aynı soruyu sormama sebebiyet verecektir.

"Ekrad Kürtler demek mi?"

- 1 Voyages d'Ibn Batoutah par C. Defremery et le D. B. R. Sanguinetti. Tome seconde. Google Halka Açık Kütüphanesi.
- 2 Atabek Selahaddin Eyyubi'nin kardeşi Atabek Turan Şah.
- 3 Abvl Fedae Annales Mvslemici Arabice et Latine I. O. Iacobi Reiskii. Tomvs IV. Bnf Gallica, Bibliothèque nationale de France.
- 4 Eyyubi hanedanı kurucusu Necmeddin Eyyubi
- 5 Necmeddin Eyyubi'nin oğlu , Atabek Selahaddin Eyyubi'nin kardeşi Tuğtekin.
- 6 Necmeddin Eyyubi'nin torunu , Atabek Selahaddin Eyyubi'nin kardeşi Tuğtekin'in oğlu Ekrad değildir.
- 7 Bu ordu, Hakkari Akarat ülkesinin derebeyi prensi Karaca Tecné'nin (?) komutası altında yola çıktı. Alı İbn Muḥammad İbn al-Aṭīr (1160-1233) İBNÜ'L-ESİR. Üstte bakınız.
- 8 Camel dediği kişi İbnü'l Esir.
- 9 The Chronicle of the Kings of England The Chronicle of the Derby Blues 1800. Google Halka Açık Kütüphanesi.

Burada Şeref Han'ın Şerefnamesine değinmeden geçmek olmaz.

"Şeref Han Şerefname"sinde (Bozarslan:1971.) 1 :

"Kürdistan'ın Diğer Beylerinin ve Hükümdarlarının Anılan Hakkındadır."
"Bunlar üç Gruptur"

"Birinci Grup dokuz bölümdür"
"BİRİNCİ BÖLÜM"
"Çemişkezek Hükümdarları Hakkındadır."
"O da üç dal kapsamaktadır."

"Tarih bilginlerince açıkça bilindiği gibi, Çemişkezek hükümdarlarının soyu, kendi iddialarına göre, Abbasi halifelerinin çocuklarından olan ve Melkiş denilen bir kişiye varır, Bazı büyüklerin rivayetine göre de, Selçuklu saltanatının dallarından birinden olan Emir Salik 27

bin Ali bin Kasım, Selçuklu Sultanı Alp Arslan zamanında Erzen-i Rum ve dolaylarının yönetiminde bulunuyordu. Kendisiyle Gürcistan hükümdarları arasında köklü bir düşmanlık vardı ve her zaman savaş oluyordu. Nihayet 556 (1162) yılında iki taraf arasında çarpışmalar oldu ve kendisi ile ordusunun ileri gelenleri Gürcüler'in eline esir düştüler. Kızkardeşi, Şah Ermen'in karısı olduğu için, bu Şah Gürcistan'a birçok hediye ve armağan gönderdi ve kendisini serbest bıraktırmaya muvaffak oldu. Kendisinden sonra da oğlu Melik Muhammed yönetimi aldı. Bunun ölümünden sonra ise beylik Cakdaş'a geçti. Cakdaş'ın ölümünden sonra beylik tahtına Melik Şah bin Muhammed çıktı. Melik Şah'ın, gönlü bağımsızlığa ve tek başına hüküm sürmeye heves etti. Bu yüzden savaş çıktı ve 598 (1202) yılında Selçuklu Süleyman bin Kılıç Arslan tarafından öldürüldü. Erzen-i Rum da, o tarihten beri Rum Selçuklularının egemenliğine geçti. Bu durumda, Çemişkezek hükümdarlarının bu Melik Şah'ın soyundan gelmiş olmaları ve (Melik Şah) sözünün "Ekrad" (Kürtler) dilinde (Melkiş) biçiminde değişmiş olması muhtemeldir. Öte yandan Çemişkezek hükümdarlarının adları da, onların Türklerin çocuklarından ve torunlarından olduklarını kanıtlar; çünkü adlarının hiç bir vesileyle Arap ve "Ekrad" (Kürtler) adlarıyla ilgisi yoktur; Arap ve "Ekrad" (Kürtler) adlarına hiç de benzemez." (Bozarslan:1971.24,187,188.) 1

"Hazreti Muhammed'in peygamberliğinin ünü ufuklara yayıldığı, İslamiyetin çağrı sesinin yankısı dünyanın her tarafına yansıdığı, ülkelerin kırılları ve memleketlerin iklimlerin sultanları bu yeni görünümle ilgilenip, bu yüce Efendinin önünde eğilmek ve ona bütün içtenlik ve coşkuluklarıyla itaatlerini sunmak şerefini kazanmak istedikleri zaman; o sırada Türkistan'ın en büyük hükümdarlarından biri olan Oğuz Han, Medine-i Münevvere'de , onun sakinine en üstün selam olsun, bulunan, Peygamberlerin övücü ve yaratılmışların

Efendisine bir heyet gönderdi. Bu heyetin başında da, "Ekrad" (Kürtler) büyüklerinden ve ileri gelenlerinden Buğduz adlı bir kişi vardı; kendisi çirkin görünüşlü, kaba, katı kalbli, ele avuca sığmaz bir kişiydi." (Bozarslan:1971.24.) 1

Şerefhan burada bahsetmiş olduğu "Oğuz Türklerinden" olan "Buğduz Han"dan bahsetmektedir ve Buğduz Han'ın "Ekrad" (Kürtler) büyüklerinden olduğunu da vurgulamaktadır. Mesudi "Ekrad" (Kürtler)dan bahsederken üstte ne yazmıştı? "Guz Türkleri" olan "Karduklar" Şeref Han bununla sınırlı kalmamakta , ""Kürdistan'da" yaşayan yerli halkın "Karakoyunlular" olduğunu da bize bildirmektedir.

"Öte yandan Çemişkezek hükümdarlarının adları da, onların Türklerin çocuklarından ve torunlarından olduklarını kanıtlar; çünkü adlarının hiç bir vesileyle Arap ve "Ekrad" (Kürtler) adlarıyla ilgisi yoktur; Arap ve "Ekrad" (Kürtler) adlarına hiç de benzemez." (Bozarslan:1971.189.) 1

"Ülkeleri ise genişlik ve önem bakımından, uzak yakın herkesçe (Kürdistan) özel adıyla tanındı; öyle ki, berat ve emirnamelerde ve diğer Sultanlık belgelerinde bu ad geçtiği zaman, yalnız bu önemli vilayet anlaşılır; ayrıca "Ekrad" (Kürtler) arasında (Kürdistan) sözcüğü geçtikçe, bundan yalnız Çemişkezek Vilayeti kastedilir." (Bozarslan:1971.190.) 1

"Kürdistan beylerinin ve köklü ailelerinin, özellikle bunlardan "Karakoyunlu" ailesi sultanlarıyla eskiden dostluk kurmuş ve anlaşmış olanların köklerini kazımaya yöneltti." (Bozarslan:1971.190.) 1

28

Burayı yorumlamaya gerek var mı bilemiyorum. "Şeref Han" "Ekrad" (Kürtler) Aşireti olan "Babaniler"den de söz etmektedir, o bölümü buraya yazarak insanların okumasını sağlayalım.

"İKİNCİ BÖLÜM"

"Baban Beyleri Hakkındadır"

"Güzel konuşan tarihçiler ve güzel yazan incelemeci rivayetçilerce de açıkça bilindiği gibi, Baban hükümdarları, Kürdistan hükümdarları arasında büyük ihtişam ve kuvvetleriyle, taraftar ve hizmetçilerinin çokluğuyla ün yapmışlardır. Ne var ki, bu ailenin Hükümetinin günleri, aşağıda da anlatacağımız gibi, lakabı, "Babam" sözcüğünün yanlış şekli olan Pir Budak Bebeî'ye (Pir Budak Bey) ve kardeşine ulaşmakla ve bunların soylarının kesilmesiyle sona erdi; bu ailenin Hükümeti, hizmetçilerine ve adamlarına geçti ve onlardan, hükümdarlık görevini ve başkanlık işlerini eline alabilecek kimse kalmadı."

"BİRİNCİ DAL"

"Xizan Hükümdarları ve Bu Adla Adlandırılmalannın Nedeni Hakkındadır Hikaye edilir ki, Xizan adı, dillerde ve ağızlarda yaygın halde dolaştığı gibi, eskiden, (seherlerde kalkanlar) anlamına gelen (Seherxizan) (Seherhizan) idi. Çünkü Kurdistan şehirleri arasında bu ülkenin halkı gece ve seherlerde kalkıp ibadet etmekle, günahlardan sakınmakla, dindarlıkla, güvenilir olmakla ve dine sınıksız sarılmakla ün yapmışlardı. O kadar ki, küçükleri de, büyükleri de beş vakit namazı kaçırmazlardı. Nihayet, adları hafifletip sonundan birkaç harf atarak kısaltmaya eğilimli olan, örneğin Şemseddin'i "Şemo", izzeddin'i "Azo", Cimşid'i "Cimo", Ebdal'ı "Ebdo" şeklinde telaffuz eden "Ekrad" (Kürtler), topluluğu bu gelenekleri gereğince, bu adı da kısaltıp, başındaki "seher" sözcüğünü atmak suretiyle "Xizan" dediler."

(Bozarslan:1971.236,237.) 1

Şeref Han "Ekrad" (Kürtler) topluluğunun konuşurken hızlı konuştuklarını ve bundan dolayıda kelimelerin önünden ve arkasından harfleri yutarak konuştuklarını , Şerefnamede vurgulamıştır.

"French School The siege of Jerusalem in 1187 by Saladin (Meister Drucke 883782)"

Bu coğrafyayla ilgili Aviti Pierre'nin (Aviti:1637.). 2 kitabında :

29

"Il est aussi souverain de la plus grande partie des Arabies et possedoit auant les conquestes que le Roy de Perse a faites depuis l'an mil six cent vingt-deux , la pluspart de la Grande Armenie , ou Turcomanie, l'Aladule , ou le Dulcadir, le pays des Curdes, les Mesopotamie entiere , et partie de l'Assyrie." (Aviti:1637.1201). 2

"Ayrıca Arabistan'ın büyük bir kısmına hükmediyordu ve Pers Kralı'nın bin altı yüz yirmi iki yılından beri yaptığı fetihlerin çoğuna sahipti; Büyük Ermenistan'ın veya Türkmenistan'ın, Aladule'nin veya Dulkadir'in çoğu, Kürt ülkesi, Mezopotamya'nın tamamı ve Asur'un bir kısmı." (Aviti:1637.1201). 2

Kürtlerin ülkesi de dahil olmak üzere hakimiyetin "Türkler"de olduğu ve "Şeref Han"ın bahsettiği "Karakoyunlu"ların da tahmini olarak "Dulkadiroğulları" oldukları sonucunu çıkarmamak elde değil. Osmanlıya en son biat eden "Türk" beyliği , "Dulkadir" oğullarıydı. Bunca name , Kronik vs "Ekrad" (Kürtler) kelimesinin açıklanmasına yardımcı olmamakla beraber , bizlere "Ekrad" (Kürtler) topluluklarının, "Türk"lerin kollarından olduklarını da göstermektedir. "Tatar Kürtleri" ki bunu , belkide bize "Mercure Galant" (Mercure Galant Avril, 1682 :100,101.) 3 açıklayabilir.

"Ces Curdes Dacénies, reçurent les premieres nouvelles du Christianisme le jour mesme de la descente du Saint Esprit, et sont nommez dans l'Ecriture Syriaque et Caldaïque <Keldani> , entre les Nations qui furent présentes à l'accomplissement de ce grand Mystere de l'Eglise naissante, car la traduction du mot Parthi, qui est dans le deuxième Chapitre des Actes des Apôtres, est en Syriac Kerad, qui signifie Curdes ; et ce sentiment general des Syriens et des Caldéens, est appuyé sur l'Histoire qui nous apprend que l'Empire des Parthes a esté fondé par des Fugitifs de la Scythie." (Mercure Galant Avril, 1682 :100,101.) 3

"Bu Dacenic Kürtler, Hristiyanlığın ilk haberini Kutsal Ruh'un indiği gün aldılar ve Süryanice ve Kalda Kutsal Yazılarında, yeni oluşan Kilise'nin bu büyük Gizeminin gerçekleşmesinde hazır bulunan Milletler arasında isimlendirildiler, çünkü Elçilerin İşleri

kitabının ikinci bölümünde yer alan "Parthi" kelimesinin çevirisi "Süryanice Kerad" dilindedir, yani "Kürtler" anlamına gelir; Suriyeliler ve Kaldelilerin bu genel hissi, bize "Part" İmparatorluğu'nun "İskit"den gelen "Kaçaklar" tarafından kurulduğunu öğreten Tarih tarafından desteklenmektedir." (Mercure Galant Avril, 1682 :100,101.) 3

Mesudin'in (Meynard ve Courteille :1864, Cilt III) 6 kitabını Fransızcaya çeviren çevirmen , Süleyman'ın kadınları hakkındaki bölümde parantez açarak "Kerrad" kelimesini koymuş olması , bize "Ekrad" (Kürtler) kelimesinin sürgün anlamında kullanıldığını da göstermektedir. Arapların ve Farsların "Kierd-Krd" dedikleri insanlara geçmiş tarihlerde "Kerad" denilmiş olabilir , yani "İskitli kaçaklar" ve bu zamanla "İskit" ünvanını kaybederek sadece kaçaklar anlamına dönüşmüş olabilir. Belkide 16 yüzyıl seyyahı olan Pietroya (Gancia:1843.) 4 bakmak gerekir.

"La sera poi ci fermammo a dormire, pur dentro alla barca, ma sotto una villa che si chiama Kierd Haggi Curdi, cioè Ruota (e s'intende da tirare acqua dal fiume con bestie) di un tal Haggi Curdo, che ne è padrone . Ed ho voluto dichiarar questo nome, perchè molte

30

ville sopra i fiumi di questi paesi si chiamano così ; cioè kierd in arabico , ovvero dulab in turco , che significa il medesimo , perchè veramente hanno tali ruote da tirare acqua ; con aggiungervi , a differenza di uno e di un altro, il nome del padrone." (Gancia:1843.390.) 4

"Akşam uyumak için durduk, hala teknenin içindeydik, ama Kierd Haggi Curdi adlı bir villanın altındaydık, yani Çark (ve nehirde hayvanlarla su çekmek için olduğu anlaşılıyor) Haggi Curdo adında bir sahibi olan. Ve bu ismi açıklamak istedim, çünkü bu ülkelerin nehirlerindeki birçok villaya bu isim veriliyor; Arapçada kierd veya Türkçede dulab, aynı anlama geliyor, çünkü gerçekten su çekmek için böyle çarkları var; birinin ve diğerinin aksine, sahibinin ismini ekliyorlar." (Gancia:1843.390.) 4

Aynı tarihte Blaise de Vigenere 11

Ceux de Damas vindrent au secours de Hussein , qui avoit desia mis ensemble dix mille hommes de pieds, qu'ils nomment en ce pays Cekmeny, (c'est vn mot Kiurde, qui signifie Bandolier de montagne) outre les soldats qu'il avoit fait ramasser en toute la Syrie, et ceux qu'avoient enuoye a son secours les Princes de seyde et de Tripoly : de sorte qu'il estoit accompagne de vingt-cing mille hommes de guerre avec lesquels ils vin assiegat Nassouf en Alep. (Vigenere:1650,188) 11

Şamlılar, Suriye genelinde topladığı askerlere ve Seydius ve Trablus Prensleri'nin yardımına gönderdiği askerlere ek olarak, bu ülkede Çekmenî (Kiurde dilinde dağ fişekçisi anlamına gelen bir kelime) olarak adlandırılan on bin piyade askerini toplayan Hüseyin'in yardımına geldiler. Hüseyin'e Halep'teki Nassuf'u kuşatmak için yirmi beş bin savaşçı eşlik ettiği bilinmektedir. (Vigenere:1650,188) 11

Araplar batılıların "Ekrad" (Kürtler) dedikleri insanlara "کرد Kerd" (üstte bakınız) dediklerini belirtmekle beraber Türklerin bu insanlara "Dülab" dediklerini yazmıştır. "Dülab" dolananlar manasındadır ki ileride bu dolananların kimler olduklarını da göreceğiz. Sayın "Viaggi di Pietro della Valle" yazmış olduğu gibi, "Hacı Kürd-Kürt" , ki batılılar buna "Curd" demektedir.

Batılıların "Curd" dedikleri insanlara, "Araplar Kierd" , "Türkler Dülab" der, olarak yazması seyyahın bölgede ki insanlardan aldıkları bilgilere dayanmaktadır. Osmanlı belgelerinde ki, Arapçadan kaynaklı "Kierd" olarak geçen, dolananlar, batı dilinde "Curd" olarak kullanıldığını da öğrenmekteyiz. Şerefname de geçen "Kierd -Krd کرد" kelimesi "Dülab" dolananlar olarak çevrilmesi gerekirken , nasıl oluyorda Türkçeye çevrilen bir kitabın içerisine , Türkçe karşılığı olmasına rağmen, batı literatüründen alınan "Curd-Kürt" kelimesi kullanılır? "Krd کرد" sürgün edilenler ve "Dülab" dolananlar aynı topluluk mudur veya farklı topluluk mudur? Sayın seyyahın verdiği bilgiler bununla sınırlı değildir, özellikle aynı seyahatnamenin sayfalarında, bölgeye ait bilgiler akmaktadır. Sayın Vigenere 1650 yılında yazmış olduğu seyahatname de, Kiurd kelimesini kullanmıştır. Bu kelime Kiürd olarak algılanmıştır ve dilimizde ki karşılığı Kurt dur.

"La prima di queste tre, che io mando a V. S. , e la più stimata qui, è quella di Basra, di color che tira al verdaccio, chè terra , o creta di Basra significa appunto lin-ebbasra , che è il suo nome in arábico , che vi ho scritto sopra . La seconda in valore è quella che rosseggia di colore, quasi come il bolo armenio, o la terra sigillata ; e viene dal paese dei Curdi , che i Turchi chiamano (al solito de'nomi dei paesi) Curdistan (Kurdistan); epperò si chiama la terra in turco Curdistanghili , cioè terra di Kurdistan."(Gancia:1843.390.415.) 4

"Bu üçünden, Hazretlerine gönderdiğim ilki ve burada en çok saygı duyulanı, Basra'nın yeşilimsi rengindeki terra veya Basra kili, tam olarak lin-ebbasra anlamına gelir ki bu da Arapça'daki adıdır. Yukarıda yazdım. Değer olarak ikincisi, neredeyse Ermeni bole'sine veya mühürlü terra'ya benzeyen, kırmızımsı renkte olanıdır; ve Türklerin (her zamanki gibi ülke adlarıyla) "Kürdistan" dediği "Kurdların" (Kurtların) ülkesinden geliyor; ve bu nedenle Türkçede bu topraklara Kürdistanghili yani Kürdistan ülkesi deniyor." (Gancia:1843.390.415.) 4

Sayın seyyah çok açık bir dille yazmış olduğu seyahatnamede ki toprağın renginin kırmızımsı olmasından dolayı , "her zaman ki gibi ülke adlarıyla Kürdistan dediği Kurtların ülkesinden geliyor" cümlesi bize , o topraklarda yaşayan insanların "Dülab" dolananlar olduğunu da göstermiş oluyor ve o topraklara "Kür-distan" ve Farsların (Part) o topraklara "Kor-destan کردستان " demelerinin nedeninin de toprak renginden kaynaklandığını öğretiyor. Osmanlı belgelerinde geçen "kierd- کرد-kerd" kelimesi o toprakların batı dilinde "Curdistan" , Osmanlıda "Kier-distan" ki onun doğrusu "Ker-distan"dır, sürgün edilen sevilmeyenler anlamındadır. Bu durum "Dülab" , dolananlar üzerinden , neden o topraklar isimlendirilmedi

31 sorusunu da beraberinde getirmektedir. "Şeref Han" (Bozarslan:1971.) 1 Kürdistan'da yaşayan yerli halkın "Karakoyunlar" yazdığını da dikkate almak zorundayız. Sayın "Pietro" o ülkeye verilen ismin, üzerinde yaşayanlara atfen değil toprak rengine atfen verildiğini belirtmektedir ve buda bize o topraklar üzerinde yaşayanlara , ülke isminden yola çıkarak bir isimlendirme yapamayacağımızı öğretmektedir. Nasıl oluyorda , "Dolananlar" veya "kaçaklar" ülkemizde millet, ulus gibi kelimelerle anılıyorlar, işte bura da devreye Latince kökenli "Curd" kelimesi sokuşturularak, kelimenin anlamı ve belgelerde ki karşılığı , sansürleniyor ve bu sansürün karşılığında kaçak veya dolananlar bir millet gibi halka yansıtılıyor.

"Come si chiamasse a tempo antico il Curdistan , non so ; nè credo che tutto insieme avesse già , come oggi , nome generale : ma che piuttosto fosse diviso in più popoli , con diversi nomi, conforme si vede negli scrittori di quei secoli ; e che di questi, ma de' più settentrionali, fossero quei Carduchi che intorno al fiume Tigri travagliarono tanto Senofonte

e le sue genti, nel ritirarsi che facevano verso la Grecia ; come ei racconta a pieno in quei suoi libri , veramente aurci , della spedizione di Ciro minore , che fra tutte le altre opere di quel grande autore meritamente al parer mio portano il vanto . Hanno i Curdi lingua particolare e differente dalle altre inforno, araba , Turca e persiana : però il linguaggio loro ad un certo persiano rozzo , più che ad altro , in qualche cosa si accosta ." (Gancia:1843.415.) 4

"Eski zamanlarda Kürdistan'a ne denirdi bilmiyorum; her şeyin bugün olduğu gibi genel bir isme sahip olduğuna da inanmıyorum; daha ziyade, o yüzyılların yazarlarında görülebileceği gibi, farklı isimlerle birçok halka bölünmüş olduğuna inanıyorum; ve bunlardan, ama daha kuzeydekilerden biri, Yunanistan'a doğru geri çekilirken Dicle nehri civarında Ksenophon ve halkını rahatsız eden Karduklar dı 6 ; Kendisi, bana göre o büyük yazarın tüm diğer eserleri arasında hak ettiği gururu hak eden Küçük Cyrus'un seferi hakkındaki gerçek anlamda yazarlık kitaplarında tam olarak anlattığı gibi. Kürtlerin Arapça, Türkçe ve Farsça gibi diğer dillerden farklı bir dili var; ancak dilleri bazı açılardan kaba Farsçaya benziyor." (Gancia:1843.415.) 4

Kardukların (Karluk, damakta d/l yer değişimi) yaşadığı bölgeye "Kürdistan" dediğine göre , o bölgeye Mesudi (Meynard ve Courteille :1864, Cilt III :) 6 Türklerin bir kolu olan "Guzlar" yani "Karduklar" yazar. Dilleri konusuna gelince, Sayın "Croix" (Croix:1695.17) 8 çevirisini yapmış olduğu kitabında "Curdes" dillerini şu şekilde açıklamaktadır.

"Les Curdes campent dans la Syrie , et Mesopotamie , et vivent presque comme les Arabes ; mais ils parlent un idiome particulier et grossier , corrompu de l'Arabe et du Turc ; se servent du sabre , de l'arc et de la fronde , haïssent mortellement les Turcs d'Europe, et les traitent d'heretiques." (Croix:1695.17) 8

"Kürtler Suriye ve Mezopotamya'da kamp kuruyor ve neredeyse Araplar gibi yaşıyor; ama Arapça ve Türkçeden bozulmuş, özel ve kaba bir deyim konuşuyorlar; kılıcı, yayı ve sapanı iyi kullanırlar, Avrupa Türklerinden ölesiye nefret ederler ve onlara kafir muamelesi yaparlar." (Croix:1695.17) 8

Burada da Sayın "M. DE LA CROIX"nın yazmış olduğu kitaba ait olan bölümde çok net bir şekilde Türkçe ve Arapçadan bozulma bir dil kullanıyorlar tabiri bize aslında , Şeref Han'ın (Bozarslan:1971.236,237.)¹ verdiği bilginin yanında birde Arapça kelimelerin girdiğini

32

göstermektedir, bu durumda Sayın "Viaggi di Pietro della Valle"nin (Gancia:1843. 415.) 4 vermiş olduğu bilgiyle de örtüştürsek , karşımıza , Türkçe, Farsça, Arapça kelimelerin harmanlanması şekliyle bir dil çıkar. Sayın "Viaggi di Pietro della Valle" ne diyordu Farsçaya çok benziyor. Anglois çevirmiş olduğu (Anglois:1761. 683) 9 kitabında :

"Azzo'ddin , Sultan de Natolie , ayant envoyé Tafala ou Togar Balaba , un de ses Mamlucs , dans les quartiers de Malatiya et de Khartabert , pour y lever une armée de Curdes , de Turcomans et d'Arabes , cet Officier engagea à son service Sharfo'ddin Ahmed fils de Belas , du Belad Al Haccar , et Sharfo'ddin Mohammed fils de Sheikh Adi , de Mosul , deux Commandans Curdes ; mais ayant été tous deux tués , après que le premier eut brûlé le Dimanche des Rameaux le Monastere de Madhikou Dair Marik, en se retirant du côté d'Amed en Mésopotamie." (Anglois:1761.683) 9

"Anadolu Sultanı İzzeddin, Memlûklerinden Tafala veya Togar Balaba'yı, "Türkmenlerden" ve "Araplardan" oluşan bir "Kürt" ordusu kurmak için Malatya ve Kartabert kazalarına gönderen bu subayı, oğlu Şerafeddin Ahmed'i hizmetine aldı. Musullu Belad Al Haccarlı (Hakkarili) Belas ve Şeyh Adi oğlu Şerefeddin Muhammed, iki "Kürt" Komutanı; ancak her ikisi de öldürülmüş, ilki Palm Pazar günü Mezopotamya'daki Amed'e doğru çekilirken, Madhik veya Dair Marik Manastırı'nı yaktı." (Anglois:1761.683) 9

Burada bahsedilen , Türkmen ve Araplardan kurulan bir "Kürt" ordusu, bu durumda burada "Kürt" ordusu hangi anlamda kullanılmıştır. Bu ordu "Kürt" ordusu adını taşımasına rağmen , neden Araplar ve Türkmenlerden kurulmuştur, daha doğrusu "Kürt" ne anlamdadır? Batılılar "Curd" kelimesini hırsız , soyguncu , anlamlarında kullanmış olabilir mi? Şeref Han Şerefnamesinde (Bozarslan:1971.24,187,188.) 1 de , "Çemişkezek"de (Kur-distan) yaşayanların "Karakoyunlu Türkmenler" olduğunu belirtmesi , "Kürtler" adıyla anılanların , neden "Kürtler" adıyla anıldıkları sorusunu beraberinde getirmektedir. Hem Mesudi (Meynard ve Courteille :1864, Cilt III) 6 Hemde "İbnü'l Esir" (Meynard ve Courteille :1887, Cilt II. 256,257,264.) 5 gayet anlaşılır bir şekilde , "Kürtlerin, Türkler" olduğunu yazması , belkide birilerinin iğrenç siyasetiyle bağlantılıdır. "Turan Dursun" (Işıklar içinde uyusun) katledilmesinin sebebi "İslam" eleştirisi değilde , bu "Kürt" kirlı siyasetini görmüş olduğu ve bu konuya değindiği için olabilir mi? "Uğur Mumcu" (Işıklar içinde uyusun) neden katledildi? "Mehmet Şerif Fırat"ı 10 kimler katletti? Türkiye Cumhuriyeti Devletinde Cumhurbaşkanlığı yapmış olan ve Halidi Nakşi tarikatına mensup olan "Turgut Özal"ın "La Turquie en Europe" Fransızca yazmış olduğu kitap neden Türkçeye çevrilmemektedir? Yüce Türk Milletine hakaretler yağdıran bir müslüman olmasından dolayı mıdır?

Burada Fransızca olan bölümünü biraz açalım,

"Azzo'ddin , Sultan de Natolie , ayant envoyé Tafala ou Togar Balaba , un de ses Mamlucs , (İzzeddin-Azzo'ddin) (Sultan de Natolie-Anadolu Sultanı) (ayant envoyé-gönderdikten sonra) (Tafala ou Togar Balaba-Tafala veya Togar Balaba) (un de ses Mamlucs - Memlûklerinden biri,) (dans les quartiers de Malatiya et de Khartabert , pour y lever une armée de Curdes,) (Anadolu Sultanı İzzeddin, Memlûklerden Tafala veya Togar Balaba'yı, Türkmenlerden ve Araplardan oluşan bir Kürd ordusu kurmak için) Malatya ve Kartabert kazalarına gönderen bu subayı,..... Burası neden önemlidir? Burada "Kürt" ordusu

33

derken "Kürdiye كوردية" , "Kürdus كوردوس" vs gibi Atlı süvari birliğinden mi bahsetmektedir? İleride bunu satın alınan "Kürtler" bölümlerinde göreceğiz.

1 Şeref Han Şerefname Kürt Tarihi Arapçadan Çeviren: MEHMET EMİN BOZARSLAN. Google Halka Açık Kütüphanesi.

2 Avity, Pierre d' (1573-1635). Auteur du texte. Le monde, ou la Description générale de ses quatre parties... par Pierre d'Avity [continué par François Ranchin]. Tome 5. 1637. Bnf Gallica, Bibliothèque nationale de France.

3 Mercure Galant Avril 1682. Bnf Gallica, Bibliothèque nationale de France. Cizvitli general.

4 Viaggi di Pietro della Valle. 1586 1652. Google Halka Açık Kütüphanesi.

5 Osmanlı sürgün manasında olan كورد kerd kelimesi.

6 Üstte Mesudiye bakınız.

7 Üstte Şerefname Hizan bölümüne bakınız.

8 Etat général de l'Empire otoman. Tome 1Etat général de l'Empire otoman. Tome 1 / , depuis sa fondation jusqu'a present. Et l'abrégé des vies des empereurs. Par un solitaire turc. Traduit par M. de La Croix. Avec une instruction & recueil de mots & noms turcs tres. utiles aux voyageurs. Premiere partie [-Troisieme partie] [Suite de l'Etat general de l'Empire otoman... Quatrieme tome]. 1695-1696. Bnf Gallica, Bibliothèque nationale de France.

9 Histoire Universelle Depuis le Commencement du Monde jusqu'à Present. Traduit de l'Anglois Tome Seizieme. Google Halka Açık Kütüphanesi.

10 Doğu illeri ve Varto tarihi kitabının yazarı. Mutlaka okunması gereken bir eser.

11 Histoire des Turcs Second Tome. Par : Blaise de Vigenere. A Paris Chez Mathifv Gvillemot Rue Sainet lacques , a ala Biblioteque. 1650

Konumuza dönecek olursak (Gaulle:1847-1851.) 1 nin yazmış olduğu kitabında Frenk Kraliyet kütüphanesinde çıkan bir belgeden bahseder.

"Guillaume de Tyr ne marque point expressément s'il estoit Turc ou Sarrazin, et même un auteur du siècle suivant dit que Saladin, fils de son frère, estoit Arabe, et que le royaume d'Égypte ne passa des Arabes aux Turcs qu'après la fin de la prospérité de Saphadin, frère de Saladin. Ils estoient originaires du Curdestan, partie de la Turcomanie et de l'ancienne Arménie : (Cordi) Rawediensesè regione Dawin." (Gaulle:1847-1851.196,197.) 1

"William of Tire onun Türk mü yoksa Sarazen mi olduğunu açıkça belirtmiyor ve hatta sonraki yüzyılın bir yazarı bile kardeşinin oğlu Selahaddin'in Arap olduğunu ve Mısır krallığının yalnızca Araplardan Araplara geçtiğini söylüyor. Selahaddin'in kardeşi Seyfeddin'in refahının sona ermesinden sonra Türkler, Türkmenistan ve antik Ermenistan'ın bir parçası olan Kürdistanlılar : (Cordi) Rawediensesè (Revadi) Regione Dawin." (Gaulle:1847-1851.196,197.) 1

Sayın (Gaulle:1847-1851.) 1 Kitabında :

"Depuis cela, Siracon demeura maistre de toute l'Egypte, reconnaissant néanmoins, ce semble, l'autorité de Noradin, et il eut même la gloire de rendre mutile toute la puissance, des chrétiens et des Grecs, qui assiégèrent conjointement Damietté depuis le 27 octobre jusqu'au mois de décembre 1168 ou 1169, selon Sanud, ce qui s'accorde avec la Chronique Orientale; mais Siraconne jouit guère de son bonheur apparent, et mourut au bout d'un an ou environ, ou plustost au bout de deux mois, le 22 mars 1169. La Chronique Orientale, où 34

l'on trouve assez de fautes, soit de l'auteur, soit du traducteur, l'appelle Almansor, fils de Sircus. Il estoit de condition servile, mais ses grandes qualitez l'éleverent jusque sur le thrône des roys. Abul-faraje décrit les progrès de sa fortune et de celle d'Youb, son frère aîné. Guillaumede Tyr ne marqué point expressément s'il estait Turc ou Sarrazin, et même un auteur du siècle suivant dit que Saladin, fils de son frère, estoit Arabe, et que le royaume d'Égypte ne passa des Arabes aux Turcs qu'après la fin de la prospérité de Saphadin, frère de Saladin. Ils estaient originaires du Curdestan, partie de la Turcomanie et de l'ancienne Arménie : « Cordi Rawediensesè regione Dawin. » Guillaumede Tyr attribue toujours aux Turcs la conquête que Siracon avoit faite de l'Égypte, et dit qu'elle leur estoit soumise. Il est certain que Siracon estoit général de Noradin, roy des Turcs de Damas, et qu'il luy donnoit des Turcs pour soldats." (Gaulle:1847-1851.196,197.) 1

"O zamandan beri, Siracon tüm Mısır'ın efendisi olarak kaldı, yine de, öyle görünüyor ki, Noradin'in otoritesini tanıdı ve hatta Sanud'a göre, 27 Ekim'den 1168 veya 1169 Aralık'ına kadar Damietta'yı kuşatan Hristiyanların ve Yunanlıların tüm gücünü sakatlama şansına bile erişti; bu da Doğu Kroniği ile örtüşüyor; ancak Siracon görünürdeki mutluluğunun tadını çıkaramadı ve bir yıl veya daha doğrusu iki ay sonra, 22 Mart 1169'da öldü. Yazardan veya çevirmenden yeterince hata bulunan Doğu Kroniği, ona Sircus'un oğlu Almansor diyor. Köle durumundaydı, ancak büyük nitelikleri onu kralların tahtına bile yükseltti. Abulfaraje, onun ve ağabeyi Youb'un (Eyyubi) talihinin gidişatını anlatıyor. Tyre'li William, Türk mü yoksa Sarazen mi olduğunu açıkça belirtmez ve hatta sonraki yüzyılın bir yazarı bile, kardeşinin oğlu olan Selahaddin'in bir Arap olduğunu ve Mısır krallığının ancak Selahaddin'in kardeşi Saphaddin'in refahının sona ermesinden sonra Araplardan Türklere geçtiğini söyler. Aslen Türkmenistan'ın bir parçası olan Curdestan'dan ve antik Ermenistan'dan geliyorlardı: "Cordi Rawediensesè (Revadi) regione Dawin." Tyre'li William, Siracon'un Mısır'ı fethetmesini her zaman Türklere atfeder ve Mısır'ın onlara tabi olduğunu söyler. Siracon'un, Şam Türklerinin kralı olan Noradin'in generali olduğu ve ona asker olarak Türkler verdiği kesindir."

(Gaulle:1847-1851.196,197.) 1

Elimizdeki tüm veriler sürekli bizi "Türk" milletine götürmektedir, "Atabek Selahaddin Eyyubi"nin Araplardan Türkmü yoksa Sarazen mi (İskit) olduğunu açıkça belirtmiyor dan kasıt yukarıda da belirttiğimiz gibi orada da , "Arap" denilenlerin "Tacikler" ve "Türklerin" karışımından ortaya çıkan bir topluma verilen genel bir isim olduğunu göreceksiniz, kaçırmamamız gereken yer , "Kürdistan"da yaşayan Milletin etnik kökeninin ve "Revvadiler"in de etnik kökeninin "Türk"lüğüdür.

Petite Dictionnaire (Vaumene, 1831:366) 2 (Küçük sözlük) :

"Kourdes ou Kurdes, peuples Turkomans-Tartares, dans le Kourdistan." (Vaumene, 1831:366) 2

"Kurtlar veya Kürtler, Kurdistan'daki Türkmen-Tatar halkları." (Vaumene, 1831:366) 2

Fransızca : ou Türkçe : u. <<vokalde>>

Fransızca : u Türkçe : ü. <<vokalde>>

Fransızca : Tourc Türkçe : Turk.

Fransızca : Turc. Türkçe Türk

Fransızca : Kourdistan Türkçe : Kurdistan

Fransızca : Kurdistan Türkçe : Kürdistan

35

"Kurt" kelimesini "Ermeni Kroniği"nde görmüştük. Burada "Tatarlar" karşımıza "Kürdistan" da yaşayan yerli halk olarak çıktığı gibi , "Türkmen"leri de "Tatarlara" bağladı , Buradan anlaşılan batı bu konuda ayırtırmayı çok geç dönemde yapmış olmalı. Geçmiş tarihlerde bahsettikleri "Curd" hangi manada ve hangi "Türk" kollarına kullandıklarıdır. Orjinal yazılış da dikkat ederseniz ""Kürdistan" <Ermeni Kroniğinde Kurtistan geçer> yerine "Kurdistan" yazmaktadır, damakta d/t yer değişimi ve "u-ou" "Kurd/Kurt" tamamen Türkçe bir kelimedir. Bu konuda

Histoire du Moyen Age (Engelhardt :1836) 3 kitabında :

"A la mort de Baudouin de Bourges (1131) , le royaume de Jérusalem avait atteint le degré de splendeur compatible avec les vices de son organisation. Sa décadence qui date du règne de Foulques d'Anjou (1131-1142) et de la minorité de Baudouin III (1142-1162),

provinc également des dissensions intestines et des attaques du dehors. La prise d'Edesse (1144), boulevard des possessions chrétiennes en Orient, par l'Atabek Zenghi, prince des Curdes, répandit la consternation en Europe et réveilla le zèle des peuples pour les croisades." (Engelhardt :1836.167) 3

"Bourges'li Baldwin'in ölümünde (1131), Kudüs krallığı, organizasyonunun kusurlarıyla uyumlu bir ihtişam derecesine ulaşmıştı. Foulques d'Anjou (1131-1142) ve Baldwin III'ün (1142-1162) azınlığının saltanatına kadar uzanan çöküşü de iç çekişmelerden ve dışarıdan gelen saldırılardan kaynaklandı. Doğu'daki Hristiyan mülklerinin bulvarı olan Edessa'nın (1144) Kürtlerin prensi Atabek Zengi tarafından ele geçirilmesi, Avrupa'da şaşkınlık yarattı ve halkın haçlı seferlerine olan coşkusu uyandırdı." (Engelhardt :1836.167) 3

"1144 Prise de la ville d'Édesse par le Curde Atabek Zenghi." (Engelhardt :1836.352) 3

"1144 Edessa şehrinin Kürt Atabek Zengi tarafından ele geçirilmesi." (Engelhardt :1836.352) 3

Burada Orta çağı anlatan kitabında "Kürtlerin Prensi Atabek Zengi"nin olduğunu belirtmektedir, buda bize Arapçada ki "Ekrad" (Kürtler) topluluklarının batılılarda ki karşılığı olan "Curdes" kelimesinin genel manada "Atabeylere" verilen genel bir isim olduğudur. Her zaman "Atabeylere" verilen bir isim olmasada , genelde "Atabeylere" verilen bir isimdir. Bulletin de la Société d'ethnographie (Edme:1893.) 4 :

"Quant à la protection je n'ai entendu que des plaintes : les soldats russes ne se montrent que lorsque les impôts sont acquittés ; dans l'intervalle les Curdes et d'autres troupes de brigands peuvent voler à main armée, sans que le gouvernement s'avise d'y mettre des bornes.Voilà bien le cas de dire: Soyez exact à payer vos contributions et tirez-vous d'affaire, ou que Dieu vous soit en aide!" (Edme:1893.98) 4

"Korumaya gelince, sadece şikayetler duydum: Rus askerleri ancak vergiler ödendiğinde ortaya çıkıyor; Bu arada Kürtler ve diğer haydut <Soyguncu-Hırsız> birlikleri, hükümet buna sınır koymayı düşünmeden, elle soygun yapabilirler. Bu aslında şunu söylemek için de geçerlidir: "Katkılarınızı kesin olarak ödeyin ve sizi işe çekin, yoksa Tanrı sana yardım etsin !" (Edme:1893.98) 4

"Kürtler" ve diğer haydutlardan kasıt sanırım ""Ekrad" topluluklarının bir diğer vasfı olmalıdır. Yukarıda 9 ve 11 yüzyıllardaki kaynaklarda ve diğerlerinde gördüğümüz yol kesen 36 hırsızlar olarak anılan "Kürtler". Burada iki farklı manada "Ekrat" veya "Curdes" kelimesinin kullanıldığını göstermektedir bu belgeleri bu zamana kadar hiç bir Akademisyen , Profesör , Üniversite , Fakülte görmemiştir? Belkide sansürleyerek Türk toplumunun parçalanmasında "Curd" piyonlarıdır. "Selahaddin Eyyubi bir Kürt prensidir" diyen ve bu belgelerden haberdar olan Profesörleri de bilmekteyiz. Sayın (Quatremere:1837.) 5 kitabında :

"Chez une nation belliqueuse comme les Curdes , on sent bien qu'un jeu qui présentait une image de la guerre , ainsi que des dangers réels , devait avoir pour la population un attrait particulier. Nous lisons dans une histoire de ce peuple (man . de Ducaurroy 88, fol . 91 v°) , que « L'émir Pir Boudak , fils de Mir-Abdal , excellait entre tous ses compatriotes par son habileté dans le jeu de la paume et la force avec laquelle il lançait la balle. L'epouse de

l'emir curde Schemseddin était Turcomane de nation. Ses divertissement consistaient à faire courir un cheval , à lance des fléch , et a jouer à la paume et la force avec laquelle il lançait la balle." (Quatremere:1837.127) 5

"Kürtler gibi savaşçı bir millette, savaş imajı ve gerçek tehlikeler sunan bir oyunun halk için özel bir çekiciliğe sahip olması gerektiği hissedilebilir. Bu halkın tarihinde (man. of Ducaurroy 88, fol. 91 v°) şunu okuyoruz: "Mir-Abdal'ın oğlu emir Pirbudak,⁶ (Bozarslan:1971) cirit (?) oyununda ki becerisi ve topu fırlatma gücüyle tüm yurttaşları arasında öne çıktı. Kürtlerin emiri Şemseddin'in karısı milliyet olarak bir Türkmendi. Eğlenceleri at yarışı yapmak, ok atmak ve avuç içi(?) oynamak ve topu fırlatma gücünden oluşuyordu." (Quatremere:1837.127) 5

Tarihi kaynaklarda Türk ve Türkmen ayrıştırması her daim mevcuttu. Türkler ve Türkmenler dışarıya kolayca kız vermez ve kız almazlar.

-
- 1 Vie de Saint Louis Roi de France par le Nain de Tillemont par J. de Gaulle Tome Premier . Le Nain de Tillemont, Louis-Sébastien (1637-1698). Bnf Gallica, Bibliothèque nationale de France.
 - 2 Petite Dictionnaire du Langage Politique Diplomatique et Parlementaire Par M.N.E.D Vaumene. 1831. Bnf Gallica, Bibliothèque nationale de France.
 - 3 Histoire du Moyen Âge M. Henri Engelhardt 1836. Bnf Gallica, Bibliothèque nationale de France.
 - 4 Gallois, Edme. Auteur du texte. Bulletin de la Société d'ethnographie : compte rendu des séances, notices scientifiques, discours, rapports et instructions / publiés par le ... secrétaire général. 1893-06-30. Bnf Gallica, Bibliothèque nationale de France.
 - 5 Histoire Des Sultans Mamlouks , de L'Égypte, Écrite en Arabe par Takı-eddin-Ahmed-Makrizi , par M. Quatremere . Tome Premier. Google Halka Açık Kütüphanesi.
 - 6 Pirbudak bey hakkında Şerefnameye bakınız.

Sayın (Forest:1575.) 1 kitabında :

"Au contraire d'eux sont les Curdes leurs voisins gents montagnar , Mahometans d'opinion, rudes et grossiers, meschants au possible , et les plus grandz voleurs de la terre : 37

toutes fois ceux cy sont esloignez vn peu du plat pais , et obessient plus au Tartare qu'à autre Prince, à cause de la similitude et raport de façons de viure, qu'ils ont avec les Tartares. Veu que li les Curdes sont brigandz, les autres ne laissent rien à prendre , et si és Curdes y a quelque felonie et cruauté , les Tartares surpassent tout ce qui est d'inhumain entre les hommes." (Forest:1575.908,909.) 1

"Tam tersi Kürtler ve komşuları dağlılar, düşünceli Müslümanlar, kaba ve görgüsüz, alabildiğine kötü ve dünyanın en büyük hırsızları; ancak bunlar kalın düzlükten biraz uzak, daha takıntılı. Tatarlarla olan yaşam tarzlarının benzerliği ve ilişkisi nedeniyle Tatarlara diğer prenslerden daha çok yakındırlar. Kürtler eşkiya olduğundan diğerleri alınacak bir şey

birakmıyor, eğer Kürtlerde suç ve zulüm varsa Tatarlar erkeklerde insanlık dışı olan her şeyi aşar." (Forest:1575.908,909.) 1

"Au refte les Gordiens ont de tout temps esté eftimez bons et experts Architectes, et lefquels auant que Gordie y arriuaft, portoyent le nom de Cardulches , et eftime que ce ce sont ces Curdes vagabóds et voleurs defquels auons parlé cy dessus , qui habitent entre les deux Armeniens , et lesquels ayans laiffe l'art gentil et honorable d'architecture , le font adonnez à ce meftier infame et cruel de volerie." (Forest:1575.910,911.) 1

"Ayrıca Gordianlar her zaman iyi ve usta mimarlar olarak kabul edilmişlerdir ve Gordia oraya vardığından beri Cardulches adını taşımışlardır ve bunların yukarıda bahsettiğimiz, iki Ermeni arasında yaşayan ve nazik ve onurlu mimarlık sanatını terk ederek kendilerini bu rezil ve zalim hırsızlık ticaretine adanmış serseri ve hırsız Kürtler olduğu düşünülmektedir. (Forest:1575.910,911.) 1

"Karduklar" konusuna yukarıda "Mesudi"ye bakınız. Öncelikle anlamamız gereken nokta sürekli halkımıza sahtekarca yalanlar söyleyerek , milletimizin kendi içerisinde oluşturulacak bir kargaşa , çatışma üzerinden bu halkı açlığa ve fakirliğe mahkum ederek anadoluyu kontrol etme siyasetinden başka hiç bir siyasi oluşum değildir, bir an santranç masasında olduğunuzu düşününüz , karşı tarafta bir çok farklı "Truva" atı mevcut , bu "Truva" atından bir tanesinin ismi "Kürt". Sayın (Valmont-Raymond:1848.75) 2 Tartarie, Beloutchistan 2 kitabında, beş para etmez "Kürtlerden" bahseder.

"ESCLAVES. Le trafic des esclaves constitue une des branches de commerce les plus actives de la Khivie. Les esclaves arrivent à Khiva conduits par des Turcomans ou par des Kirguizes. Ils sont marchandés et vendus comme des animaux, sans égard aucun pour le sexe ni pour l'âge. Les esclaves russes, infiniment plus laborieux, plus forts, plus intelligents et plus instruits que les Asiatiques, sont aussi vendus à un prix beaucoup plus élevé. Après ceux-ci viennent les Persans, puis enfin les Curdes. Quelque fois il arrive qu'un marchand sarti donne une grosse somme pour un esclave persan." (Valmont-Raymond:1848.75) 2

"KÖLELER. Köle ticareti Hive'deki en aktif ticaret kollarından birini oluşturmaktadır. Köleler, Türkmenlerin veya Kırgızların önderliğinde Hive'ye gelir. Cinsiyet ve yaş gözetilmeksizin hayvanlar gibi pazarlık edilip satılıyorlar. Asyalılardan çok daha çalışkan, daha güçlü, daha zeki ve daha eğitilmiş olan Rus köleleri de çok daha yüksek fiyatlara satılıyordu. Bunlardan sonra Persler gelir, en sonunda da Kürtler gelir. Bazen bir terzi tüccarının, bir Pers kölesi için büyük meblağlar verdiği olur." (Valmont-Raymond:1848.75) 2

38

O tarihlerdeki derebeyleri , köleleri çalışsınlar diye alır. "Hırsız" , "Soyguncu" olan yani "Kürt" neden satın alsın ki? Öyle bir durumla karşı karşıyayız ki bu Atlı süvari birliklerine sanki son derece yetkiler verilmiş ve bu insanlar esir düştüklerinde , köle pazarında insanlar satın alma talebinde bulunmuyorlar. Buda "Kürtlerin" yani "Kurdus" veya "Kürdus" atlı süvari birliklerinin ne kadar gaddar ve acımasız olduklarını ve halk tarafından kesinlikle sevilmediklerini gösteriyor. Abdülhamid'in "Kürt" ordularından halk nasıl nefret ediyorsa , tarihte de halk "Kürtlerden" tiksinti duymuş görünmektedir. Köle satın alacak olan insan , aradığı niteliklere uygunluk arar , oysaki bura da "Kürt" bir kölede nitelikten ziyade "Kürt" ünvanı değerinin

düşmesine ve buna rağmen kimsenin ilgilenmediğini de anlayabiliyoruz. Sayın (Thevet:1575.) 3
Cosmographi kitabında :

"Or ce fleuve prend si grand tour, que embrassant la Turcomanie, il arrouse et entoure les Royaumes de Bozo, qui avoisine la Cappadoce, ce luy de Curdy, et les Alidules : puis vient separer l'Assyrie du pays de Surie, courant iusques au Royaume de Caldar, dit encor ainsi des Chaldees, Fultart et Biahabart, non receu ny congneu des Anciens, et puis s'en va en Boughedot ainsi que ailleurs ie vous ay descrit." (Thevet:1575.276) 3

"Şimdi bu nehir o kadar büyük bir dönüş yapıyor ki, Turcomania'yı kucaklayarak, Kapadokya'ya komşu olan Bozo Krallıklarını, Kürdi'nin ve Alidule'lerin krallıklarını suluyor ve çevreliyor: sonra Asur'u Suria ülkesinden ayırmak için geliyor ve Asur'a kadar koşuyor. Keldaniler, Fultart ve Biahabart olarak da bilinen Caldar Krallığı, Kadimlerden alınmaz ve bilinmez, sonra size anlattığım başka yerlerde olduğu gibi Boughedot'a gider." (Thevet:1575.)276)
3

"Bozo" Krallıkları "Şerefnamede" bahsedilen "Büğdüz" olabilme ihtimali yüksek görünmektedir. "Kürdi'nin ve "Alidule" yukarıda "Alidulenin Dulkadiroğulları" olduklarını görmüştük. "Caldar Krallığı tahmini Çavdar krallığı" olan "Tatar" beyliğinden bahsediyor. Bunların tamamı Türkçede beylikler olarak geçmektedir ve üstteki tüm bu beylikler Türk beylikleridir ve Kurdi dediği beylik de Kurt i beyliği olması gerekiyor bunu yukarıda "Ermeni Kroniğinde" (Documents Arméniens : 1869.) görmüştük ve ileride o bölgenin "Kart" mı Yoksa "Kürt" mü olduğunu da göreceğiz ki doğrusu "Kürd" değil "Kurd" dur. Sürekli "Kart, Kurt" dediler diyerek yaygara yapan bazı vatican piyonları bu tartışmayı yapanların Hristiyanlar olduğu gerçeğinin de üzerini örtmektedir. Söylediğimiz gibi Vatikan piyonu ve bazıları da cizvit maşası. Bu kitap "15 yüzyıla" aittir.

"Eta fin de mievx vous rafreschir la memoire de ce que ie vous ay dit cy deuant du Tygre ie vous veux encor icy réduire la source d'iceluy que les Barbares nomment à present Tegit, et les Persiens Detghelé : lequel vient aussi bien que l'Eufrete de l'Armenie, en la region dite Arzeru, pres les Curdes, peuple de la montaigne Vrie, vn peu esloignee du mont Niphate: et ce d'vn Lac, qui se fait des torrens qui descendent impetucusement de la montaigne." (Thevet:1575.276) 3

"Ve ziyaretimin sonunda, Tygre <Dicle> Dekanı hakkında söylediklerimi hafızanızı tazeleyeceğim. Barbarların artık Tegit ve Perslerin Detghelé dediği buz kaynağını azaltmanızı istiyorum: bu da aynı şekilde geliyor. Ermenistan'ın Fırat Nehri gibi, Arzeru

39

(Erzurum) denilen bölgede, Niphate Dağından biraz uzakta, Vrie dağının insanları olan Kürtlerin yakınında: ve bu, dağdan hızla inen sel oluşturan bir Göl." (Thevet:1575. 276) 3

"Le long de ladite isle y a quantité d'autres edifices, partie en plain païs, partie selon le Lac, où le terroir est tresbon et fertile, et les iardins tresdelectables et pense qu'il n'y a en Leuant peuple tenant la foy Chrétienne, qui soit en si grande liberté, que ceux de ceste isle iaçoit que les Curdes leurs voisins soient bien fort mauuais garçons, et souuent rebelles à leur Prince, encores que le Sophy les chastia si bien du temps de la rébellion de Zidibe que depuis ils n'ont fait folie." (Thevet:1575. 283.) 3

"Bahsedilen ada boyunca, kısmen açık arazide, kısmen de göl kenarında, toprağın çok iyi ve verimli olduğu ve bahçelerin çok nefis olduğu bir dizi başka bina var ve sanırım geri kalan insanlarda bunlardan hiçbirisi yok. O kadar büyük bir özgürlük içinde olan Hristiyan inancına sahip ki, bu adadakiler, komşuları olan Kürtlerin çok kötü adamlar olduğunu anlıyorlar ve Zidibe isyanı sırasında Sophy onları çok iyi cezalandırmış olmasına rağmen sık sık, Çılgınca bir şey yapmadıkları için Prenslerine karşı isyan ediyorlar." (Thevet:1575.283) 3

"Ce pendant Vsuncassân dressè aussi son arme tant: desdits Curdes, que des voisins dës montaignes de Baldach, attirant avec celà les Georgiéens, et ceux de Bâgadeth à son secours. Au camp du Turc y auoit cinq principaux Colomnels et Capitaines, pour conduire les batailles, à sçauoir luy mesme en personne, avec la suite de sa maison , et se lanissaires, que son pere auoit instituée, qui estoient trente mille hommes tant à pied qu'à cheual, ordonnez pour sa garde." (Thevet:1575.312 ile 313 arası numarasız sayfa.) 3

"Bu arada Uzun Hasan da Kürt denilen ve Baldaş dağları komşularına karşı silahlarını kaldırdı ve böylece Gürcüleri ve Bagadethlileri yardımına çağırdı. Türk'ün kampında, savaşları bizzat kendisi de dahil olmak üzere, evinin maiyetiyle birlikte yönetecek beş baş albay ve yüzbaşı ve babasının görevlendirdiği hem yaya hem de 'bir' adamdan oluşan anissary'ler vardı ve Şeual (?), velayetinin alınmasını emretti." (Thevet:1575.312 ile 313 arası numarasız sayfa) 3

Burada bahsedilen ve "Kürtlerden" dediği kesim "'Atabeklerin" bakayası olan "Kızılbaşlardır". Sayın Vural Genç'in (İdris-i Bidlîsî'nin II. Bayezid ve I. Selim'e Mektupları) makalesine ileride değineceğiz.

"Et ainsi il entra au païs de Bastan iusques à la montaigne Caradan, où il assiegea Sultan Calib, Seigneur des Curdes: auquel siegé il demeura depuis le mois de luillet iusques en Nouembre, en l'an mil cinq cens quatre, gastant et ruinant le païs: et y ayant occis vne infinité de peuple, sans l'autre qui mouroit de faim sur la montaigne où il les tenoit assiegez l'effort de l'Hyuer le contraignit de se retirer, attendant le Printemps, qu'il, se faisoit fort d'aller à la conquête de Babylone, tant pour s'en faire Seigneur, que pour auoir Muratcân duquel il auoit conspiré la mort." (Thevet:1575. 316 , ile 317 arasında ki numarasız sayfa.) 3

"Ve böylece Bastan ülkesine Caradan (Karaca dağı?) Dağı'na kadar girdi ve orada Kürtlerin Efendisi Sultan Gâlib'i kuşattı: Bin beş yüz dört yılının temmuz ayından kasım ayına kadar orada kaldı, israf ve yıkıma uğradı. ve orada kuşatma altında tuttuğu dağda açlıktan ölmek üzere olan sayısız insanı katletmiş olan Hıdır'ın çabaları onu geri çekilmeye ve 40

yeterince güçlü gelen Baharı beklemeye zorladı, hem kendisini efendi yapmak hem de ölümüne komplo kurduğu Muratcan'ı elde etmek için Babil'in fethine gitti." (Thevet:1575.316 , ile 317 arasında ki numarasız sayfa.) 3

"Karaca dağı" tamamen "Atabek" koluna bağlıdır ki "İbnü'l Esirin" (Meynard ve Courteille :1887, Cilt II. sayfa 188) bölümünde bunu net bir şekilde görebilirsiniz. Ayrıca (Derenbourg :1895) 4 kitabında "Prens Karaca" konusunda bilgiler bulabilirsiniz üstte ismini verdiğim kitabın dışında yine "Munkidhe" ait "Kroniğin" üzerinde çalışma yapan Sayın (Derenbourg :1895)'un 4 kitabından yararlanabilirsiniz. 15 yüzyılda "Kürtlerin Sultanı Galib" veya "Galip" kimdir (Thevet:1575)? İsim

tamamen Türkçe olmasına rağmen "Kürtlerin Sultanı" olması , burada bahsedilen topluluğun "Yörükler" olma ihtimalini güçlendirmektedir , seyyahlar ve batılı tarihçiler neden sürekli "Kürtler" yazmaktadırlar ve neden "Kürtler" dedikleri bölgeler, "Yörüklerle" aittir ? Neden erken dönem tarih yazıcıları veya seyyahlar hiç "Yörüklerden" bahsetmez ? "Curd" kelimesi neden süt ürünleriyle alakalıdır ? Üstte "Ebu Fedanın" (Reiskii:1792.) kitabını Latinceye çeviren çevirmenin , Arapçasında olmamasına rağmen "Tatar Kürtleriyle değiştirdi" ibaresi hakkında ileride değineceğimizi belirtmiştik. Sayın (Richard:1808.) 5 yazmış olduğu kitapta :

"Les Curdes, Tartares errans, entre la Perse et la Turquie, admettent deux principes; l'un comme l'auteur du bien, l'autre comme la cause du mal, et sont infiniment plus exacts au culte du dernier, qu'à celui du premier." (Richard:1808.387) 5

"İran ile Türkiye arasında dolaşan Tatarlar olan Kürtler iki prensibi kabul ediyorlar; biri iyiliğin yaratıcısı, diğeri kötülüğün nedenidir ve ikincisine tapınma konusunda birincisinden çok daha kesindir." (Richard:1808.387) 5

"Ebul Fedanın" (Reiskii:1792.) kitabını Latinceye çeviren çevirmenin orijinalinde yani Arapçasında yazmayan "Tatar kürtleri" tanımlaması , günümüzün "Kürt" tanımına uymaması, tarihte ki "Kürt" tabirlerinin bir çok manaya gelmesinden kaynaklı olduğu açıkça karşımızda durmaktadır. "Kürt" nedir? ve "İran ile Türkiye arasında dolaşan Tatarlar olan Kürdler" ve "Kurtlar veya Kürtler, Kürdistan'daki Türkmen-Tatar halkları" tabirleri her ne manada kullanılmış olursa olsun , tamamen Türk milletinin kollarından olan insanlara özgü hitaplar olduğu aşikardır. Yine Ermeni Kroniğinde (Documents Arméniens : 1869.) geçen Kurt kelimesi büyük bir sahtekarlıkla "Kürtleştirilmesi" aslında nasıl bir piyon, satranç masasında ki görünmeyen "Truva atının" nasıl görünmeden bu kalemin misali renk değiştirdiğine de şahit olmaktayız. Burada "Tatar ulusu" mensubu olan "Ekrad" (Kürtler) topluluklarını unutmamak gerekmektedir, özellikle (Gomez :1727.)'in 6 yazmış olduğu kitapta :

"Ainsi, pour se venger de ces injures, il ordonna au Bassa Sinan, ce brave Guerrier, à qui il devoit le guain de la Bataille de Zalderane, de marcher avec son avant-garde contre Ustalel , et qu'il le suivroit de près avec le reste de l'Armée. Le Roi des Aladuliens ayant sçu que Sinan marchoit contre lui , demanda du secours à Ismaël mais ce Monarque, qui étoit obligé de soutenir une Guerre que Selim lui avoit suscitée contre les Curdes, Nation Tartare, qui avoient fait une invasion jusques à Diarbeck , dont ils avoient formé le Siège , que le Prince d'Ormus fit lever après une sanglante Bataille qu'il gagna sur ces Peuples, ne put satisfaire le Roi des Aladuliens. Ce Prince assembla donc ses forces , et les distribua dans les Détroits et les lieux forts par leur propre situation, l'Armée Turque pour venir à lui, étant obligée de passer le Taurus, et l'anti-Taurus , qui enferment ses Etats ; ayant bien garni tous 41

ces Postes de bonnes Troupes , il ne douta pas , que les Turc surpris dans des marches si difficiles, ne fussent aisément défaits.>> (Gomez :1727.110,111) 6

"Bu hakaretlerin intikamını almak için, Zalderane Muharebesi'nin zaferini borçlu olduğu cesur savaşçı Bassa Sinan'a öncü birliğiyle Ustalel'e karşı yürümesini ve ordunun geri kalanıyla birlikte onu yakından takip etmesini emretti. Sinan'ın kendisine karşı yürüdüğünü öğrenen "Aladulian" (Dulkadir) Kralı, İsmail'den yardım istedi; ancak Selim'in, Diyarbekir'e kadar istila eden ve kuşatma altına aldıkları bir Tatar ulusu olan Kürtlere (Curdes) karşı başlattığı savaşı desteklemek zorunda olan bu hükümdar, Ormus Prensi'nin bu halklara karşı

kazandığı kanlı bir savaştan sonra kaldırdığı, "Aladulian" (Dulkadir) Kralı'nı tatmin edemedi. Bu nedenle bu Prens kuvvetlerini topladı ve onları Boğazlar'a ve kalelere belirli konumlarına göre dağıttı, Türk Ordusu ona ulaşmak için eyaletlerini çevreleyen Toros ve Anti-Toros'u geçmek zorundaydı. Tüm bu mevzileri iyi birliklerle doldurmuş olması nedeniyle, bu kadar zorlu yürüyüşlerde sürpriz yapan Türklerin kolayca yenileceğinden şüphesi yoktu."(Gomez :1727.110,111) 6

Türk ve Türkmen ayrışımını burada da görmekteyiz. Bahsedilen "Tatar ulusundan olan "Ekrad" (Kürtler) dan kasıt , "Türkmen Karakoyunlu Aşireti" , Türk dedikleri ise "Atabekler" ki , bunlar "Özbek, Ekrad" (Kürtler) topluluklarıdır. Sayın Gomez'in bahsettiği Osmanlı Safevi savaşının ta kendisidir. "Tatar Kürtleri" (Curdes) konusunda , aynı kitabın bir başka bölümünde :

"Ismaël arriva quelques jours après le départ de son Ennemi , et le sçachant trop éloigné pour le pouvoir joindre, il attaqua Keman , et serra la Place de si près , qu'en huit jours de temps il fut en état de donner l'aslaut ; il le fit par le même endroit que Selim avoit fait les brèches , qui étant mal réparées , furent bien-tôt ouvertes, et les efforts des Perses furent si grands , qu'ils emportèrent la Place d'assaut : Ismaël se vengea de toutes les cruautés que Selim y avoit exercées , tous les Turcs y furent passes au fil de l'épée , sans faire grace à pas un ; après quoi, ayant fait sauter les fortifications, il envoya de tous cotes , de gros corps de Troupes dans les Pays de la domination de l'Empereur Turc, qui mirent tout à feu et à sang ; c'est ainsi que le Peuple malheureux devint la Victime de la haine mortelle que ces deux Princes se portoient. Ismaël partit ensuite pour Taurus , ou le Prince d'Ormus , venoit d'arriver tout couvert de Lauriers, des fameux Exploits qu'il avoit faits contre les Tartares Curdes, qu'il avoit obligés d'accepter la Paix , à la charge d'un Tribut annuel à la Couronne de Perse." (Gomez :1727.114,115) 6

"İsmail düşmanının ayrılmasından birkaç gün sonra geldi ve ona ulaşamayacak kadar uzakta olduğunu bilerek Keman'a (Kerman?) saldırdı ve yeri o kadar sıkı kuşattı ki sekiz gün içinde bir saldırı başlatabildi. Bunu Selim'in gedikleri açtığı yerden yaptı, kötü bir şekilde onarıldılar, kısa sürede açıldılar ve Perslerin çabaları o kadar büyüktü ki yeri ele geçirdiler. İsmail, Selim'in orada işlediği tüm zulümlerin intikamını aldı; tüm Türkler kılıçtan geçirildi, tek bir kişiye bile merhamet gösterilmedi. Bundan sonra, tahkimatları havaya uçurduktan sonra, her taraftan Türk İmparatoru'nun egemenliği altındaki topraklara büyük birlikler gönderdi, her şeyi ateşe ve kana buladılar. Böylece talihsiz Halk, bu iki Prens'in birbirlerine duyduğu ölümcül nefretin kurbanı oldu. İsmail daha sonra Boğa'ya doğru yola çıktı. Ormus Prensi, Kürd (Curd) Tatarlarına karşı yaptığı ünlü kahramanlıklardan dolayı defne yapraklarıyla kaplı

42

bir şekilde oraya varmıştı. Prens, Pers Tacı'na yıllık bir vergi ödeyerek barışı kabul etmek zorunda bırakmıştı." (Gomez :1727.114,115) 6

1 La Cosmographi VNIVERSELLE DE TOVT LE MONDE: TOME SECOND. Par FRANÇOYS DE BELLE-FOREST Comingeois. M. D. L X X V. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.

2 Dubeux, Louis (1798-1863). Auteur du texte. L'Univers. Tartarie, Béloutchistan, Boutan et Népal. Afghanistan. Vol. 2, Tartarie / par M. Dubeux,... et par M. V. Valmont ; par M. Xavier Raymond,... 1848. L' UNIVERSES. HISTOIRE ET DESCRIPTION DE TOUTS LES PEUPLES TARTARIE BELOUTCHISTAN , BOUTAN ET NEPAL , AFGHANISTAN. Bibliothèque nationale de France.

3 Thevet, André (1516-1590). Auteur du texte. La cosmographie universelle d'André Thevet. Vol. 1 (Afrique, Asie) / ,... illustrée de diverses figures des choses plus remarquables veuës par l'auteur... Tome 1er [-4e]. 1575. La cosmographie universelle

d'André Thevet. Vol. 1 (Afrique, Asie) / illustrée de diverses figures des choses plus remarquables veuës par l'auteur... Tome 1er [-4e]. 1575. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.

4 OUSAMA IBN MOUNKIDH UN ÉMIR SYRIEN AU PREMIER SIÈCLE DES CROISADES (1095-1188) PAR HARTWIG DERENBOURG PROFESSEUR D'arabe LITTÉRAL A L'ÉCOLE DES LANGUES ORIENTALES VIVANTES PREMIÈRE PARTIE VIE D'OUSÂMA 1889. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.

5 Voyages chez les peuples sauvages, ou l'Homme de la nature. Edition Richard, Jérôme (1720?-18..). Auteur du texte. Edition 2, Tome 1 / , histoire morale des peuples sauvages des deux continens, et des naturels des Isles de la mer du Sud, par le cit. F. Babié,... d'après les Mémoires du cit. R***... [Richard]. 1808. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.

6 Gomez, Madeleine-Angélique de (1684-1770). Auteur du texte. Anecdotes persanes,... par Mme de Gomez. 1727. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.

7 Aladul dediği Dulkadiroğullarıdır , bu konuya üstte değinmiştik.

Sayın (Noblot:1725.) 1 kitabında bahsedilen Yatuk ve Kürtler konusunda bize ilginç bilgiler vermektedir.

"Le Diarbeck est une Province renfermée entre le Tygre et l'Euphrate, et elle est bornée au Nort par la Turcomanie , au Couchant par la Syrie ; au Midy par l'Arabie deserte et par l'Yerak - Arabi ; et au Levant par l'Erserum , et par une partie du païs des Curdes ."

(Noblot:1725. 131) 1

"Diyarbakir, Dicle ve Fırat nehirleri arasında kalan bir eyalet olup, kuzeyde Suriye tarafından Türkmenlerin Yatukları ile; Midy'de ıssız Arabistan ve Yerak-Arabi yakınlarında; ve Erserum (Erzurum) üzerinden Levanta ve Kürtler ülkesinin bir kısmında sınırlanmıştır."

(Noblot:1725.132) 1

Burada ki "Yerak" kelimesi, "Yörük" anlamında olup daha sonra "Yerak" yani "Irak" olmuştur. Fransızcada "e" harfi Türkçedeki "ö" harfi sesini verir, vokalde verdiği ses "Yörakdır." Belkide genel manada baktığımızda batılıların "Curd" dedikleri topluluklar "Pietro"nunda dediği gibi "Arapların Kierd" (Kerd) dediklerine "Türkler Dülub" der sözünden de anlaşılacağı gibi "Yörüklerdir". Şu ana kadar ki kitaplarda henüz "Yörük" adına hiç rastlamadık.

"La Tsirié, qui comprend l'Osroëne et l'Euphratense , est une Province située en tirant vers l'Euphrate , et toute peuplée de Curdes et de Turcomans."

(Noblot:1725. 162) 1

43

"Osroëne ve Euphratense'yi kapsayan Tsirié, Fırat Nehri'ne doğru konumlanmış ve tamamen Kürtlerin vede Türkmenlerin yaşadığı bir eyalettir".

(Noblot:1725. 162) 1

"Cette Province a au Nort celle d'ivan ; au Couchant les Curdes et une partie du Diarbeck , le Yerack-Agemi au Midy , et le Kilan avec la Mer Caspienne au Levant."

(Noblot:1725. 240,241,) 1

"Bu eyaletin kuzeyinde Rivan eyaleti vardır; "Yatuk Kürtler" ve Diarbekirin bir kısmı, Midy'de "Yerack-Agemi" ve doğuda Hazar Denizi ile birlikte Kilan".

(Noblot:1725.240,241,) 1

Yatuk kelimesi Türkçe bir kelime olup "Yörüklerin" şehir hayatına geçen "Yörüklerle" kullandığı bir tabirdir. "Couchant les Curdes-Yatuk Kürtler" tabiri gerçekten ilginçtir. "Atabek Kürtleri, Tatar Kürtleri, Yatuk Kürtler, Kürtler" ve diğer haydutlar vs, peki "Curd" nedir sorusuna bir cevap bulabildik mi? Bu zamana kadar memleketin onlarca Akademisyeni ne yapmışlar? Sayın (Jouannin:1853.) 2 yazmış olduğu kitabında :

"Lorsqu'à la fin du onzième siècle de l'ère chrétienne , Rome , souvent menacée dans ses propres murailles par les Sarrasins, conçut le dessein de reporter la guerre chez eux , et appela les croisés à la délivrance du tombeau de J. C. , nos chevaliers ne trouvèrent point, à la tête des musulmans qu'ils venaient combattre , des chefs vraiment Arabes ; ils eurent affaire à des princes turcs ou curdes , tels que Kilidj-Arslan le Seldjoukide, et plus tard les sultans (soudans) Eïoubites d'Égypte, au milieu desquels brille le fameux Saladin (Silah-uddin) ; car tout l'Orient s'était également ému comme un seul peuple, en présence du danger que courait l'islamisme ; et le signe unique arboré par les croisés sortis de tous les points de la chrétienté , donna lieu aux musulmans d'appliquer leur axiome de droit politique et religieux , qui ne fait qu'une seule nation de la massedes infidèles ou des non croyants Elkufu, milletun wahydetun)." (Jouannin:1853.5) 2

"Hristiyanlık döneminin on birinci yüzyılının sonlarında, kendi surları içinde Sarazenler tarafından sık sık tehdit edilen Roma, aralarındaki savaşı ertelemeyi tasarladığında ve Haçlıları J.C.'nin mezarını teslim etmeye çağırdığında, şövalyelerimiz bunu yaptılar ve savaşımaya geldikleri Müslümanların başında gerçek Arap liderlerini bulamadılar; Türk veya Kürd Selçuklu Kılıç-Arslan gibi Selçuklu prensleri , daha sonra aralarında ünlü Selahaddin'in (Silah-uddin) parladığı Mısır'ın Eiubi (Eyyubi) sultanları (sudanları) ile uğraşmak zorunda kaldılar; çünkü İslamcılığın taşıdığı tehlike karşısında tüm Doğu tek bir halk olarak aynı şekilde harekete geçmişti; ve Hristiyanlığın her yerinden gelen haçlıların gösterdiği eşsiz işaret, Müslümanların, kafirler veya inanmayanlar kitlesinden yalnızca bir milleti oluşturan siyasi ve dini hukuk aksiyomlarını uygulamalarına yol açtı (Elkufu, milletun wahydetun)." (Jouannin:1853.5) 2

Princes Turcs ou Curdes , tels que Kilidj-Arslan le Seldjoukide Türk veya Kürt Selçuklu Kılıç-Arslan gibi Selçuklu prensleri veya Türk veya Yörük Selçuklu Kılıç-Arslan gibi Selçuklu prensleri.....veya Türk veya Atabek Selçuklu Kılıç-Arslan gibi Selçuklu prensleri.....vs vs. Eïoubites d'Égypte, au milieu desquels brille le fameux Saladin (Silah-uddin)

Burada çok açık bir dille "Kürtlerin Selçuklu" mensubu oldukları belirtmektedir. Burada ki "Kürt" kelimesi de, "Yörük" manasındadır. "Silah-uddin" Selahaddin.

44

Eyyubinin gerçek isminin Silah ettin , silah yapan gibi bir ismi olduğunu belirtmiştir. Sayın (Voyages de Richard Richard,1704-1765:7,14,119) 3 yazmış olduğu seyahatnamesinde :

"Nous trouvâmes à Daina quantité de cavaliers que nous prîmes pour des Curdes, ce qui nous causa quelque crainte, mais nous sûmes que c'étoient des gens que le Pacha envoit envoyés pour chercher quelques bêtes à cornes que les Curdes avoient enlevées."

(Pockocke:1772:7) 3

"Daina'da Kürtler sandığımız bir dizi atlı bulduk, bu da bize biraz korku verdi, ancak bunların Paşa tarafından Kürtlerin çaldığı boynuzlu hayvanları aramak için gönderilen insanlar olduğunu öğrendik". (Pockocke:1772:77) 3

"Ces montagnes sont fort dangereuses à cause des Curdes. Nous passâmes par deux que ces brigands ont coutume de fréquenter, mais il est rare qu'ils fassent des courses au couchant." (Pockocke:1772:7,14) 3

"Bu dağlar Kürtler yüzünden çok tehlikelidir. Bu haydutların sık sık gittiği iki yerden geçtik, ama Yatuklarla alışverişe çıkmaları nadirdir." (Pockocke:1772:714) 3

"La Syrie, sur-tout du côté du nord, est habitée par différents peuples. Ce pays ayant été entre les mains des successeurs de Mahomet, on n'y connoît d'autre langue que l'Arabe excepté au nord les Turcomans et les Curdès dominant et où l'on parle Turc. Les Curdes le parlent aussi, bien qu'ils ayent une langue particulière. On ne trouve point d'Arabes dans ce canton, mais seulement des Curdes originaires du Kurdistan sur là mer Caspienne."

(Pockocke:1772:119) 3

"Suriye'nin özellikle kuzey tarafında farklı halklar yaşamaktadır. Muhammed'in haleflerinin elinde olan bu ülkede, Türkmenlerin ve Kürtlerin hakim olduğu ve Türkçenin konuşulduğu kuzey bölgeleri dışında Arapçadan başka dil bilinmiyor. Kürtlerde belirli bir dile sahip olmalarına rağmen bu dili konuşurlar. Bu kantonda Arap yoktur, yalnızca Hazar Denizi kıyısındaki Kürdistan kökenli Kürtler vardır." (Pockocke:1772:7119) 3

"Kürdistan" kökenli "Kürtler" vardır. "Kürdistan"da yaşayan millet "Türkmen Tatar" olduklarını görmüşük. Bu durumda kitabının yazarı : (Société de géographie,1903:281) 4

"DOCUMENTS DU XVII SIÈCLE RELATIFS"

"AUX YÉZIDIS"

"PUBLIES"

"Par Paul PERDRIZET"

"MAITRE DE CONFÉRENCES A L'UNIVERSITÉ DE NANCY"

"Le document anonyme qu'on va lire n'a été jusqu'ici, que je sache, ni publié, ni même signalé. Il est conservé à la bibliothèque municipale de Nancy (Ms. 450). C'est un petit livret in-18 de 70 pages, plus le feuillet de, titre. L'écriture, d'assez bonne main, indique le commencement du XVIII siècle. Voici le titre : De la nation des Curdes lasidies qu'on appelle (Adorateurs du diable). Au-dessous, d'une autre main, cette indication :"

(Société de géographie,1903:281) 4

45

"17. YÜZYIL YEZİDİLERLE İLGİLİ BELGELER"

"YAYINLANMIŞTIR"

"Paul PERDRIZET"

"NANCY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM GÖREVLİSİ"

"Okuyacağımız anonim belge, bildiğim kadarıyla yayınlanmamış veya rapor edilmemiştir. Nancy Belediye Kütüphanesi'nde (450. el yazması) saklanmaktadır. Başlık sayfası hariç 70 sayfalık küçük bir sekizlik kitapçıktır. Oldukça iyi durumdaki el yazısı, 18. yüzyılın başlangıcını göstermektedir. İşte başlık: (Şeytan Tapanlar) olarak adlandırılan Yezidi

ulusundan Kürtler. Altında, başka bir el yazısıyla şu ifade yer almaktadır:" (Société de géographie,1903:281) 4

Durum itibariyle "Yezidiler milletinden olan Kürtler" , nasıl oluyor da , "Kürt milleti" oluyor ve "Şeytana tapan Kürtlerin" içerisinde nasıl "Seyyidler", Muhammed'in soyundan gelenler çıkabiliyor? Tatarların yada Türklerin içerisinde "Şeytana taparlar" mı mevcutmuş? Bunlar "İskitli" olabilir mi?

"DE LA NATION DES CURDES IASIDIES QU'ON APPELLE ADORATEURS DU DIABLE
CHAPITRE PREMIER QUE LES IASIDIES SONT DES RESTES DES ANCIENS
MANICHEENS."

"Il y a deux sortes de Curdes, les uns Mahométans et les autres lasidies. Les Mahométans se gouvernent presque tous par des Émirs ou des Princes, dont il y en a trente au pays circonvoisin de Diarbècre qui sont assez souverains dans leur principauté et comme indépendants du Turc, selon qu'ils sont logés en des lieux forts d'assiette et sur des montagnes d'un difficile accès. Leur gouverneur est plein de jalousie en ce qui regarde leur souveraineté et les femmes. L'adultère passe chez eux pour un monstre ; le meurtre et l'assassinat sont des crimes dont on reçoit assez aisément le pardon, quoique le larcin soit défendu dans leurs terres. Toutes les religions y sont presque reçues ; celle des Chrétiens y est beaucoup estimée contre le sentiment de tous les autres Mahométans. Et les Émirs ne font point de difficulté d'introduire dans leur serrail et quelquefois même dans l'intérieur de leur palais les marchands chrétiens, ce qu'ils n'accordent jamais aux marchands mahométans sous quelque prétexte que ce soit, de vendre des bijoux ou de riches étoffes à leurs femmes." (Société de géographie,1903:297) 4

"ŞEYTANA TAPANLAR DEDIĞİMİZ YEZİDİ KÜRDLERİ ÜLKESİNİN İLK BÖLÜMÜ.
YEZİDİLERİN ESKİ DÖNEMLERDEN KALDIĞI MANİHEİZM"

"Kürtlerin İki türü vardır; bazıları Müslümanlar, bazıları ise Yezidilerdir. Müslümanların neredeyse tamamı, otorite kalelerinde ve mevkillerinde yer almalarına bağlı olarak, erişimi zor dağlarda kendi prensliklerinde oldukça egemen ve sanki Türklerden bağımsızmış gibi otuz tane bulunan Emirler veya Prenslar tarafından yönetilmektedir. Valileri hükümdarlıkları ve kadınları konusunda kıskançlık doludur. Zina onlar arasında bir canavar olarak görülüyor; cinayet ve suikast, kendi topraklarında hırsızlık yasak olmasına rağmen kolaylıkla affedilebilen suçlardır. Orada neredeyse tüm dinler kabul ediliyor; Diğer tüm Müslümanların düşüncesinin aksine, orada Hristiyanlarınkine çok saygı duyulur. Ve Emirler, Hristiyan tüccarları kendi saraylarına ve hatta bazen saraylarının iç kısmına sokmak konusunda hiç zorluk çekmezler; bunu Müslüman tüccarlara hiçbir bahane altında, eşlerine mücevher veya pahalı kumaşlar satmalarına izin vermezler." (Société de géographie,1903:297) 4

46

Burada yazarın bahsetmiş olduğu kitabın içinde yazan , yani iddia ettiği o tarihlerde ki "Kerad/Karak" kelimesinden başkası değildir, "Kerad/Karak" Süryanice, Arapça kelimesi "İskitli Kaçaklara" verilen bir isim olduğunu yukarıda görmüştük. Kerad/Karak/Kaçak.

"Je dis donc que les Manichéens, dessenseurs de l'opinion horrible des deux principes, du bon et du mauvais, vouloient le soutenir, comme en tout cas, par la crainte de l' un, et par quelque amour de l'autre son contraire et son ennemy. Ainsy ils reconnoissoient véritablement Jé-sus-Christ et confessoient à leur mode sa divinité et même son origine du

Père, et en parloient incessamment, n'ayant point de terme plus usité que ce nom, comme saint Épiphanes remarque; et les Curdes lasidies ne tirent pas leur nom de cet impie lasid, qu'on met entre les successeurs de Mahomet qu'ils détestent, mais d'Aïsa, qui est Jésus au langage des Turcs et lasid en curde." (Société de géographie,1903:300) 4

"Bu nedenle, Maniheistlerin, iyi ve kötü gibi iki ilkeye ilişkin korkunç görüşü reddederek, her durumda olduğu gibi, birinden korkuyla ve diğerinin zıttı ve onun düşmanı olan sevgiyle onu desteklemek istediklerini söylüyorum. Böylece İsa Mesih'i gerçekten tanıdılar ve kendi yöntemleriyle onun tanrısallığını ve hatta Baba'dan geldiğini itiraf ettiler ve Aziz Epiphanius'un belirttiği gibi, bu isimden daha fazla kullanılan bir terim olmadan durmadan ondan söz ettiler; Yezidi Kürtler ise isimlerini, nefret ettikleri Muhammed'in halefleri arasında yer alan bu dinsiz Yezid'den değil, Türklerin dilinde İsa, Kürt dilinde ise lasid olan İsa'dan almaktadırlar." (Société de géographie,1903:300) 4

Sayfa 300. Sayın (Garzoni,1764-1770:) 5 kitabının yazarı dil bilimci , tarihte ilk kürd dilinin çalışmasını yapan kişi olarak da bilinir.

"Questo paese in se contiene una estensione in circa di venticinque giornate di longhezza , e circa dieci di larghezza ; si divide esso in cinque grandi principati maomettani tributarj alla Porta Ottomana , e qualche volta alcuni di essi anche ai Persiani ; vale a dire il principato di Betlis , il principato di Cezira , detto da alcuni geografi regno de' Bottani ; il principato d'Amadia ; il principato di Giulamerk ; ed il principato Karaciolan (I). Ciascuno d'essi può mettere in piedi un'armata di dodici , e più mila combattenti. Il più vasto , e più potente è il principato di Karaciolan, perchè dopo il 1760 coll' aiuto del Pascià di Bagdad ha unito al suo principato , quello del Koi Sangiak detto volgarmente Soran ; Il più nobile però è quello d'Amedia , li di cui principi discendono dalla stirpe degli antichi sovrani detti Kalifa di Bagdad, come quelli pure di Giulamerk , essendo stati due fratelli , che si stabilirono nel Kurdistan da più di cinque secoli per quanto si vede dalli monumenti , e lapidi sepolcrali dei loro antenati. Quando si vuole sapere da un Kurdo, a che principato appartenga , si distinguono con questi vocaboli. I sudditi del Karaciolan si dicono Soran (quali solo parlano Kurdo , gli altri del Karaciolan detti Baban in Turco) ." (Garzoni,1764-1770:4) 5

"Bu ülkenin uzunluğu yaklaşık yirmi beş gün, genişliği ise on gün kadardır; Osmanlı Babiali'sine ve bazen de bazıları İran'a bağlı olan beş büyük Muhammedi beyliğine bölünmüştür; yani bazı coğrafyacıların regno dei Bottani dediği Bitlis Beyliği, Cezira Beyliği; Amadia prensliği; Giulamerk prensliği; ve Karacaoğlan beyliği (I). Her biri on iki ve binden fazla savaşçıdan oluşan bir ordu kurabilir. Bunların en büyüğü ve en güçlüsü Karacaoğlan prensliğidir, çünkü 1760'tan sonra Bağdat Paşası'nın yardımıyla genel olarak Soran olarak adlandırılan Koi Sangiak prensliğini kendi prensliği ile birleştirdi; Ancak en soylu olanı,

47

prensleri Bağdat'ın Kalifa'sı olarak adlandırılan eski hükümdarların soyundan gelen Amedia'nın ve iki kardeş olan Giulamerk'in prensleri olup, beş asırdan fazla bir süre boyunca Kürdistan'a yerleşmiştir. Atalarının anıtlarından ve mezar taşlarından görebiliriz. Bir Kürd'ün hangi beyliğe mensup olduğunu öğrenmek istediğinizde bu sözlerle öne çıkıyorlar. Karacaoğulların tebaasına Soran denir (bunlar yalnızca Kürdçe konuşur, Karaca oğullarının geri kalanlarına ise Türkçe Baban denir)". (Garzoni,1764-1770:4) 5

Tarihte ilk "Kürtçe" dil çalışması yapan "Garzoni Kürtlerin" tebasından bahsederken "Karacaoğullarına" değinir ve "Karacaoğullarına" üstte değinmiştik. "Baban" aşireti konusuna da üstte "Şerefname"de değinmiştik.

"Questi Cristiani sono cosi ignoranti , che i loro preti , comunemente parlando , appena sanno leggere, e pochi scrivere , e per conseguema stanno tutti sepolti nella loro ignorama , nell'eresia, e nei vizj. Per quanto ho potuto indagare, nessun missionario nei tempi andati si è mai stabilito in questi barbari paesi , e se qualcheduno per accidente si tratteneva qualche giorno di passaggio , era necessario , che parlasse per interprete senza poter ottenere quel frutto desiderabile. Il primo missionario a stabilirsi in Kurdistan fu il P.Leopoldo Soldini Domenicano nel 1760, il quale finì i juoi giorni nella città del Zako, dominio d'Amedia nel 1779. Il secondo sono stado io, che lasciando nel 1764, la città di Mosul provvista d'altri Missionari (I) , mi sono portato in Amadia." (Garzoni,1764-1770:7) 5

"Bu Hıristiyanlar o kadar cahildirler ki, genel olarak konuşursak, rahipleri okumayı pek bilmezler ve çok az kişi yazabilir ve sonuç olarak hepsi cehalet, sapkınlık ve ahlaksızlıklara gömülmüşlerdir. Araştıradığım kadarıyla geçmişte hiçbir misyoner bu barbar ülkelere yerleşmemiştir ve eğer birisi transit geçişte kazara birkaç gün kalırsa, bunun için bir tercüman aracılığıyla konuşmak zorunda kalıyordu; o arzu edilen meyve. Kürdistan'a yerleşen ilk misyoner, 1760 yılında ömrünü Amedia'nın hakimiyeti olan Zako şehrinde sonlandıran Dominikli Peder Leopoldo Soldini idi. İkincisi ise diğer Misyonerlerle birlikte 1764 yılında Musul şehriden ayrılan bendim (Ben) Amadia'ya gittim." (Garzoni,1764-1770:7) 5

"Considerando io dunque la sudetta difficoltà, e possedendo la lingua Kurda bene per quanto si possa apprendere da un Europeo (avendo trattato con li Kurdi più di 18. anni) mi sono risoluto di comporre per comodo dei nuovi missionarj una grammatica , ed un vocabolario." (Garzoni,1764-1770:8) 5

"Bu nedenle yukarıda bahsedilen zorluğu göz önünde bulundurarak ve bir Avrupalının öğrenebileceği kadar Kürdçe diline sahip olduğumdan (18 yılı aşkın bir süredir Kürtlerle uğraştım), yeni misyonerlere kolaylık sağlamak için bir gramer ve kelime dağarcığı oluşturmaya karar verdim." (Garzoni,1764-1770:8) 5

Haçlı piyonu Kürt.

"Nessuno pero mi potra negare d'aver con questa mia opera facilitato il modo di perfezionarla a chi col tempo dovrà far uso di questa lingua , e sebbene fosse cosa desiderabile , ma non cosi facilmente eseguibile , che li missionarj sapessero le lingue proprie delli Cristiani , troppo tempo vi vorrebbe per abilitarsi , e vi mancherebbe poi il tempo di fare il loro obbligo per istruire, ed illuminare quei Cristiani , al che eseguire basta la lingua Kurda, che è a tutti comune." (Garzoni,1764-1770:9) 5

48

"Bununla birlikte, bu çalışmamla, zamanla bu dili kullanmak zorunda kalacaklar için onu mükemmelleştirmenin yolunu kolaylaştırdığımı kimse inkar edemez; her ne kadar arzu edilir olsa da misyonerler için o kadar kolay mümkün olmasa da, Hıristiyanlara özgü dilleri bilmek ve yeterlilik kazanmanız çok fazla zaman alır ve o zaman herkesin ortak dili olan Kürdçe'nin gerekli olduğu, Hıristiyanları eğitme ve aydınlatma görevini yerine getirmek için yeterli zamanınız kalmaz." (Garzoni,1764-1770:9) 5

17 yüzyıla kadar kimsenin umrunda olmayan ve kendi tabiriyle kimsenin bilmediği bir dili, nasıl oluyorda bir anda bir dil yaratma gayretine düşüyor ? Burada dikkat etmemiz gerek cümle şurasıdır: "herkesin ortak dili olan Kürtçe'nin gerekli olduğu, Hristiyanları eğitime ve aydınlatma görevini yerine getirmek için yeterli zamanınız kalmaz" Herkesin bir ortak dili olan Kürtçe nasıl oluyorda , kimsenin bilmediği bir dil oluyor ? Bu konuda üstte de belirttiğimiz gibi , "Farsça, Arapça, Türkçe" kelimelerin karışımı olan bir ses yığınının başka bir şey değildir, Sayın "Garzoni" bu çalışmasında bunu da itiraf ederek havlu atıyor ve çalışmasına İtalyanca ve Latince karakterler sokuşturarak bir dil yaratmaya çalışıyor, kitabını internet üzerinden bulabilir ve kontrol edebilirsiniz.

"Tutti i villaggi stipendiano uno, che non solameute sappia leggere il Persiano , ma che sia capace d'interpretarlo in lingua Kurda , e questi si domandano Mella." (Garzoni,1764-1770:11) 5

"Bütün köyler sadece "Farsça" okumayı bilen değil, aynı zamanda "Kürtçe" tercüme edebilen birine para ödüyor ve bunlar kendilerine "Molla" diyor. (Garzoni,1764-1770:11) 5

Buraya kadar sansüre uğrayan yabancı kaynaklarda geçen "Kürtler" hakkında ki bilgileri gördük ve "Kürtlerin" tanımını aşağıda sıraladık. Buradan sonra bakacağımız kaynaklar biraz daha ilgi çekici olacaktır, özellikle bazı yerlerde vurguladığım "Yörükler" bölümlerinde.

Sayın (Chantre,1896- 1898:27) 6 seyahatnamesinde :

"Notre marche est égayée par les cris des chacals, tres nombreux dans cette région, et par la vue, à droite et à gauche, de nombreux feux indiquant des campements de Yuruks. Cette plaine aride et déserte, de 65 kilomètres de longueur, qui sépare Sis d'Adana est, en effet, le séjour préféré de ces hordes turcomanes auxquelles se mêlent pas mal de Kurdes et que l'on désigne sous le nom de Yuruks, qui veut dire (marcheurs), c'est-à-dire (nomades)." (Chantre,1896- 1898:27 Pdf Sayfa 108.) 6

"Bu bölgede çok sayıda olan çakalların çığlıkları ve sağda ve solda Yörük kamplarını gösteren çok sayıda ateşin görülmesi yürüyüşümüze renk katıyor. Sis'i Adana'dan ayıran 65 kilometre uzunluğundaki bu kurak ve ıssız ova, aslında çok sayıda Kürt'ün karıştığı ve (yürüyüşçüler) anlamına gelen Yörükler adını verdiğimiz bu Türkmen gruplarının tercih ettiği konaklama yeridir. Yani (göçebeler). (Chantre,1896- 1898:27 Pdf Sayfa 108.) 6

Batılıların "Kürt" dedikleri topluluklardan bir tanesi de , "Yörükler" olarak karşımıza çıkmaktadır. Osmanlı kayıtlarında geçen "Ekrad-ı Yörükân" , "Yörükân-ı Ekrad" tabirleriyle örtüşen "Ekrad" (Kürtler) , "Yörüklerin" nasıl bir tuzak içerisinde olduklarının da gözler önüne sermektedir.

49

1 GEOGRAPHIE UNIVERSELLE , HISTORIQUE ET CHRONOLOGIQUE , ANCIENNE ET MODERNE PAT M .; NOBLOT M. DCCXXV. 1725. Google Halka Açık Kütüphanesi.

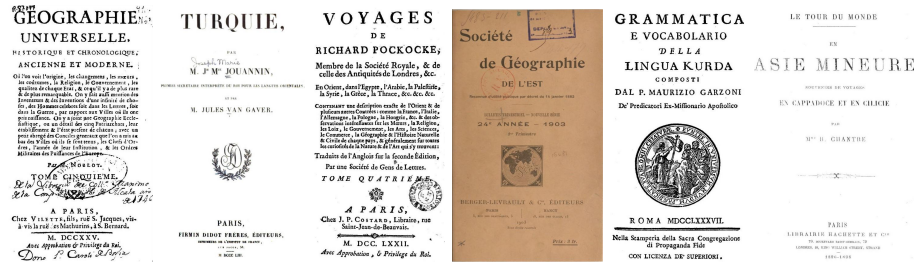
2 l'univers ou HISTOIRE ET DESCRIPTION DE TOUS LES PEUPLES , PAR M. J. M. JOUANNIN. Google Halka Açık Kütüphanesi.

3 Pococke, Richard (1704-1765). Auteur du texte. Voyages de Richard Pococke : en orient, dans l'Egypte, l'Arabie, la Palestine, la Syrie, la Grèce, la Thrace, etc.... T. 4 / [R. Pococke] ; trad. de l'anglois par une société de gens de lettres [par de La Flotte]. 1772-1773. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France

4 Société de géographie de l'Est. Auteur du texte. Bulletin de la Société de géographie de l'Est. 1903.

5 Grammatica e vocabolario della lingua kurda Dal P . Maurizio Garzoni. 1764-1770. Google Halka Açık Kütüphanesi.

6 Chantre, B.. Auteur du texte. En Asie mineure : souvenirs de voyages en Cappadoce et en Cilicie / par Mme B. Chantre. 1896- 1898. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France

Sayın (Alishan:1899.) 1 yazmış olduğu seyahatnamesinde :

"Les Kurdes ont une grande affinité avec les Turcomans dans la Cilicie ils sont d'une même race ils n'habitent pas sous la tente comme les Turcomans, et ne sont pas toujours errants; ils ont des habitations stables de même que ceux des Monts Amanus.>> (Alishan:1899. 28) 1

"Kürtlerin Kilikya'daki Türkmenlerle büyük bir yakınlığı vardır; onlar aynı ırktandırlar; Türkmenler gibi çadırlarda yaşamazlar ve her zaman başıboş dolaşmazlar; Amanos Dağları'ndakiler gibi sağlam konutları var." (Alishan:1899. 28,) 1

Osmanlı kayıtlarında geçen "Ekrad-ı Türkmen" veya "Türkmen Ekrad-ı".

"Ces deux noms sont bien en rapport avec les gorges et les étroits défilés qui coupent les montagnes du côté de l'est du fleuve, dont les rives rocheuses atteignent 100 pieds de hauteur. C est par ce vallon étroit que les Yuruk Turcs ou Kurdes transportent, sur le dos de leurs bêtes de somme, le bois des cèdres qu'ils vont couper dans la montagne. On les appelle Tahtadji (bûcherons), et on donne le même nom au village qu' ils occupent à droite du fleuve, à un mille au nord-est du moulin et du pont du Cydnus" (Alishan:1899.122) 1

"Bu iki isim, nehrin doğu yakasındaki dağları kesen, kayalık kıyılarının yüksekliği 30 metreye ulaşan boğazlar ve dar geçitlerle iyi bir şekilde bağlantılıdır. "Yörük Türkleri" veya "Kürtleri", dağda kesecekleri sedir ağaçlarını yük hayvanlarının sırtında bu dar vadiden taşırlar. Bunlara Tahtacı (oduncular) denir ve aynı ad, değirmenin ve Cydnus köprüsünün bir mil kuzeydoğusunda, nehrin sağında yaşadıkları köye de verilir". (Alishan:1899.122) 1

Buradan da anlaşılacağı üzere , "Kürt" kelimesi , birçok anlamda kullanılmış ve , tarih içerisinde bahsettikleri kabilelerin ise, "Yörükler" oldukları anlaşılmaktadır, her "Kürt" geçen yerde "Yörüklerden" bahsetmez, çünkü listede de gördüğümüz gibi birçok anlamda "Kürt" kelimesi kullanılmıştır. Batılılar "Kürt" kelimesini hangi manada kullanmıştır.

50

"On trouve encore des Kezélbaclies, sectaires semblables aux Yézidys, vers les côtés montueux des sources du Cydnus, mais ils paraissent peu nombreux. Entre Anazarbe et Messis habitent des Kurdes -Arméniens qui semblent être un mélange de ces deux peuples; ils sont mauvais et très sauvages. De même la tribu de Bozan paraît être dérivée des Arméniens ils habitent les montagnes Noires et descendent dans les champs et les verdoyantes prairies de Messis et d'Anazarbe. Tous ces Turcomans, ces Kurdes, ces

Arméniens-Kurdes, et les peuplades semblables, sont des pâtres durant l'été ils habitent les plateaux et les parages élevés, où ils errent çà et là, passant leurs jours sous la tente; à l'approche de l'hiver ils descendent dans la plaine très peu d'entre eux restent dans les cabanes sur des lieux élevés des montagnes." (Alishan:1899.28,29) 1

"Yezidilere benzer mezhepler olan Kezelbaki'ler <Kızılbaşlar> hala Cydnus kaynaklarının dağlık yamaçlarında bulunurlar, ancak sayıları az gibi görünmektedir. Anazarbe ve Messis arasında, bu iki halkın bir karışımı gibi görünen Kürd-Ermeniler yaşamaktadır; kötü ve çok vahşidirler. Aynı şekilde, Bozan kabilesi de Ermenilerden türemiş gibi görünmektedir; Kara Dağlar'da yaşarlar ve Messis ve Anazarbe'nin tarlalarına ve yeşil çayırlarına inerler. Tüm bu Türkmenler, Kürdler, Ermeni-Kürdler ve benzeri kabileler çobandır. Yaz aylarında, günlerini çadırlarda geçirerek, oradan oraya dolaştıkları yaylalarda ve yaylalarda yaşarlar. Kış yaklaşırken, ovalara inerler; çok azı yüksek dağ yamaçlarındaki kulübelere kalır." (Alishan:1899.28,29) 1

"Tüm bu Türkmenler, Kürtler, Ermeni-Kürtler ve benzeri kabileler çobandır." Seyyah burada tam olarak ne demek istemiştir değerli okuyucuya bırakmak istiyorum. "Bozan" kabilesi için üste bakınız , "Büğdüz" veya "Bozok".

Sayın Jaba, DICTIONNAIRE KURDE-FRANÇAIS , (Jaba:1879.329) 2 sözlükte

* کردی kurdî, kurde, Ch. 324. Kürdi , Kürde .

* کردی kurdî, jupe fourrée, G.; p.

کردی kerdî, rigole, petit canal. Kerd , gülmek , küçük kanal. کوردین , کوردی .

Kürti , Kılıf etek , burada yorumu okuyucuya bırakmak istiyorum کردی .

Sayın (LES VOYAGEURS MODERNÉS, Anglois:1761.137,) 3 kitabında "Ektrat" vilayetinden bahseder.

"La raifon qui rend ce conde que forme le Nil , si difficile à doubler , c'est que pendant l'espace de trois lieues , le cours de ce fleuve va du nord à l'est. Il y a à moitié chemin deux villages ; l'un sur la droite appellé Mangabar ; l'autre à main gauche , nommé El- Ektrat." (Anglois:1760.137,) 3

"Nil'in oluşturduğu bu eğriyi ikiye katlamayı bu kadar zorlaştıran şey, üç fersahlık bir alanda bu nehrin akışının kuzeyden doğuya doğru gitmesidir. Yolun yarısında iki köy var; sağdaki Mangabar adında biri; diğeri sol tarafta, adı El-Ektrat." (Anglois:1760.137,) 3

Bu kitabın içerisinde birde harita bulacaksınız , "El Ektrat" vilayetinin de içinde bulunduğu. Sayfa 364'den sonraki sayfa.

Enneades kitabında 4 :

51

"His mos erat medio pugnae ardore ex fesso equo i recetè trasilire : tàta hoib ipsis uelocitas; docileq; i ea gète equor gen: diuersa pte Apher fuit eqrat." (Enneades:1498) 4

"eqrat / eşit" "fuit / oldu" "Apher / Afer" (Enneades:1498) 4

"Savaşın hararetinin ortasında bu adamların yorgun atlarını dörtnala atlayıp uysal geri çekilmeleri adetti; Ben bir şey elde ettim, Afer iki taneyle esit oldu." (Enneades:1498) 4

14 cü yüzyılda "Eqrat / Ekrad" kelimesi tamamen farklı bir manada çıkmaktadır.

Breviarium secundum 5 kitabında "Eqrat" kelimesi geçmekte , lakin okuyamadağımdan dolayı sadece "Eqrat" kelimesinin geçtiği kitabı belirtmek istedim. Sayfa numarası mevcut olmadığından buraya pdf numarasını vermekteyim. (Breviarium secundum Pdf sayfa: 483) 5

Sayın (Adelphus,1510: 409, 682,) 6 kitabında :

"Et nücia bant aurilia magna eqrat oppidants suppetias venire.i.in subsidium."
(Adelphus,1510: Pdf sayfa numarası 682.) 6

"Ve haber şuydu ki, büyük şehrin kulakları erzak için, yani destek için gelmeliydi."
(Adelphus,1510: Pdf sayfa numarası 682.) 6

Burada da "Eqrat" anlam açısından değişim göstermektedir.

"Quas res luxuries in flagitis, curdelitas i suplitijis, aua ritia i rapinis fatiut." (Adelphus,1510: Pdf sayfa numarası 409.) 6

"Curdelitas" kelimesini karıştırdığımızda yani "Curd elitas" yaptığımızda :

"Hangi gerçek lüksler ihtiyaç içinde, hangi seçkinler ve zenginlikler, hangi açgözlülük ve soygun yorgun." (Adelphus,1510: Pdf sayfa numarası 409.) 6

"Curde litas" olarak çevirdiğimizde :

"Yoksulluk, küfür ve yakarış, açgözlülük ve soygunculukta ki gerçek lüksler ölümcüldür."

15 . yüzyıldaki "Curd" kelimesini, nasıl yaparsak yapalım "Curde" cümle içerisinde soyguncu manası almaktadır.

Ahlaksızlıkta, sefalette, yağmada, bu tür ayinlerde ve yağmada ne kadar şehvetli şeyler vardır?

1 Alishan, Léonce (1820-1901). Auteur du texte. Sissouan, ou L'Arméno-Cilicie : description géographique et historique, avec cartes et illustrations / traduit du texte arménien (du P. Léon M. Alishan). 1899. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.

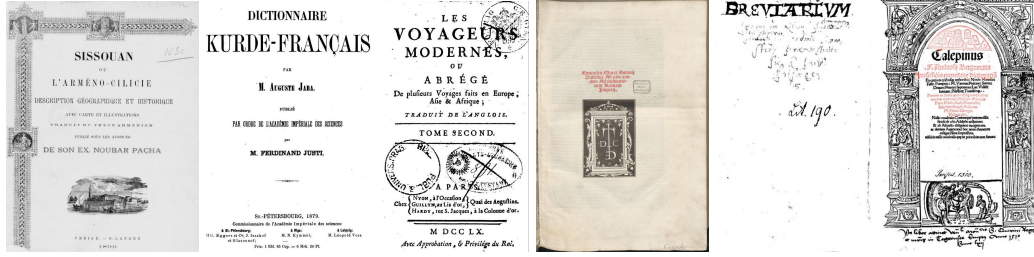
2 DICTIONNAIRE KURDE-FRANÇAIS PAR M. AUGUSTE JABA. PUBLIÉ PAR ORDRE DE L'ACADÉMIE IMPÉRIALE DES SCIENCES par M. FERDINAND JUSTI. ST. -PÉTERSBOURG, 1879 . Google Halka Açık Kütüphanesi.

3 LES VOYAGEURS MODERNÉS, OU ABRÉGÉ TRADUIT DE L'ANGLOIS.1760. TOME SECOND. Google Halka Açık Kütüphanesi.

4 Enneades ab orbe condito. 1498. Google Halka Açık Kütüphanesi.

5 Breviarium secundum usum Premonstratensem. Google Halka Açık Kütüphanesi.

6 Calepinus. F. Ambrosij Bergomatis professio[n]is eremitane dictionariu[m] Ambrogio Calepino, Jodocus Badius Ascensius, Johannes Adelphus · 1510. Google Halka Açık Kütüphanesi.

Sayın (Élisée, 1830-1905.) 1 yazmış olduğu kitabında :

"Tandis que le centre de gravité de la population arménienne se trouve sur territoire russe, au pied du mont Ararat, c'est en pays turc que les Kourdes ont leurs tribus les plus nombreuses : le vrai milieu de leur domaine se trouve sur le plateau de Van; mais leur terrain de parcours est immense. En comptant au nombre des Kourdes les Louri et les Bakhtyari des chaînes bordières de Firan et les diverses peuplades qui ont été transportées par les souverains de la Perse dans le Khorassan et sur Jes frontières du Baloutchistan, on reconnaît que peu de nations de l'Asie Antérieure sont éparées sur plus vaste territoire: la zone qu'ils occupent; presque sans solution de continuité, du voisinage de Hamadan à Aïntab, n'a pas moins de 1000 kilomètres, sur une largeur moyenne de 250. Ils se répartissent sur trois empires; mais ceux de la Russie, relativement peu nombreux, entourés d'Arméniens, de Géorgiens et de Tartares, n'ont aucune cohésion avec les tribus principales. La plupart des tribus reconnaissent la suzeraineté de la Porte; celles de l'Orient dépendent de la Perse et diverses peuplades des régions les moins accessibles, notamment celles des montagnes du Dersim, au sud-ouest d'Erzeroum, vivent encore en petits États indépendants. Dans les vallées où ils sont groupés en tribus compactes, notamment dans le bassin du grand Zab, ils constituent une nationalité assez puissante pour qu'en face de Turcs et de Persans ils aient l'ambition de former un État distinct. Parmi les révoltes qui ont eu lieu depuis le milieu du siècle, et notamment depuis la dernière invasion russe, plusieurs avaient certainement pour but la conquête de la liberté politique: on a même fait des tentatives pour la fondation d'une « ligue kourde ». Il est rare que des dissensions éclatent entre des tribus kourdes: elles ne s'attaquent d'ordinaire qu'à des gens d'autre race. Épars sur une si grande étendue de pays, les Kourdes sont loin d'offrir un même type physique et certainement ils appartiennent à des races différentes. Les uns sont croisés de Turkmènes ou de Turco Tartares, les autres mélangés d'Arméniens ou de Persans; quelques tribus, considérées comme étant d'origine arménienne pure, passent pour être issues d'anciennes communautés chrétiennes converties à l'Islam." (Élisée, 1830-1905. 342, 343) 1

"Ermeni nüfusunun ağırlık merkezi Rusya topraklarında, Ağrı Dağı'nın eteklerinde yer alırken, Kürtlerin en çok kabileye sahip olduğu yer Türkiye ülkesidir: topraklarının gerçek ortası Van platosu üzerindedir; ama menzilleri çok geniştir. Kürtler arasında İran'ın sınır bölgelerindeki Luri ve Bakhtyarileri ve İran hükümdarları tarafından Horasan'a ve Belucistan sınırlarına nakledilen çeşitli halkları sayarsak, Asya'da çok az ulusun daha geniş topraklara dağıldığını kabul ediyoruz: işgal ettikleri alan; Hamadan mahallesinden Ayntab'a kadar süreklilik neredeyse hiç kesintiye uğramadan 1000 kilometreden az değildir ve ortalama genişliği 250'dir. Üç imparatorluğa yayılmışlardır; ancak sayıları nispeten az olan ve etrafı

53
Ermeniler, Gürcüler ve Tatarlarla çevrili olan Rusya'nın ana kabilelerle hiçbir uyumu yoktur. Çoğu kabile Kapının hükümdarlığını tanır; Doğudakiler İran'a bağımlıdır ve daha az

erişilebilir bölgelerdeki, özellikle de Erzurum'un güneybatısındaki Dersim dağlarındaki çeşitli halklar hala küçük bağımsız devletler halinde yaşamaktadır. Sıkışık kabileler halinde gruplandırıldıkları vadilerde, özellikle büyük Zab havzasında, Türklere ve İranlılara karşı ayrı bir devlet kurma hırsına sahip olacak kadar güçlü bir milliyet oluştururlar. Yüzyılın ortasından bu yana, özellikle de son Rus işgalinden bu yana meydana gelen isyanların birçoğu kesinlikle siyasi özgürlüğün ele geçirilmesini hedefliyordu: hatta bir "Kürt birliği" kurma girişimleri bile yapıldı. Kürt aşiretleri arasında anlaşmazlıkların çıkması nadirdir; genellikle yalnızca diğer ırklardan insanlara saldırır. Bu kadar geniş bir coğrafyaya dağılmış olan Kürtler aynı fiziki yapıya sahip olmaktan çok uzaktır ve elbette farklı ırklara mensupturlar. Bazıları Türkmenlerin veya Türk Tatarlarının meleziidir, diğerleri ise Ermeniler veya Perslerle karışmıştır; Saf Ermeni kökenli olduğu düşünülen bazı kabilelerin, İslam'a geçmiş eski Hristiyan topluluklarından geldikleri söyleniyor." (Élisée, 1830-1905. 342,343) 1

"1 Dans le territoire turc le nom ethnique se prononce Kurde ou Kurt. Les Arabes appellent la nation Kârt, au pluriel Ekra, Eux-mêmes se disent Kartmantché. (Ernest Chantre, Notes manuscrites: — Millingen, WildLire among the Koords.)" (Élisée, 1830-1905.342,) 1

"1 Türk topraklarında etnik isim Kürd veya Kurt olarak telaffuz edilir. Araplar millete "Kârt", çoğulu Ekra diyorlar, kendileri ise kendilerine Kartmantché (Kurmanci) diyorlar. (Ernest

Chantre, El Yazısı notlar: — Millingen, WildLire Among the Koords.). Yaklaşık olarak tahmin edilen." (Élisée, 1830-1905.342,) 1

"Kurt" veya "Kürt" etnik olarak "Kart" , "Kurmanci" aşiretine bağlandı. Burada "Kurt" t ile yazılmıştır.

"2 populations kourdes, évaluées approximativement: Kourdistan turc et autres contrées de la Turquie d'Asie. 1 500 000 habitants.

Perse (nôn compris les Louri et les Bakhtyari.....500 000

Afghanistan et Baloutchistan..... 5 000 ?

Transcaucasie..... 13 000" (Élisée, 1830-1905.342.) 1

"2 Kurt nüfusu: Türk Kurdistanı ve Asya Türkiye'sinin diğer bölgeleri. 1.500.000 nüfus.

İran (Luri ve Bakhtiari hariç.....500.000

Afganistan ve Belucistan..... 5.000 mi?

Transkafkasya..... 13.000"

"Kurt (Kourdes) aşiretleri arasında anlaşmazlıkların çıkması nadirdir; genellikle yalnızca diğer ırklardan insanlara saldırır. Bu kadar geniş bir coğrafyaya dağılmış olan Kurtlar aynı fiziki yapıya sahip olmaktan çok uzaktır ve elbette farklı ırklara mensupturlar. Bazıları Türkmenlerin veya Türk Tatarlarının meleziidir, diğerleri ise Ermeniler veya Perslerle karışmıştır; Saf Ermeni kökenli olduğu düşünülen bazı kabilelerin, İslam'a geçmiş eski Hristiyan topluluklarından geldikleri söyleniyor." (Élisée, 1830-1905.342.) 1

bahsetmesi, bize "Kart - Kürt" fikirlerini de batılıların anlamaya çalışırken ortaya koydukları olduğunu göstermektedir.

18 ila 19 yüzyıllarda dahi "Kürtlerin" bir etnik olmadığı konusunda batılılar hemfikir.

Sayın (Barthélemy:1777-1779.). 2 yazmış olduğu kitabında :

"Il y a eu de tout temps une partie de ces Turcs qui a vécu sans demeure fixe et stable, et qui ont campé et fait parquer leurs Troupeaux à la manière de ceux que les Grecs ont appelés Nomades, et les Arabes .Bedoui Les Turcs les appellent particulièrement Gutchgungi Atrak, et c'est de ces Turcs errans et vagabons que la Nation des Turcomans est descenduë, desquels cependant il est sorti. deux fameuses Dynasties nommées du Mouton noir et du Mouton blanc, desquels il est parlé dans les titres de Cara Coiounli, de Ak Coiounli de Cara Ioussouf et de Hassan Al Thaouil, qui est Uzum Cassan."

(Barthélemy:1777-1779.541,542). 2

"Bu Türklerin her zaman sabit ve istikrarlı bir yuvaları olmadan yaşayan ve Yunanlıların Göçebe, Arapların ise Bedevi (Tacik ve Türklerin oluşturduğu topluluk, üstte bakınız) dediği kişiler gibi kamp kuran ve sürülerini güden bir kısmı olmuştur. Türkler onlara özellikle Gutchgungi (Kurmanci) Atrak derler ve Türkmen Milleti bu gezgin ve serseri (Atabeklerin bakayası olan kızılbaşlar) Türklerden türemiştir, ancak Kara Koyun ve Beyaz Koyun adlı iki ünlü Hanedan ortaya çıkmıştır, bunlardan Kara Koyunlu, Ak Koyunlu, Kara Yusuf ve Uzun Hasan olan Hasan El Thauil adlarıyla söz edilir." (Barthélemy:1777-1779.541,542). 2

"Kurmanci Atrak / Etrak"

Sayın (Genç:176) beyin 3 yazmış olduğu makalesinde

"Huzistan tarafında ise haberler şöyledir: Muş'aş'a evladı Huzistan vilayeti tarafından hücum etmişler. Kürtlerin Kuhistanı ve Mâlemîr Loristanı -ki "Atabeklerin" bakayasıdırlar- hepsi Bahtiyârî ve Aghîlî aşiretleri ile serkeşlik ve asilikte ısrarcıdırlar." (Genç:176)

Buradan da anlaşılacağı (Atabek Kızılbaşlarına , İdrisi bitlisi Ekrad) demekte.
Sayın (Chastenay,1832:) 4 kitabında

"Les Princes particuliers plus ou moins desunis , les Atabecks , suivant leurs interets divers , s'etaient montres avec plus ou moins de vigueur dans une premiere resistance ; et lorsque Nouredin , soudan ou prince de Damas , se fut distingue entre eux l'Atabek Saladin depouilla ses enfants et se mit lui-meme a leur place." (Chastenay,1832:320,321.) 4

"Az çok bölünmüş özel prensler, "Atabekler", çeşitli çıkarlarına göre, başlangıçtaki direnişte az çok canlılık göstermişlerdi; ve Sudan veya Şam Prensi Nureddin aralarında kendini gösterdiğinde, "Atabek Selahaddin" çocuklarını elinden aldı ve kendini onların yerine koydu. (Chastenay,1832:320,321.) 4

"1. Kürtlerin Aslı ez-Zebîdî, Tâcu'l-'arûs1'ta Kürd maddesini açıklarken şöyle demektedir:

الْكُرْدُ (بِالضَّمِّ : جَيْلٌ م) معروف وقبائل شتى ، (ج أَكْرَادٌ) كَقُفْلٍ وَأَقْفَالٍ

el-Kürd (Kef harfinin dammesi ile) müfrettir. Kürd bilinen bir nesil ve dağınık bazı kabilelerdir.

Çoğulu أَكْرَادٌ dur. Bu sözcük vezin olarak قُفْلٌ أَقْفَالٌ gibidir. Tâcu'l-'Arûs'un başka bir yerinde ise, aşağıdaki ifade kullanılmaktadır. “Meşhur topluluk için kullanılan Kürd kelimesi “kovmak, müdafaa etmek anlamında olan كَارِدَ kelimesinden türetilmiştir.” Diğer sözlüklerde genelde Kürd kelimesi için bu bilgiler ile yetinilmiştir. O, yukarıdaki cümlelerden sonra Kürtlerin aslı üzerinde durmaktadır ve onunla ilgili çeşitli görüşler aktarmaktadır. İlgili görüşler aşağıda verilmektedir." (Çağmar:3,pdf sayfa 6 Pdf,3) 5

"8. Hazer : هَزَرٌ

ez-Zebîdî, bu kelimeyi açıklarken “Türklerin kafirlerinden olan bir neslin ismidir,” dedikten sonra bunların Acem, Tatar veya Kürtlerden olduğu şeklinde zayıf gördüğü görüşleri de aktarmaktadır." (Çağmar:3,pdf sayfa 6) 5

1 Reclus, Élisée (1830-1905). Auteur du texte. Nouvelle géographie universelle : la terre et les hommes. Vol. 9 / par Élisée Reclus.... 1876-1894. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.

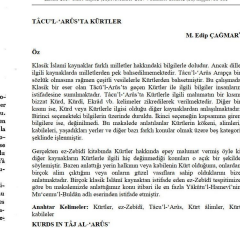
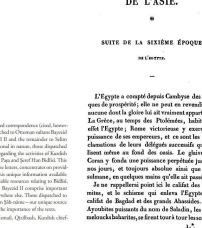
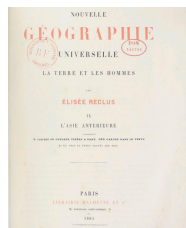
2 Herbelot, Barthélemy d' (1625-1695). Mr d'Herbelot. Tome premier [-quatrième et dernier]. 1777-1779.Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.

3 İdris-i Bidlîsî'nin II. Bayezid ve I. Selim'e Mektupları Vural Genç. DergiPark.

4 De l'Asie, ou, Considérations religieuses, philosophiques et littéraires sur l'Asie Louise Marie Victorine de Chastenay 1832.

Google Halka Açık Kütüphanesi.

5 e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR) ISSN:1308-9633. Kasım-2017 Cilt:9 Sayı:2 (18)/November-2017 Volume:9 Issue:2 (18) Sayfa:786-801. TÂCU'L-'ARÛS'TA KÜRTLER M. Edip ÇAĞMAR. Dergi Park.

Sayın (Campanile:1818.) 1 yazmış olduğu Kürdistan günlüklerinde

"Reduce dalle Sante Missioni alle quali per più tempo ho preseduto nell'Asia, e ricco di notizie sullo stato religioso , politico , ed economico di quelle regioni , che per quattordici anni ho percorse, ardisco presentartami a V. E. Reverendissima col tributo del mio profondo rispetto , e coll'omaggio di uri opera, che riguarda la distinta descrizione del Kurdistan. Tra i pregiudizi che inondan que popoli non è l' infimo quello di chiuder ad ogni estero l'accesso tra loro, dal che infinite difficoltà e pericoli deridano a danno di quelli , che pot lessero penetrarci. Non debbe far quindi meraviglia , se scarsissime ed inesatte notizie del Kurdistan han potuto registrarsi ne' libri de' Geografi, e de' viaggiatori sinora pubblicati." (Campanile:1818.IV) 1

"Uzun bir süre Asya'da başkanlık ettiğim Kutsal Misyonlardan döndükten ve on dört yıl boyunca seyahat ettiğim bu bölgelerin dini, politik ve ekonomik durumu hakkında bilgi 56 bakımından zengin olduktan sonra, derin saygılarımın ve Kürdistan'ın belirgin bir şekilde tasvir edildiği bir eserin hürmetiyle kendimi En Saygıdeğer Ekselanslarına sunmaya cesaret

ediyorum. Bu halkları istila eden önyargılar arasında, en azından yabancılara aralarına erişimi kapatma önyargısı vardır; bu önyargıdan, oraya nüfuz etmek için okuyabilenlerin zararına sonsuz zorluklar ve tehlikeler çıkar. Bu nedenle, coğrafyacılara ve gezginlerin bugüne kadar yayınlanmış kitaplarında Kürdistan hakkında çok az ve kesin olmayan bilginin kaydedilebilmiş olması şaşırtıcı olmamalıdır." (Campanile:1818.1818 : IV) 1

Bir Vatikan piyonu "Curd".

"Benché oggi possiamo quasi francamente asserire non trovarsi angolo del mondo che stato non sia scoperto , e minutamente descritto dai nostri valenti viaggiatori Europei pure tutti tutto non han potuto osservare. Infitti della regione del Kurdistan essi hanno date poche, ed oscure notizie alla repubblica letteraria, La lontananza , la quasi inaccessibile montuosa situazione di questo paese , chiuso a qualunque passaggio la rusticità degli abitanti la loro tediosa inazione , cheli rende del commercio nemici burbero il Kurdo per indole, super stizioso per educazione , laijro per professione , ignorante per natura e per religione geloso de' suoi dritti, atterrisce ogni Europeo , che visitar lo voglia , per non esporsi ad un cimento quasi evidente." (Campanile:1818.21) 1

"Bugün, yetenekli Avrupalı gezginlerimiz tarafından keşfedilmemiş ve ayrıntılı olarak tarif edilmemiş dünyanın hiçbir köşesinin olmadığını neredeyse açıkça iddia edebilsek de, yine de her şeyi gözlemleyemediler. Kürdistan bölgesinin derinliklerinde, edebi cumhuriyete çok az ve belirsiz bilgi verdiler. Bu ülkenin uzaklığı, neredeyse erişilemez dağlık durumu, her türlü geçide kapalı olması, sakinlerinin kabalığı, onları ticaretin düşmanı yapan sıkıcı hareketsizlikleri. Kürd doğası gereği sert, eğitilmiş, doğası ve dini nedeniyle cahil, hakları konusunda kıskançtır, kendisini neredeyse apaçık bir çileye maruz bırakmamak için onu ziyaret etmek isteyen her Avrupalıyı korkutur." (Campanile:1818.: 21) 1

"La mia spedizione nell'Asia ordinata dalla Santità di Pio VII felicemente regnante , per mezzo di Propagarida fide nell'anno 1802 in qualità di prefetto apostolico nella Mesopotamia, e Kurdistan, ove mi trattenni sino all' anno 1815, mi somministrò occasione d' introdurmi in questa gran regione. Il linguaggio che imparar mi convenne per esercitare colà il sacro ministero per cui ero messo ; la medicina , che come sotterfugio era io necessitato praticare per noli 'dare all'occhio ad' una nazione sospettosa d' infedeli ; e la sorte finalmente favore vole , che incontrar mi fece sul genio de' due Basci di Musul , e dell' Amadia , che meco benignavansi consigliare negli affari più ardui , ed interessanti de' loro dominj , facilitarono le mie ricerche , e l'adito mi aprirono ad essef testimonio di vista , e di udito." (Campanile:1818.XV , XVI) 1

"1802 yılında Mezopotamya ve Kürdistan'da apostolik valisi olarak görev yaptığım ve 1815 yılına kadar kaldığım Propaganda Fide aracılığıyla, mutlu bir şekilde hüküm süren Hazretleri VII. Pius tarafından Asya'ya yaptığım sefer, bana kendimi bu büyük bölgeye tanıtmaya fırsatı verdi. Orada atandığım kutsal görevi yerine getirmek için öğrenmem gereken dil; kâfirlerden şüphelenen bir milletin 'dikkatini çekmemek' için bir hile olarak uygulamak zorunda kaldığım tıp; ve son olarak, egemenliklerinin en zorlu ve ilginç işlerinde bana tavsiyelerde bulunacak kadar nazik olan Musul ve Amadia'lı iki Basci'nin zihinlerinde

57
karşılaştığım olumlu talih, araştırmalarımı kolaylaştırdı ve görerek ve duyarak tanık olmamın yolunu açtı." (Campanile:1818. XV , XVI) 1

Sevgili Ümit Özdağ ne demiş di? "Haçlılar senin kadar zarar vermedi bu millete."

"Dopo la pubblicazione di questa Opera possiamo pur dire , che orma non rimane ora nella parte più vasta del Monto, che scoperta non sia. Ella , se ad altro non giova , ha tolto ogni neo a viaggiatori Europei, i quali dar non bau potuto esatte notizie del gran paese del Kurdo." (Campanile:1818.XVII) 1

"Bu eserin yayınlanmasından sonra dünyanın en büyük bölümünde keşfedilmemiş hiçbir iz kalmadığını söyleyebiliriz. Başka bir şeye yardımcı olmazsa, büyük Kürd ülkesi hakkında kesin bilgi veremeyen Avrupalı gezginlerden her türlü lekeyi kaldırmıştır." (Campanile:1818.XVII) 1

"Articolo V."

"Del principato del Soran."

"Il Koi , detto ancora Koi-Sangiàk e la capitale di una provincia del Kurdistan detta Soràn. Ivi fa residenza un bascia il quale è riconosciuto , e protetto , per , mezzo della pelliccia , dal Visir di Bagdad. Il dominio del Koi si stende circa a tre giorni di lunghezza , e presso a duo di larghezza. Ha sotto di se dugento cinquanta villaggi. Questa città non è fabbricata di altro cernevo , che di loto. L' interno delle case è ben formato, perchè sul gusto di Persia colla quale confina, non essendovi altro spazio dal Koi al terreno persiano, che di soli due giorni. Il linguaggio comune è il Kurdo ; ma il dialetto varia in molte voci da quello del Badinan , ed è di questo più goffo. Quasi tutti sanno , e parlano ancora il persiano , ed il turco. La città è circondata d' alti monti per lo più o sterili , od incolti ; ed è irrigata da varj ruscelletti di acque non molto buone a bersi. Alcune di esse sono acide, altre amarette. Il traffico principale di questa città , e del suo principato è il tabacco da fumo. Portano ancora dalle indie molte , ma piccole pietre di agata. Quivi sono molti negozianti esteri. I nazionali non lasciano di esser torpidi, come lo sono tutti i Kurdi ; inostransi però alquanto più svelti e civili con i foresteri. Vestono apcora più galanti degli altri Kurdi. Questa città fa circa dieci mila anime. Sono tutti turchi , e pochi ebrei." (Campanile:1818. 42 , 43) 1

"Madde V."

"Soran Prensiği."

"Koi, aynı zamanda Koi-Sangiàk olarak da bilinir ve Kürdistan'ın Soràn adlı eyaletinin başkentidir. Bağdat Veziri tarafından kürk vasıtasıyla tanınan ve korunan bir bascia ikamet eder. Koi'nin egemenliği yaklaşık üç gün uzunluğunda ve yaklaşık iki gün genişliğindedir. Altında iki yüz elli köy vardır. Bu şehir, lotodan başka bir cernevodan inşa edilmemiştir. Evlerin içi iyi biçimlendirilmiştir, çünkü sınır komşusu olan Pers tarzında, Koi'den Pers topraklarına sadece iki günden fazla mesafe yoktur. Ortak dil Kürtçedir; ancak lehçe Badinan'ından birçok tonda farklılık gösterir ve bundan daha gariptir. Neredeyse herkes Farsça ve Türkçe bilir ve hala konuşur. Şehir, çoğunlukla çorak veya ekilmemiş yüksek dağlarla çevrilidir; ve içme için pek iyi olmayan çeşitli su akıntılarıyla sulanmaktadır. Bazıları asitli, diğerleri acıdır. Bu şehrin ve prensliğinin ana trafiği tütün içmektir. Hala Hindistan'dan çok sayıda, ama küçük, akik taşı getiriyorlar. Burada birçok yabancı tüccar var. Yerliler, tüm Kürdler gibi, uyuşuk olmaktan geri kalmıyorlar; ancak, yabancılara karşı biraz daha hızlı ve

Tabiki burada sayın (Roubaud,1772:89) 2 resmi yayınladığı gazetesinde :

"Usong achete des Kurdes , ses amis , des milliers de bœufs et de brebis qu'il distribue à ceux qui en manquent en leur laissant six ans pour le rembourser de ces avances."

(Roubaud,1772:89) 2

(Usong achete des Kurdes,)-(ses amis , des milliers de bœufs et de brebis)

"Usong, Kürtleri ve aynı cinsten olan öküz ve koyunları satın aldı."

(Usong-özel isim)-(achete des Kurdes,- satın aldı Kürtleri,) (ses amis-arkadaşları olan,) (des milliers de bœufs-binlerce sığırı) (et-ve) (de brebis-koyunları, buradaki de bir önceki des kelimesine atıftır.)

Bu durumda :

Usong, Kürtleri ve onlarla arkadaş olan (aynı cinsten) sığır ve koyunları satın aldı ve ihtiyaç sahiplerine dağıttı, ödemelerde kolaylık sağladı.

Usong Kürt arkadaşlarından binlerce öküz ve koyun satın aldı.

Usong a acheté des milliers de bœufs et de brebis à ses amis Kurdes.

Oysaki belgede "Kürt" tanımını bir hayvan statüsünde göstermekte , üstte en ucuz "köle Kürtlerdir" tabirini göreceksiniz. Batılıların "Curd" ki bu belgede "Curd" yazmaz "Kurdes" yani "Kürtler" yazar ve burada c/k yer değişiminin sebebi ayrıyetten sorgulanmalıdır.

(Roubaud,1772:89) 2

Bu durum (Zernof, :1860) 3 kitabında da şu şekilde karşımıza çıkmaktadır.

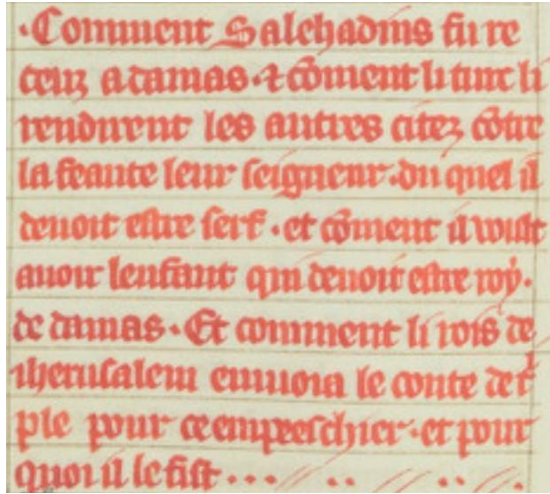
"Scheref-Nameh ou Histoire des Kourdes." (Zernof :1860) 3

Şerefnamenin "Kurtların" hikayesini anlattığını buradan da anlamaktayız. Fransızca "Curd" ile yine Fransızca "Kourd" kelimeleri çok farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Bu durumu üstte "Garzoni" bölümünde görmüştük. "Garzoni" vokalde duymuş olduğu "Karacaoğlan" kelimesini "Karaciolan" olarak kaydetmişti. Kendi dilinize ait olmayan bir kelimeyi , kendi diliniz de nasıl yazarsınız? Bu durum "Ermeni kroniğinde" de aynıdır. "Ermeni kroniğinde Քուրդն-K'urdn "Քուրդն" kelimesinin "Fransızca" çevirisinde ki karşılığı "Kurd Türkçede Kürt" olarak okunur. Oysaki " Քուրդն-K'urdn "Քուրդն" Türkçedeki karşılığı "Kürt" değil "Kurt" olmak zorundadır , batıdan ihraç edilen "Curd" yani ""Kürt" kelimesi siyaseten üretilmiş bir kelime olup etnik tanımında kullanılamaz. "Şerefname" de ki "Kourd" yani "Kurd / Kurt" kelimesi de bunu göstermektedir. "Şerefname" de "Kürt" diye bir kelime geçmemektedir.

Sayın (REISKIVS,1800:74) 4 Kroniğinde Şeddad'ın (Elmacinus)

"De illo Abu Eiubo, sancto Muhammedano, regni Turcici patrono tutelari, ad cujus sepulcrum novi Solthani processiones solennes faciunt , et cingulum sibi accingunt , quae ipsorum est inauguratio regia , de illo itaque narrat Elmacinus p. 48." (REISKIVS,1800:74) 4

"Türk krallığının koruyucusu olan kutsal Müslüman Ebu Eyüp hakkında, yeni Sultanların mezarına görkemli alaylar düzenleyip kraliyet yeminlerini yaptıkları bir kuşakla kendilerini kuşattıkları hakkında Elmacinus (Şeddad) s. 48'de bize şunu söyler:" (REISKIVS,1800:74) 4

Frenk Kroniği 5 olan, küçük bir bölümünü buraya bırakıyorum. Orjinal belgeden bir kesit "Li rommans de Godefroy de Buillon 1301-1400." Pdf sayfa 418. 5 Atamas veya Atamat ki Atabek diyor ve "Selahaddinın Atabek Türkü" olduğunu yazıyor.

Sayın (Le Commencement du Monde , Anglois ,MDCCLXI 1761:237,) 6 çevirmiş olduğu kitabında :

"La même année , Naja , Général de Saif'oddawla , assiégea Mayafarkin ou Mayyafarakin en Mésopotamie, dans le dessein de remettre cette place entre les mains de Moezzo'dawla , s'il pouvoit s'en rendre maître. Mais ayant appris , selon le témoignage d'Abulfeda , qu'un Capitaine , nommé Abu'l Werd , étoit entré dans la Provincede Card ou Curd , il fut obligé de lever le siège , et de faire toute la diligence possible pour se rendre à Khalát. Peu après y être arrivé , il en vint aux mains avec Abu'l Werd , le défit entierement et le chassa de la Province de Curd, sans qu'il paroisse qu'il ait fait de perte considerable."

(Anglois ,1761: 237) 6

"Aynı yıl, Saif'oddawla (Seyfeddin) Generali Naja, eğer alabilirse burayı Moezzo'dawla'nın eline geri verme niyetiyle Mezopotamya'daki Mayafarkin veya Mayyafarakin'i kuşattı. Ancak Abul-feda'nın ifadesine göre, Abu'l Werd adlı bir Yüzbaşının Card veya Curd (Kard veya Kürt) Eyaletine girdiğini öğrenince, kuşatmayı kaldırmak ve Khalát'a (Malatya?) gitmek için mümkün olan her türlü aceleyi göstermek zorunda kaldı. Oraya vardıktan kısa bir süre sonra, Abu'l Werd ile yumruk yumruğa geldi, onu tamamen yendi ve Curd Eyaletinden sürdü, önemli bir kayıp verdiği görünmeden." (Anglois ,1761:237,) 6

60

Tarihte ilk "Kart Kürt" 6 tartışması batılılar tarafından "Arapça "KRD کرد" kelimesi üzerinde yapılmış ve bu kelimenin neyi ifade ettiği tartışılmıştır. Batı siyaseti bu "Kard Kürt" sözlerini

zamanla "Türk milletinin" sözde "Kürtleri" aşşağılamak için kullandığını ortaya atarak , tam bir ajitasyon ortamını da sağlamıştır. Bunu psikolojik olarak mağduriyet yaratma adı altında, var olmayan ve sadece vatikanın Haçlı savaş stratejisini oluşturma amacı güden "Seyyid" soylularının "Türk" düşmanlığından başka bir şey değildir, "Garzoni" bölümlerine bakınız. Kısacası "Arapça كرد Krd" kelimesi tarihte hangi manada kullanılmıştır? "Kırmançiler" bölümünde "Kart" kelimesini üstte görmüştük.

Sayın (Kuun,1892:) 7 Kitabında :

"Inter Dravam et Savam nomina locorum Majar, Majarecz, Magyary, Magyerovo, Megyurics, Megyurecso , Megyuracse, Magyuracsa tribum Magyar in hac regione multas habuisse possessiones abunde probant.) In Moldavia (Atelkuzu) n. pagi Madzirest (s. Magyarest) hujus potentissimae tribus Magyar memoriam asservat .) Nominis magyar, mo-ger primam partem P. Hunfalvy cum vog. ma, mo „terra“, finn. maa idem ,) secundam vero partem cum vog. ker „vir“, „mas“, hung. gyer in gyernek „puer“ contulit, Vámbéry autem rectius hoc idem nomen cum turc. bajar, majar „princeps“ comparat, cf. etiam turc. baj „potens“, „dives“ etc. -- Tertia Hungarorum tribus *Κουρ τυγερατ*, quod nomen ex kürt et gérmāt compositum videtur, sed videtur tantummodo, cf. etiam siculici generis Medgyes duos ramos : Kwrt i . e . Kürt et Gyáros. Equidem corruptum vocabulum *Κουρτυγερατ* ex Kuturgur- germāt conflatum esse certissimum habeo, quasi „generatio Kuturgurorum“, vid. nomen tribus hunicae Kuturgur apud. Men . (pag . 344 edit. Bonnensis) , quos Procopius circa ann . 540 ad Maeotidem habitare dicit .) Hi tunc inter Bulgarorum tribus numerabantur, quibuscum Uturguri, altera Bulgarorum tribus , sub regno Justiniani bellum habuerunt. Cum vocabulo germāt cf. nomen familiae Gyarmatos XVI . saec . et voc . gyarmat „colonia“ apud Kresznerics. In nonnullis comitatibus Hungariae pagorum nomina Gyarmat hodie quoque exstant, e . g . Gyarmat in comitatu Soproniensi, Balassa -Gyarmat in comit. Neogradiensi, cf. etiam Gyermel in comit. Strigoniensi . In documentis Arpadianis praeter formas Giarmat (Gyarmath), Gyormoth et scriptura Gormath, Gormot, Gormoth obvenit.) Nomen sicil . rami Kwrt, quod sec . etymologiam popularem Kürt pronuntiabatur, nihil commune cum Korpur -habet, sed cum quarto nomine in antiquo registro principum Bulgarorum Kurt (apud Byzantinos Kuvrat, Kovrat) idem esse videtur, quod voc . in dia lectis turcicis lupum significat (kurd). - Quarta tribus apud Constantinum Turiani (Topuhv) nomine adducitur, quod cum nomine cujusdam tribus chazaricae genti affinis Toorid % et cum " 70 in litteris regis Chazarorum idem videtur esse ." (Kuun,1892:151 , 152 , 153) 7

"Drava ve Sava ırmakları arasında bulunan Majar, Majarecz, Magyary, Magyerovo, Megyurics, Megyurecso, Megyuracse, Magyuracsa yer adları, Macar kabilesinin bu bölgede çok sayıda mülke sahip olduğunu açıkça göstermektedir.) Moldova'da (Atelkuzu) bulunan Madzirest (s. Magyarest) köyü, bu en güçlü Macar kabilesinin anısını yaşatmaktadır. İsmi ilk kısmı Magyar, mo-ger P. Hunfalvy ile vog. ma, mo „earth“, finn. maa idem,) ikinci kısmı vog. ker „man“, „mas“, hung. gyer in gyernek „boy“, Vámbéry aynı ismi daha doğru bir şekilde turc. bajar, majar „prens“ ile karşılaştırır, ayrıca turc. baj „güçlü“, „zengin“ vb. ile de karşılaştırır. Macarların üçüncü kabilesi *Κουρ τυγερατ* 'tur; ki, isminin kürt ve gérmāt kelimelerinden oluştuğu anlaşılıyor, ancak sadece öyle görünüyor, ayrıca Sicilya cinsi 61

Medgyes'in iki kolu olan Kwrt, yani Kürt ve Gyáros'a da bakın. Gerçekten de, bozulmuş *Κουρτυγερατ* kelimesinin Kuturgur-germāt kelimesinden türediğinden oldukça eminim, sanki

“Kuturgurlar nesli” gibi, vid. Hun kabilesi Kuturgur'un adı. Men. (sayfa . 344 düzenleme, Bonnensis) , Procopius'un yaklaşık . 540 yılında Maeotis'te yaşadığını söylediği.) Bunlar daha sonra, Justinianus döneminde bir diğer Bulgar kabilesi olan Uturgurlar'ın savaştığı Bulgar kabileleri arasında sayıldılar. Germa kelimesiyle karşılaştırınız, 16. yüzyılda Gyarmatos ailesinin adı ve Kresznerics arasında gyarmat "koloni" kelimesi. Macaristan'ın bazı ilçelerinde Gyarmat köylerinin isimleri bugün hala mevcuttur, örneğin Sopron ilçesindeki Gyarmat, Neograd ilçesindeki Balassa-Gyarmat, ayrıca Strigoni ilçesindeki Gyermel. Arpadian belgelerinde, Giarmat (Gyarmath), Gyormoth biçimlerine ve Gormath, Gormot, Gormoth yazılarına ek olarak, bu da geçer.) Popüler etimolojiye göre Kürt olarak telaffuz edilen Sicul. kolu Kwr'tnin adı, Korpur- ile hiçbir ortak noktaya sahip değildir, ancak Bulgar prensleri Kurt'un (Bizanslılar arasında Kuvrat, Kovrat) eski sicilindeki dördüncü isimle aynı gibi görünmektedir; Türk lehçelerinde kurt (kürd) anlamına gelir. - Dördüncü kabile, Konstantin tarafından Turiani (*Turiz*) adıyla anılır ki, bu isim, Hazarların Turid kavmine bağlı bir kabilenin ismiyle aynı gibi görünmektedir ve Hazar kralının mektuplarında "70" sayısı ile yer almaktadır." (Kuun,1892:151,152,153) 7

Dil bilimcilerin çalışmalarında da “Arapların KRD” kelimesi “Kwr’t” kelimesiyle Türkçede ki karşılığının “Kurt” olduğu ve bunların “Hun” <İskit> Türklerinden “Arpadların” bir kolu olduğu da görülmektedir. “Arpadları” bu günkü “Arapların” atası yapmaya çalışmalarında gülünecek bir durumdur.

1 STORIA DELLA REGIONE DEL KURDISTAN E DELLE SETTE DI RELIGIONE IVI ESISTENTI DEL P. M. GIUSEPPE CAMPANILE 1818. Google Halka Açık Kütüphanesi.

2 Journal de l'agriculture, du commerce et des finances. 1772-11. Journal de l'Agriculture du Commerce, des Arts et des Finances Par M. l'abbé Roubaud Novembre 1772. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.

3 Scheref-Nameh ou Histoire des Kourdes par Scheref , prince de bidlis poubliée pour la première fois , traduite et annotée par V. Veliaminov-Zernof Tome 1 St. - Petersbourg , 1860. Google Halka Açık Kütüphanesi.

4 CONSTANTINI : PORPHYROGENNETI IMPERATORIS CONSTANTINOPOLITANI LIBRI DVO DE CERIMONIIS AVLAE BYZANTINAE PRODEVNT NVNC PRIMVM GRAECE CVM LATINA INTERPRETATIONE ET COMMENTARIIS. CVRARVNT IO. HENRICVS LEICHTVVS ET IO. IACOBVS REISKIVS. TOMVS PRIMVS CONTINENS LIBRVM PRIMVM Anno M DCCLL 1800. Google Halka Açık Kütüphanesi.

5 Li rommans de Godefroy de Buillon et de Salehadin et de tous lez autres roys qui ont esté outre mer jusques a saint. « Li rommans de Godefroy de Buillon et de Salehadin et de tous lez autres roys qui ont esté outre mer jusques a saint Loys qui darrenierement y fu ».. 1301-1400. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.

6 HISTOIRE UNIVERSELLE, DEPUIS LE COMMENCEMENT DU MONDE JUSQU'A PRESENT. TRADUITE DE L'ANGLAIS D'UNE SOCIÉTÉ DE GENS DE LETTRES. TOME SEIZIEME. CONTENANT MDCCLXI. 1761. Google Halka Açık Kütüphanesi.

7 RELATIONUM HUNGARORUM CUM ORIENTE GENTIBUSQUE ORIENTALIS ORIGINIS HISTORIA ANTIQUISSIMA . SCRIPSIT Comes GÉZA KUUN . VOL. I , MDCCCXCII. Google Halka Açık Kütüphanesi.

Sayın (Grousset,1929:) 1 kitabında :

"Peut-être s'agit-il d'une peuplade turque établie parmi les Mongols et assimilée par eux. Sur la rive orientale du Baïkal vivaient les Markit , Turcs ou Mongols mêlés de Turcs et en partie nestoriens et, sur la rive occidentale, les Oirat ou Oirad, de pure race mongole. Au 62

sud du Baïkal, de l'Orkhon et des monts Kenteï à la Muraille de Chine, s'étendait le royaume des Turcs Kerâit (persan : Kérâyit) qui englobait, semble-t-il, la vallée de la Tula et le

Tusetuhan actuel. Du début du XIe siècle à la fin du XIIe, ces Kerâit furent le peuple le plus puissant de la Mongolie. Entre 1007 et 1009, ils avaient été convertis par l'évêque nestorien de Merw, et depuis lors ils professaient le Nestorianisme : leurs rois, au XIIe siècle, portaient des noms chrétiens, comme Marguz (Marcus) et Kurja kuz (Cyriacus). Les Turcs Naiman , frères ennemis des Kerâit, habitaient entre le haut Orkhon et le Grand Altaï (région de Kobdo). Au témoignage de Rubruck, le nestorianisme avait également pénétré chez eux." (Grousset,1929::405,406) 1

"Belki de Moğollar arasında yerleşmiş ve onlar tarafından asimile edilmiş bir Türk kabilesiydiler. Baykal'ın doğu kıyısında Türkler veya Moğollar ile Türkler ve kısmen Nesturiler'in karışımı olan Markitler ve batı kıyısında saf Moğol ırkından Oirat veya Oirad yaşıyordu. Baykal'ın güneyinde, Orhun ve Kentei Dağları'ndan Çin Seddi'ne kadar, görünüşe göre Tula Vadisi ve günümüzdeki Tusetuhan'ı da içeren Kerâit Türkleri (Farsça: Kêrâyit) krallığı uzanıyordu. 11. yüzyılın başından 12. yüzyılın sonuna kadar, bu Kerâitler Moğolistan'daki en güçlü insanlardı. 1007 ile 1009 yılları arasında Merw'deki Nesturi piskoposu tarafından dönüştürüldüler ve o zamandan beri Nesturiliği benimsediler: 12. yüzyılda kralları Marguz (Marcus) ve Kurja kuz (Cyriacus) gibi Hristiyan isimleri taşıyordu. Keraitlerin yeminli düşmanları olan Naiman Türkleri, yukarı Orhun ile Büyük Altay (Kobdo bölgesi) arasında yaşıyordu. Rubruck'a göre, Nesturilik onların arasına da nüfuz etmişti. (Grousset,1929:405,406) 1

Kurja kuz <<cyriakus>> Arapça karşılığı olan " كورجا كوز " ve vocalde karşılığı "Kurda kuzdur". Marco polo da "Keraitlerden" bahseder.

l'Institut français (Zagreb,1941: 126,137) 2 kitabında

"Mais, même au temps où Charles-Robert n'était reconnu qu'en Croatie et Slavonie, tandis que ses adversaires Yenceslas et Othon l'étaient en Hongrie, il ne s'agit jamais de reconnaître à CharlesRobert le titre de roi de Croatie. Outre Paul Subie et ses frères, on trouve parmi ses partisans des hommes de marque, comme le prince Kurjak de la Krbava, les Babonic de Slavonie, les Frankopan princes de Krk et Vinodol." (Zagreb,1941: 126) 2

Kurjak , Arapça karşılığı olan " كورجاك " vocalde "Kurdak".

"Ancak Charles Robert'in yalnızca Hırvatistan ve Slavonya'da tanındığı, rakipleri Yenceslas ve Otto'nun Macaristan'da tanındığı bir zamanda bile Charles Robert'in Hırvatistan Kralı olarak tanınması söz konusu değildi. Paul Subie ve kardeşlerinin yanı sıra, destekçileri arasında Krbava Prensi Kurjak, Slavonya Babonics ve Krk ve Vinodol Frankopan prensleri gibi önemli şahsiyetler de vardı". (Institut français de Zagreb , Zagreb,1941: 126) 2

"Le 11 février 1304, un grand changement eut lieu au château de Skradin. Damien, l'évêque du château, le seigneur de Knin, Nelepici, et celui de la Krbava, Budislav Kurjakovic, amenèrent au ban des habitants de Skradin, qui réclamaient la suppression des redevances et corvées et promettaient de payer en revanche un tribut annuel de 2.000 pièces d'argent. Ces corvées consistaient à monter la garde devant les murs ou aux abords

63

de la forteresse (vigilias seu custodias servare), à labourer les champs, à soigner les vignobles du château, à porter l'eau (aquarn portare), à rendre certains services manuels." (Zagreb,1941:137) 2

Kujakovic , Arapça karşılığı olan "کورجاکوفیتش" vocalde Kurda koviç,

"11 Şubat 1304'te Skradin Kalesi'nde büyük bir değişiklik yaşandı. Kalenin piskoposu Damian, Knin lordu Nelepici ve Krbava lordu Budislav Kurjakovic, Skradin sakinlerini yasakladı, vergilerin ve angaryaların kaldırılmasını talep etti ve karşılığında yıllık 2.000 gümüş para haraç ödemeyi vaat etti. Bu görevler, surların önünde veya kalenin etrafında nöbet tutmak (vigilias seu custodias servare), tarlaları sürmek, kale bağlarına bakmak, su taşımak (aquarn portare) ve belirli manuel hizmetleri sağlamaktan oluşuyordu. (Zagreb,1941:137) 2

Balkanlarda Arapça "کور Krd" kelimesinin karşılığı olan "Kurda" ve Türkçedeki karşılığı olan "Kurt" veya "Kurd" , damakta d/t yer değişimi bizlere aynı sonucu vermektedir. Tarihte etnik anlam içermeyen "Kürt" (Curd) kelimesi tamamen kirli bir siyasetin eseri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumu dillendirmeye ve açıklamaya çalışanlar ise öldürülmüştür.

Veris gaudio respiro.

Corpus meum fessum est, oculi mei hebetes sunt.

In utero matris iacens dum respiro.

Quam dolet oblivisci dum nidum terra construo.

Filius Turci.

کردوس *Kerādis. s. n. f. pl. a* کردوس *kürdus. Turmæ, agmina equorum. Wan.* "Turmæ , agmina equorum. Wan. Birlikler, atlı grupları. Wan." (Meninski: 45.) 3

کردوس *kurdous. Troupes de chevaux.*

"Troupes de chevaux" Atlı birlikler (Kieffer : 581.) 4

"Kürdüs" ve "Kurdous", yani "Kurdus" kelimelerinin Arapça veya Fransızca yazılım biçimleri aynı olmakla beraber , "Kürd" kelimesi Atlı süvari birliklerine verilen bir isim , yani askeri açıdan bir birlik adını oluşturmaktadır.

Sayın (NEAULME ve DAALEN, 1777:) 5 kitabında :

"Les Dilemites , les Curdes , et même les Turcs Orientaux , selon quelques Auteurs , descendent des Persans. Les Dilemites habitent le long des rivages de la mer Calpienne , que les Orientaux nomment la mer de Thailefan , laquelle porte aussi le nom de Dilem à cause du voisinage de cette nation." (NEAULME ve DAALEN, 1777:24) 5

"Bazı yazarlara göre Dilemitler, Kürtler ve hatta Doğu Türkleri Perslerden gelmektedir. Dilemitler, Doğuluların Taylan Denizi dedikleri Hazar Denizi kıyılarında yaşarlar ve bu deniz, o millete yakınlığı nedeniyle Dilem adını da taşır." (NEAULME ve DAALEN, 1777:24) 5

"Pour les Curdes qui sont répandus vers Scheherezur dans l'Affyrie , à laquelle ils ont donné le nom de Curdistan , plusieurs veulent qu'ils soient Arabes d'origine , et qu'étant venus établir leurs demeures dans les marais des Nabatheens , aux emboucheures de l'Euphrate , et du Tigre , on les a appelez Arabes Agem , c'est-à-dire , Arabes Barbares , nom qui est demeuré depuis aux Persans." (NEAULME ve DAALEN, 1777:24) 5

"Asur'da Şehrezur'un etrafına yayılmış olan ve Curdistan adını verdikleri Kürdlere gelince, bir çoğu onların köken olarak Arap olduklarını ve Nebatilerin bataklıklarına, Fırat ve Dicle'nin ağzına yerleştiklerinde kendilerine Agem <Acem> Arapları, yani Barbar Arapları denildiğini iddia etmektedir; bu isim o zamandan beri Perslerle birlikte kalmıştır." (NEAULME ve DAALEN, 1777:24) 5

"Ben Schohnah dit dans fa Chronique que Gelaeddin Mankberni étoit le fils aîné des enfans de Mohammed fils de Tagofche ou Togufch ; qu'il eut en partage le Royaume de Gaznah ; mais que dans la fuite il se rendit aussi puissant que son pere , et en posseda presque tous les Etats ; qu'il fut défait en bataille rangée par Genghizkhan l'an de l'Hegire 623 , et qu'ayant été fait prisonnier par les Tartares , il échappa de leurs mains , et fut tué par des voleurs du Curdestan ; qu'après cette défaite de Gelaeddin , Genghiz-khan devint maître absolu de la Perse , et que lui et ses Tartares y exercerent des cruautés encore plus horribles que toutes celles qu'ils avoient faites jusqu'alors." (NEAULME ve DAALEN, 1777:87) 5

"Ben Schohnah, Chronicle'ında Gelaeddin Mankberni'nin 6 Muhammed'in çocuklarının en büyük oğlu, Tagoşe veya Toguş'un oğlu olduğunu söyler; Gaznah Krallığı'nın kendisine ait olduğunu; ancak kaçışta babası kadar güçlü hale geldiğini ve neredeyse tüm eyaletlerine sahip olduğunu; Hicri 623 yılında Cengizhan tarafından meydan muharebesinde yenildiğini ve Tatarlar tarafından esir alındıktan sonra onların elinden kaçtığını ve Kürdistan'dan gelen hırsızlar <haydutlar> tarafından öldürüldüğünü; Gelaeddin'in bu yenilgisinden sonra Cengiz Han'ın Pers'in mutlak efendisi haline geldiğini ve kendisinin ve Tatarlarının o zamana kadar yaptıklarından daha korkunç zulümler uyguladıklarını söyledi." (NEAULME ve DAALEN, 1777:87) 5

"Macrizi écrivit enfuite l'Histoire des Gouverneurs de l'Egypte , sous les Khalifes Abbassides et celle des Khalifes Fathemites , qui y regnerent, sous les titres d'Akd al giavaher et d'Alfadh alhona. Ces deux ouvrages furent suivis de l'histoire des Rois ou Sultans Curdes , c'est-à-dire , de Saladin et de sa postérité, puis de celle des Sultans Turcomans et Circassiens , appelez communément Mamlucs , depuis l'an 558 jusqu'en l'an 845 de l'Hegire." (NEAULME ve DAALEN, 1777:502) 5

"Macrizi daha sonra Abbasi Halifeleri dönemindeki Mısır Valileri Tarihi'ni ve orada hüküm süren Fatımi Halifeleri'nin tarihini Akd al-Giavaher ve Alfad al-Hona unvanlarıyla yazdı. Bu iki eserin ardından Kürtlerin Kralları veya Sultanları, yani Selahaddin ve soyundan gelenler, ardından Hicret'in 558 yılından 845 yılına kadar Türkmen ve Çerkes Sultanları, yaygın olarak Memlükler olarak adlandırılanlar, tarihi geldi." (NEAULME ve DAALEN, 1777:502) 5

"L'Atabek étant satisfait rentra dans son devoir; mais il ne jouit pas longtemps du fruit de sa vengeance , car il mourut peu de jours après qu'il se fut défait de son ennemy. Le Sultan ayant appris sa mort donna sa charge à Ildighiz , qui tient le premier rang dans la Dynastie des Atabeks ou Seigneurs de l'Adherbigian , avec le Gouvernement presque souverain de

65

cette Province et de celle du Kurdistan , et luy accorda en mariage sa Belle-sœur qui avoit été promife autrefois au Sultan Togrul son Frere et son Prédeceffeur. C'est de cette Princeffe qu'Ildighiz eut deux enfans qui luy succederent dans la dignité d'Atabek; à çavoir , Mohammed , et Kezel Arflan." (NEAULME ve DAALEN, 1777:578,579) 5

"Atabek tatmin olduktan sonra görevine geri döndü; ancak intikamının meyvelerinin tadını uzun süre çıkaramadı, çünkü düşmanını yendikten birkaç gün sonra öldü. Sultan, onun ölümünü öğrendikten sonra, Atabekler veya Azerbeycan Lordları Hanedanlığı'nda birinci rütbeyi elinde tutan Ildigiz'e, bu Eyaletin ve Kürdistan'ın neredeyse egemen Hükümeti ile birlikte görevini verdi ve ona, daha önce kardeşi ve selefi olan Sultan Tuğrul'a söz verilen baldızını evlendirdi. Ildigiz'in, Atabek rütbesinde kendisinden sonra gelen iki çocuğu bu Prensesten oldu; yani Muhammed ve Kızıl Arslan." (NEAULME ve DAALEN, 1777:578,579) 5

Sayın (Földváy,1875:) 7 kitabında Kurtların dilinden bahseder.

"Les savants cherchent bien loin la signification des noms Gog et Magog. Cependant, les peuples ainsi appelés ne peuvent être autres que ceux que nous appelons Montagnards, le mot en est la preuve; le kog ou Hog, dans la langue des Kourdes, descendants des Parthes, désigne une montagne qu'on nomme en hongrois Hegy ; mais je dois faire remarquer que l'usage de l'y, dans la langue hongroise, ne date que du commencement de ce siècle : d'où le Gogh-Asis, dont on a formé le Kokhâsis ou Caucase, signifie montagne vaseuse."

(Földváy,1875:48,49) 7

"Bilim insanları Gog ve Magog isimlerinin anlamını her yerde ararlar. Ancak, bu şekilde adlandırılan halklar, kelimenin kendisi de kanıtladığı gibi, Dağlılar dediğimiz halklardan başkası olamaz; Partların torunları olan (Kourdes) Kurtların dilinde kog veya Hog, Macarcada Hegy adlı bir dağı belirtir; ancak belirtmeliyim ki Macar dilinde y kelimesinin kullanımı ancak bu yüzyılın başından itibaren başlamıştır: dolayısıyla Kokhâsis veya Kafkasya'nın oluştuğu Gogh-Asis, çamurlu dağ anlamına gelir." (Földváy,1875:48,49) 7

Sayın (Reclus,1876-1894:). 8

"Outre les races principales qui se partagent le territoire de l'Afghanistan, combien d'émigrants de pays étrangers ont été amenés dans le pays par la guerre, le commerce ou l'appel des souverains! Quelques Juifs, un plus grand nombre d'Arméniens, qui disputent les emprunteurs indigènes aux banquiers hindous; des Abyssins, des Kalmouks, des Arabes, des Lezghiens, des Kourdes, achetés comme esclaves ou venus comme aventuriers, se rencontrent parmi les gardes de l'émir et dans les garnisons;des Turkmènes, des Baloutches, des Brahoui campent sur les confins et font de fréquentes incursions dans l'intérieur de la contrée. Toutes les nations de l'Asie occidentale sont représentées dans ce pays où les Européens ont pénétré si rarement, excepté dans les trois campagnes où les Anglais s'ouvrirent une voie par le canon." (Reclus,1876-1894:83,84). 8

"Afganistan topraklarını bölen başlıca ırkların yanı sıra, savaş, ticaret veya hükümdarların çağrısıyla ülkeye yabancı ülkelerden kaç göçmen getirildi! Yerli borçlular için Hindu bankacılarla rekabet eden birkaç Yahudi, daha fazla sayıda Ermeni; köle olarak satın alınan veya maceracı olarak gelen Habeşliler, Kalmuklar, Araplar, Lezgiler, (Kourdes) Kurtlar emir

muhafızları arasında ve garnizonlarda bulunur; Türkmenler, Beluciler, Brahouiler sınırlarda kamp kurar ve ülkenin iç kesimlerine sık sık akınlar düzenler. Batı Asya'nın tüm ulusları, İngilizlerin topraklarla yol açtığı üç sefer hariç, Avrupalıların nadiren nüfuz ettiği bu ülkede temsil edilmektedir." (Reclus,1876-1894:83,84). 8

"Hindki, Kizîl-bach, Kourdes, Arabes et autres étrangers 150000 ". (Reclus,1876-1894:84). 8

"Hindular, Kızılbaşlar, (Kourdes) Kurtlar, Araplar ve diğer yabancılar 150.000." (Reclus,1876-1894:84). 8

"Quelques tribus d'Afghans sur la frontière, dans le voisinage de Kwatah, des communautés d'Arabes sur le littoral du Mekran, des groupes de guerriers kourdes amenés à cinq cents lieues de leur pays par les aventures de la guerre, enfin des esclaves importés de Mascate et pour la plupart nègres ou croisés de sang noir, sont également au nombre des résidents de diverses races vivant sur le territoire baloutche. Mais il s'y trouve aussi de purs nomades, parlant une langue spéciale, les Louri, qui ne diffèrent en rien des Tsiganes de l'Europe danubienne. Grands musiciens, ils parcourent le pays en faisant danser des ours et des singes, dressés à de grotesques gambades. Chaque bande, commandée par un « roi », a son diseur de bonne aventure qui prétend connaître les secrets de la magie et qui prédit le sort par l'étude des mains, par la combinaison de nombres et la disposition des figures que le sable dessine sur une plaque vibrante:c'est grâce à cette divination que les Louri réussissent le plus souvent à s'introduire dans les familles, pour y voler, dit-on, soit des objets précieux, soit des enfants; car, au Baloutchistan comme en Europe, l'opinion populaire accuse ces nomades de toute espèce de crimes aussi bien que de maléfices." (Reclus,1876-1894:127,128). 8

"Sınırdaki Kwatah civarında birkaç Afgan kabilesi, Mekran kıyısındaki Arap toplulukları, savaş maceralarıyla ülkelerinden beş yüz fersah öteden getirilen (Kourdes) Kurtların savaşçı grupları, en sonunda Maskat'tan ithal edilen köleler ve çoğunlukla Zenciler veya siyah kanlı melezler de Beluci topraklarında yaşayan çeşitli ırkların sakinleri arasındadır. Ancak orada, Tuna Avrupası'ndaki Çingenelerden hiçbir şekilde farklı olmayan, özel bir dil konuşan saf göçebeler de vardır, Louri. Harika müzisyenler, ayıları ve maymunları dans ettirerek ülkeyi dolaşırlar, grotesk şakalar için eğitilirler. Bir "kral" tarafından yönetilen her grubun, büyüünün sırlarını bildiğini iddia eden ve elleri inceleyerek, sayıların birleşimi ve kumun titreşen bir tabağa çizdiği şekillerin düzenlenmesiyle kaderi tahmin eden bir falcısı vardır: Louri'nin ailelere girmeyi, değerli eşyaları veya çocukları çalmayı en çok başarmasının nedeni bu kehanettir; Zira Belucistan'da olduğu gibi Avrupa'da da halk, bu göçebeleri her türlü suç ve kötü büyüyle suçluyor." (Reclus,1876-1894:127,128). 8

"Ce pays dont l'œuvre a été si considérable dans l'histoire de l'Asie et du monde, ne représente pourtant par le chiffre de sa population qu'une bien faible fraction de l'humanité. Quel est le nombre total des habitants de l'Iran, en y comprenant Turks, Kourdes, Baloutches et Arabes? Dix millions au plus. Les évaluations ordinaires faites par les voyageurs et les employés européens et indigènes les plus instruits varient entre 7 et 8 millions d'habitants'.Occupant une superficie égale à trois fois celle de la France, la Perse est cinq fois moins peuplée, quinze fois moins en proportion du territoire;même une grande partie du pays est complètement déserte.Quoique divers auteurs parlent de cinquante

millions de Persans qui auraient peuplé l'empire de Darius, il ne paraît pas non plus que dans les temps asiatiques, lors de ses jours les plus prospères, les populations se soient pressées en multitude dans l'Iran: les sables, les argiles dures, les nappes de sel, quoique s'étendant alors sur une aire moins vaste que dans la période actuelle, limitaient d'un côté la région des cultures, arrêtée de l'autre par les roches escarpées des montagnes. C'est aux peuples conquis des plaines environnantes que les souverains de la Perse demandaient surtout leurs armées prodigieuses, composées de plusieurs centaines de mille hommes, et les approvisionnements immenses dont ils avaient besoin pour leurs campagnes en Scythie, en Egypte, dans l'Asie Mineure, en Thrace et en Grèce. Mais si faible dans le monde ancien qu'ait été l'importance numérique des Perses, ils jouissaient du privilège que leur assurait la situation géographique de leur pays." (Reclus, 1876-1894:140,141). 8

"Asya ve dünya tarihinde bu kadar önemli bir eser bırakmış olan bu ülke, yine de nüfusu bakımından insanlığın yalnızca çok küçük bir bölümünü temsil etmektedir. Türkler, (Kourdes) Kurtlar, Beluciler ve Araplar dahil olmak üzere İran'ın toplam nüfusu kaçtır? En fazla on milyon. En eğitimli Avrupalı ve yerli gezginler ve çalışanlar tarafından yapılan sıradan tahminler 7 ila 8 milyon arasında değişmektedir. Fransa'nın üç katına eşit bir alanı kaplayan Pers, beş kat daha az nüfusludur, toprak oranına göre on beş kat daha azdır; hatta ülkenin büyük bir kısmı tamamen ıssızdır. Çeşitli yazarlar, Darius imparatorluğunu dolduracak elli milyon Pers'ten bahsetse de, Asya zamanlarında, en müreffeh günlerinde, nüfusun İran'a akın ettiği de görünmemektedir: kumlar, sert killi topraklar, tuz tabakaları, o zamanlar şimdiki dönemden daha az geniş bir alana yayılmış olsalar da, bir tarafta ekim bölgesi, diğer tarafta dağların sarp kayaları tarafından durdurulmuştur. Pers hükümdarları, her şeyden önce, birkaç yüz bin kişiden oluşan muazzam ordularını ve İskitya, Mısır, Küçük Asya, Trakya ve Yunanistan'daki seferleri için ihtiyaç duydukları muazzam kaynakları, çevredeki ovaların fethedilmiş halklarından aradılar. Ancak Perslerin antik dünyada sayısal önemi ne kadar küçük olursa olsun, ülkelerinin coğrafi konumunun kendilerine sağladığı ayrıcalığın tadını çıkardılar." (Reclus, 1876-1894:140,141). 8

"Jadis presque inexpugnable au centre de l'immense édifice continental, la Perse ne se trouve plus de nos jours dans les mêmes conditions géographiques. Au sud, la mer, qui défendait autrefois les abords de la contrée, invite au contraire les tentatives de l'étranger; au nord, la mer Caspienne ne va plus se perdre dans les solitudes inconnues, elle est contournée par des routes militaires et des chaînes de colonies, et des lignes régulièrement desservies par des paquebots font communiquer les ports et les routes des rivages opposés. Ainsi la Perse qui, il y a deux mille années, n'avait rien à redouter sur ses flancs du nord et du sud, est précisément menacée de ces deux côtés, et par les deux États prépondérants de l'Asie, dont les capitales sont à Londres et à Saint-Pétersbourg. Entre ces rivaux, l'Iran n'a plus qu'une indépendance fictive. Déjà en 1723 les Russes s'étaient emparés pour un temps de toute la rive occidentale de la Caspienne; depuis 1828 ils ont pris à la Perse ses provinces de la Transcaucasie, et par un récent traité ils ont modifié à leur profit la frontière, naguère indécise, qui limite la région des Turkmènes; enfin, l'îlot d'Achour-adé, qu'ils occupent à l'angle sud-oriental de la Caspienne, est un poste de surveillance d'où les Cosaques pourraient en quelques jours se présenter devant la résidence du chah. Dans le golfe Persique, devenu « lac anglais », comme la Caspienne est un « lac russe », la suprématie incontestée appartient aux consuls britanniques; même une garnison de cipayes occupe la pointe de Djask, à l'entrée du golfe, et la moindre

démonstration navale suffirait pour enlever au gouvernement persan le produit de toutes ses douanes maritimes. C'est par la volonté de l'Angleterre que le chah de Perse a dû renoncer à la conquête de Herat et laisser « rectifier » ses frontières dans le Seïstan. A l'intérieur du pays, les officiers russes, de même que les Anglais, sont accueillis comme des maîtres, et peuvent en toute sécurité dresser des cartes, lever des plans, recueillir pour l'étude stratégique du pays les renseignements nécessaires, tenus en grande partie secrets dans les archives militaires des deux empires. Quoique la Perse ait été visitée fréquemment depuis Marco Polo, quoiqu'on lise encore avec le plus vif intérêt les voyages de Thévenot et de Chardin, et que pendant ce siècle des ouvrages du plus haut mérite aient été publiés par des explorateurs français et allemands, cependant les documents cartographiques de beaucoup les plus importants sont ceux qui ont été rédigés, par des Anglais et des Russes, sur l'invitation de leurs gouvernements respectifs. C'est d'après les relevés faits sur le terrain par deux généraux, l'Anglais Williams et le Russe Tchirikov, qu'a été délimitée la frontière turco-persane dans le pays des Kourdes." (Reclus, 1876-1894:142,143,144). 8

"Bir zamanlar muazzam kıtasal yapının merkezinde neredeyse zaptedilemez olan Pers, bugün artık aynı coğrafi koşullarda bulunmuyor. Güneyde, eskiden ülkeye yaklaşımları savunan deniz, aksine dışarıdan gelen girişimleri davet ediyor; kuzeyde, Hazar Denizi artık bilinmeyen yalnızlıklarda kaybolmuyor, askeri yollar ve koloni zincirleriyle çevrili ve paket teknelerin düzenli olarak hizmet verdiği hatlar karşı kıyıların limanlarını ve yollarını birbirine bağlıyor. Dolayısıyla, iki bin yıl önce kuzey ve güney kanatlarında korkacak hiçbir şeyi olmayan Pers, tam da bu iki tarafta ve başkentleri Londra ve Saint Petersburg'da olan Asya'nın iki baskın devleti tarafından tehdit ediliyor. Bu rakipler arasında İran'ın yalnızca hayali bir bağımsızlığı var. Zaten 1723'te Ruslar Hazar'ın tüm batı kıyısını geçici olarak ele geçirmişti; 1828'den beri İran'dan Transkafkasya eyaletlerini aldılar ve yakın zamanda yaptıkları bir antlaşmayla Türkmen bölgesini sınırlayan, daha önce kararlaştırılmamış sınırı kendi lehlerine değiştirdiler; son olarak, Hazar'ın güneydoğu köşesinde işgal ettikleri Achour-ade adacığı, Kazakların birkaç gün içinde Şah'ın ikametgahının önünde kendilerini gösterebilecekleri bir gözetleme noktasıdır. Hazar'ın bir "Rus gölü" olması gibi, bir "İngiliz gölü" haline gelen Basra Körfezi'nde, tartışmasız üstünlük İngiliz konsoloslarına aittir; hatta bir sepyo garnizonu körfezin girişindeki Djask noktasını işgal etmektedir ve en ufak bir deniz gösterisi, İran hükümetini tüm denizcilik geleneklerinin ürününden mahrum bırakmaya yeter. İran Şahı'nın Herat'ın fethinden vazgeçmesi ve Seistan'daki sınırlarının "düzeltilmesine" izin vermesi İngiltere'nin isteğiyle olmuştur. Ülke içinde, Rus subaylar, İngilizler gibi, efendiler olarak karşılanıyor ve tamamen güvenli bir şekilde haritalar, araştırma planları çizabiliyor ve ülkenin stratejik çalışması için gerekli bilgileri toplayabiliyorlardı; bu bilgiler büyük ölçüde iki imparatorluğun askeri arşivlerinde gizli tutuluyordu. Pers, Marco Polo'dan beri sık sık ziyaret edilmesine rağmen, Thévenot ve Chardin'in seyahatleri hala büyük bir ilgiyle okunuyor ve bu yüzyıl boyunca Fransız ve Alman kaşifler tarafından en yüksek değerdeki eserler yayınlanmış olsa da, yine de kartografik belgeler açık ara en önemlileri, kendi hükümetlerinin daveti üzerine İngilizler ve Ruslar tarafından yazılanlardır. (Kourdes) Kurdların ülkesindeki Türk-Pers sınırı, iki general, İngiliz Williams ve Rus Chirikov tarafından yapılan saha araştırmalarına dayanarak çizilmiştir." (Reclus, 1876-1894:142,143,144). 8

"Quant aux animaux domestiques, la Perse est, du moins pour une espèce, le cheval, au nombre des pays qui possèdent les plus belles races. Dans les villes qui confinent au Turkestan, le cheval d'origine arabe a pris des formes qui le font ressembler d'une manière

69

étonnante au cheval de course anglais, mais il a de plus une forced'endurance sans pareille'. Les chevaux kourdes, moins grands que ceux du Khorassan, sont plus gracieux et non moins ardents; « la monture du plus misérable Kourde serait remarquée en Europe dans les haras royaux ». Dans un grand nombre d'écuries du Fars, on a l'habitude de donner aux chevaux la compagnie de petits cochons, et la plus étroite amitié naît entre ces animaux si différents les uns des autres. Les chameaux du Khorassanet du Seïstan sont très estimés, et les forts animaux de ces races portent sans fléchir des charges de 250 kilogrammes, le poids ordinaire des chameaux de caravane variant entre 50 et 75 kilogrammes. Les moutons, appartenant comme ceux de toute la région des steppes à l'espèce des moutons à grosse queue, atteignent dans certains districts une taille extraordinaire et fournissent une lained'une rare finesse. Parmi les variétés de chiens, il en est une fort laide, mais d'une singulière vigilance, qui a la spécialité d'accompagner les caravanes; ils vont et viennent de l'une à l'autre station, changeant sans cesse de compagnons, et les servant tous avec la même fidélité. Les Persans ont aussi des lévriers tazi d'une élégance rare et supérieurs aux espèces européennes par la rapidité de leur course. Les chasseurs du pays savent encore dresser diverses variétés de faucons."

(Reclus,1876-1894:190,193). 8

"Evcil hayvanlara gelince, İran en azından bir tür için, en güzel ırklara sahip ülkeler arasında attır. Türkistan'a komşu olan kasabalarda, Arap kökenli atlar İngiliz yarış atına şaşırtıcı bir şekilde benzeyen biçimler almıştır, ancak aynı zamanda eşsiz bir güce ve dayanıklılığa sahiptir. Horasan'dakilerden daha küçük olan (Kourdes) Kurtların atları daha zarif ve daha az ateşli değildir; "en sefil (Kourdes) Kurtların atı Avrupa'da kraliyet haralarında fark edilirdi. Fars'taki çok sayıda ahırda, atlara küçük domuzların arkadaşlığını vermek gelenekseldir ve en yakın dostluk, birbirinden çok farklı olan bu hayvanlar arasında doğar. Horasan ve Seistan çift hörgüçlü develeri çok değerlidir ve bu ırkların güçlü hayvanları, 250 kilogramlık yükleri hiç çekinmeden taşıırken, kervan develerinin normal ağırlığı 50 ila 75 kilogram arasında değişmektedir. Tüm bozkır bölgesinin koyunları gibi yağlı kuyruklu koyun türüne ait olan koyunlar, belirli bölgelerde olağanüstü bir boyuta ulaşır ve nadir incelikte yün sağlar. Köpek çeşitleri arasında, çok çirkin ama benzersiz bir uyanıklığa sahip olan ve kervanlara eşlik etme özelliğine sahip olan bir tanesi vardır; bir konaklama yerinden diğerine gidip gelir, sürekli olarak arkadaşlarını değiştirir ve hepsine aynı sadakatle hizmet eder. Perslerin ayrıca nadir bir zarafete sahip ve koşma hızlarıyla Avrupalı türlerden üstün olan Tazi tazıları da vardır. Ülkenin avcıları ayrıca çeşitli şahin çeşitlerini nasıl eğiteceklerini bilirler." (Reclus,1876-1894:190,193). 8

"Le type persan paraît être le plus pur dans les régions orientales et centrales de la contrée et dans les vallées des montagnes, ainsi du reste qu'on était porté à le présumer avant toute étude directe, par ce fait que les invasions, les immigrations, les croisements pacifiques ont eu lieu principalement dans les régions fertiles de l'ouest et que les habitants des oasis, gardés par les déserts, et ceux des hauts vallons, défendus par les escarpements, ont été moins souvent visités: c'est ainsi que les habitants de Kahroud, dans les montagnes qui s'élèvent entre Kachan et Ispahan, ont encore la fierté d'aspect des « compagnons de Cyrus » et parlent un dialecte que l'on croit être rapproché du pehlvi. En d'autres endroits écartés, cette langue, qui fut l'idiome officiel de l'Iran jusqu'à la conquête arabe, se serait aussi maintenue. Mais presque partout la race est très mélangée et l'ancien dialecte a disparu. Chaldéens, Kourdes, Sémites, ont eu de tout temps une influence

considérable par leur mélange avec les populations persanes de l'Occident; sous les héritiers d'Alexandre et sous les Arsacides, l'élément grec ou hellénisé vint exercer aussi une certaine action. Plus tard, la domination des Arabes introduisit le sang sémitique jusque dans les couches les plus profondes du peuple iranien. Depuis des milliers d'années, des nègres de race pure ou mélangée, des Abyssins, des Somali, entrent en Perse de gré ou de force par la voie des ports, et peut-être même que certains districts de la Susiane étaient jadis le domaine de populations rapprochées des noirs par le teint et l'origine; le nom de la province persane du Khouzistan rappellerait encore le séjour de ces anciens Kouchites, croisés maintenant avec les Iraniens'. Les Turkmènes et autres peupl a des tartares ont aussi une part dans le renouvellement graduel de ces populationsqu'ils ont si souvent rançonnées. Enfin, l'importation de milliers et de milliers d'esclaves géorgiennes et circassiennes pendant près de trois cents années, jusqu'à la conquête de Tiflis par les Russes, au commencement du siècle, a certainement fait beaucoup, au moins dans la région nord-occidentale de la Perse, pour embellir la race. De leur côté, les Persans se sont répandus bien au delà des limites de leur patrie: on sait que, sous le nom de Tat et de Talîch, ils habitent la Transcaucasie au nombre d'environ 120 000, et que dans le Khorassan, l'Afghanistan, la Transoxiane, ils constituent en maints endroits le fond de la populationsédentaire : là ils se nomment Sart, Tadjik, Parsivan." (Reclus, 1876-1894:197). 8

"Fars tipi ülkenin doğu ve orta bölgelerinde ve dağ vadilerinde en saf görünmektedir, ki bu da doğrudan bir çalışmadan önce, istilaların, göçlerin ve barışçıl geçişlerin esas olarak batının verimli bölgelerinde gerçekleştiği ve çöllerle korunan vahaların ve kayalıklarla savunulan yüksek vadilerin sakinlerinin daha az ziyaret edildiği gerçeğiyle varsayılmaya yönlendirilmiştir: bu nedenle, Kaşan ve İsfahan arasında yükselen dağlardaki Kahrud sakinleri hala "Kirus'un yoldaşları"nın gururlu görünümüne sahiptir ve Pehlvi'ye yakın olduğuna inanılan bir lehçeyi konuşurlar. Diğer uzak yerlerde, Arap fethine kadar İran'ın resmi dili olan bu dil de korunmuş olurdu. Ancak hemen hemen her yerde ırk çok karışıktır ve eski lehçe kaybolmuştur. Keldaniler, (Kourdes) Kurtlar, Samiler, Batı'nın Fars nüfuslarıyla karışmaları yoluyla her zaman önemli bir etkiye sahip olmuşlardır; İskender'in varisleri ve Arsaklılar döneminde, Yunan veya Helenleşmiş unsur da belli bir etki yaratmaya başladı. Daha sonra, Arapların egemenliği, Sami kanını İran halkının en derin katmanlarına soktu. Binlerce yıl boyunca, saf veya karma ırktan Zenciler, Habeşliler, Somalililer, limanlar aracılığıyla gönüllü olarak veya zorla İran'a girdiler ve belki de Susiana'nın bazı bölgeleri bir zamanlar ten rengi ve köken olarak siyahlara yakın olan nüfusların alanıydı; Pers eyaleti olan Huzistan'ın adı, şimdi İranlılarla karışmış olan bu eski Kuşluların kalışını hala hatırlatacaktır. Türkmenler ve diğer Tatar halkları da, sık sık fidye ödedikleri bu nüfusların kademeli olarak yenilenmesinde bir rol oynadılar. Son olarak, Rusların yüzyılın başında Tiflis'i fethetmesine kadar yaklaşık üç yüz yıl boyunca binlerce ve binlerce Gürcü ve Çerkes kölenin ithal edilmesi, en azından İran'ın kuzeybatı bölgesinde, ırkı güzelleştirmek için kesinlikle çok şey yaptı. Persler ise, kendi yurtlarının sınırlarının çok ötesine yayılmışlardır: Tat ve Talîç adlarıyla Transkafkasya'da yaklaşık 120.000 kişilik bir nüfusa sahip olduklarını, Horasan, Afganistan, Maverâünnehir'de birçok yerde yerleşik nüfusun temelini oluşturduklarını; buralarda Sart, Tacik, Parsivan adını aldıklarını biliyoruz." (Reclus, 1876-1894:197).

8

Burada da Kurd ile Kurt arasında ki yazılımın farkını görmekteyiz. Türkçede ki d/t damakta ki yer değişimi bizlere Tattık veya Taddık kelimelerinde olduğu gibi, burada da karşımıza

çıkılmaktadır. Bir batılı , Kourdistana geldiğinde , içerisine girdiği topluluk Kurt kelimesini telafuz ettiyse veya batılı kendi dilinde Curd diye algıladıysa , kitabına bunu Curd olarak yazar, erken dönem kaynaklarda biz Kurt / Courd kelimesini görememekteyiz. Erken dönem batı belgelerinde “Curd” yazılımını bulmaktayız ve bu bize Kürd kelimesini vermekte. Kürd kelimesi, erken dönem kayıtlarda hiç bir etniğe hitap etmemektedir. Bir diğer kargaşa Kurd / Kürd kargaşasıdır, Kourd ,Türkçede Kurd olarak telafuz edilir ve damakta d/t yer değişimine sebebiyet verir. Bu telafuz toplulukların nasıl bir şive üzerine "Kurd" yazılan yeri telafuz etmiştir? "Gourd" veya "Qourd" yada "Gourt" veya "Qourt" olarak şive üzeri bu sesi vocalde çıkarmış ise , batılı bunu "Kurd" olarak kendi dilinde yazmak zorundadır. Üstte ki Fransızca bölümde yazan kelime "Kurd" ki çoğulu "Kourdes"dir. Buda bize "Kurd / Kurt" ismini verir, aynı "Ermeni Kroniğinde" olduğu gibi.

La Littérature “kurde” (fondation-institut kurde de paris: 7,8,11.) 9 Makalesinde :

"La Littérature kurde. Le premier spécialiste occidental à faire connaître cette littérature est Alexandre Auguste Jaba, consul russe à Erzurum, qui a aimé les Kurdes et leur culture. Il eut la chance de rencontrer l'érudit et mollah kurde Mehmed Beyazîdî qui lui fournit une aide inestimable. Dans son Recueil de notices et récits kourdes servant à la connaissance de la langue, de la littérature et des tribus du Kourdistan, St. Petersbourg 1860, Jaba consacre un chapitre introductif aux « poètes et auteurs qui dans le Kourdistan ont écrit en langue kourde » et il donne une brève biographie des poètes : « Feqiyê Teyran, Mela'i Bate, Ehmedê xanî, Ismail Bayazidi, Serefi-xan, Muradxan », qui auraient tous écrit en kurde kurmancî. Les dates de naissance et de mort de « Melayê Cizîrî et Faqiyê Tayrân » ont été revues par D.N. MacKenzie." (fondation-institut kurde de paris: 7,8,) 9

"Kürd Edebiyatı. Bu edebiyatı tanıtan ilk Batılı bilgin, Kürtleri ve kültürlerini seven Erzurum'daki Rus konsolosu Alexander August Jaba'ydı. Kendisine paha biçilmez yardımlarda bulunan Kürt bilgini ve molla Mehmed Beyazidi ile tanışma şansına erişti. (Kourdistan) Kurt-istan'ın Dili, Edebiyatı ve Aşiretlerinin Bilgisine Hizmet Eden (kourde) Kurt Bildirileri ve Hikayeleri Koleksiyonu'nda, St. Petersburg, 1860, Jaba "(Kourdistan) Kurt-istan'da (kourde) Kurtça yazan şairler ve yazarlar"a bir giriş bölümü ayırıyor ve şairlerin kısa bir biyografisini sunuyor: "Feqiyê Teyran, Mela'i Bate, Ehmedê xanî, İsmail Bayazidi, Serefi-xan, Muradxan", bunların hepsinin Kurmanci Kürdçesi yazdığı söyleniyor. "Melayê Cizîrî ve Faqiyê Tayrân"ın doğum ve ölüm tarihleri D.N. MacKenzie tarafından revize edilmiştir. (fondation-institut kurde de paris: 7,8,) 9

Makalede Kurd/t sizlere Kürtleştirilerek sunulduğundan kaynaklı , algı yanlışması , sizlere bir “Kürt” varlığını kabullenmenizi sağlıyor, dikkatli bir çeviri yaptığınızda, yapılan ali cengiz oyunun da farkına varıyorsunuz. Aynı kitabın içerisinde ki bir başka bölümde :

"À la même époque, à l'extrémité sud du Kurdistan, un des plus brillants représentants de la dynastie kurde des Erdelan, Helo xan (995/1025-1585/1616), concluait des accords avec le chah 'Abbâs, à Ispahan. En échange d'un tribut et de la protection des marches de l'empire, les Kurdes obtenaient la paix et une semi-indépendance. Helo xan et son successeur, xan Ehmed, reconstruisirent les villes, protégèrent les hommes de lettres et les poètes qui chantaient en arabe, en persan, mais surtout en guranî, langue qui était alors

bien plus répandue qu'elle ne l'est aujourd'hui. C'est parmi les Guranî et les Hewromanî (qui parlent un dialecte guranî) que serait née la religion ésotérique des Ehlî haqq (Gens de la vérité), qui eut une belle destinée et une large expansion. C'est en guranî que les missionnaires Ehlî haqq ont prêché leur religion, ont écrit leur Livre sacré et nombre d'ouvrages religieux. Les princes Erdelan ont probablement adopté secrètement cette religion et favorisé le guranî, qui devint la langue de la cour. Une littérature guranî y fut cultivée qui devint la langue littéraire commune, une koiné, dans le Kurdistan méridional, ainsi que chez les princes des dynasties Baban et Soran, établies sur le versant occidental de la chaîne du Zagros." (fondation-institut kurde de paris: 11) 9

"Aynı zamanda, Kürdistan'ın en güney ucunda, Kürt Erdelan hanedanının en parlak temsilcilerinden biri olan Helo xan (995/1025-1585/1616), İsfahan'da Şah Abbas ile anlaşmalar yaptı. Haraç ve imparatorluk sınırlarının korunması karşılığında Kürtler barış ve yarı bağımsızlık elde ettiler. Helo xan ve halefi xan Ehmed, şehirleri yeniden inşa ettiler, Arapça, Farsça, ama özellikle o zamanlar bugün olduğundan çok daha yaygın olan bir dil olan Guranî dilinde şarkı söyleyen edebiyatçıları ve şairleri korudular. Güzel bir kaderi ve geniş bir yayılımı olan Ehlî hakk'ın (Hakikat Halkı) ezoterik dini, Guranîler ve Hewromanîler (bir Guranî lehçesi konuşanlar) arasında doğdu. Guranî'de Ehlî hak misyonerleri dinlerini vaaz ettiler, Kutsal Kitaplarını ve birçok dini eseri yazdılar. Erdelan prensleri muhtemelen gizlice bu dini benimsediler ve sarayın dili haline gelen Guranî'yi tercih ettiler. Orada, Güney Kürdistan'da ve Zagros sıradağlarının batı yamaçlarında kurulan Baban ve Soran hanedanlarının prensleri arasında ortak edebi dil, bir koiné haline gelen bir Guranî edebiyatı yetiştirildi." (fondation-institut kurde de paris: 11) 9

Kurt nasıl Kürtleştirildiyse aynı durum Kourdistanı da Kurdistan yaparak Kürtleştirildi.

Burayı açalım , "Kurd-Kurt" (Kourd) olanı kalem oynatarak "Kürd" (Kurd) yaptı , bu durumu Kurt-istan (Kourdistan) yurdu olan yeri Kürdistan (Kurdistan) yurdu yaptı. Bunu yaparken Hem "Şerefname", hemde "Maurizio Garzoni"deki bilgileri sansürlemiş ve bu sayede bilgiyi değiştirerek "Karaca Oğullarını" Kurtlardan Kürtleştirmiş oldu.

Studia Kurdica (Institut Kurda de Paris:Pdf sayfa 4,7,12.) 10 Evlia Çelebinin Seyahat namesine dayandırılarak yayınlanan makalede :

"Bu alıntıda Evliya Çelebi'nin tasvir ettiği Kürdistan gerçekten de çok geniştir. Osmanlı İmparatorluğu için taşıdığı stratejik önemine gelince, Evliya bunu şüpheye mahal bırakmayacak ölçüde vurgulamıştır. Hem ülkeleri dağlık ve taşlık bir ülke olduğu için hem de kürtler sağlam, güvenilir müslümanlar oldukları için, Kürdistan fars akınlarını önleyen etkili bir engel teşkil etti. Acaba Kürdistan'ın bu koruyucu işlevini vurgulamak için mi, Evliya Kürdistan sınırını güneyde Basra'ya kadar indirmiştir? O dönemde, bu konuda Evliya tek değildir. 1620'lerde Kürdistan'da dolaşan İtalyan gezgini Pietro Dalla Valle de Kürdistan'ın Susiana (Kuzistan) ve Babil bölgeleri arasından başlayıp, kuzeyde Ninova'ya, hatta belki de Karadeniz'e kadar uzandığını duymuştu. Kuwetle muhtemeldir ki, gerçekten de o kadar güneyde kürt aşiretleri bulunmaktaydı. Ancak o bölgede kürtlerin çoğunluğu oluşturdukları, hatta kayda değer kalabalıkta bile oldukları anlamına gelmez. Evliya'nın "Kürdistan" kelimesini bugünkü anlamından farklı bir anlamda kullandığını unutmamamız gerekir. O bu bölgeye "Kürdistan ü Sengistan" demektedir ki, "kürtler ve taşlarla dolu bir ülke" diye

çevrilebilir. Diyarbekir'i tasvir ettiği bir bölüm daha da manidardır. Burada bölgeye sadece "Kürtler ve Türkmenler Ülkesi" anlamına gelebilecek, "Kürdistan ü Türkmenistan" demektir. Bu, ima etmektedir ki Evliya kürtlerin olduğu bütün bölgelere, küçük bir azınlık oldukları durumda bile, "Kürdistan" demektir. Tabii Ortadoğunun nüfusu Evliya döneminde bugün olduğundan çok daha fazla karışık idi. Gerçek Kuzey Kürdistan'ın %15 ya da biraz fazlası hristiyan, çok küçük bir azınlık(% 0.2) de yahudiydi (19). Müslüman çoğunluğun bileşimi hakkında istatistik yoktur. Ancak tümünün kürt olmadığı gezi notlarından aşikardır. Ayrıca Kürdistan'ın birçok bölgesinde önemli sayıda türk ve arap yaşamaktaydı. Evliya'nın Kürdistan'ının Suriye ve Irak gibi uç bölgelerinde, tektük kürt adacakları dışında. kürtlerin sadece küçük azınlıklar oluşturduğu kesin olarak söylenebilir. Evliya'nın bütün bu bölgeleri Kürdistan'a dahil saymasının nedeni muhtemelen. kürtlerin toplumun en göze çarpan ve de askeri açıdan en önemli bölümünü oluşturmalarındandır. Altı bin aşiret ve yarım milyon silahlı insan gücü belki on kere abartılmış sayılardır. Fakat öyle de olsa hatırı sayılır bir topluluk ve hesaba alınması gereken bir güç oldukları aşikardır. Evliya bu aşiretleri daha ayrıntılı anlatacağı yolunda verdiği sözü kısmen tutar. Birçok yerde Kürtler hakkında bilgi verir ve beklediğinden çok daha medeni ve kültürlü çıkan kürtlere karşı bir sempati ve hayranlık duyduğunu her defasında hissettirir." (Institut Kurda de Paris:Pdf sayfa 4.) 10

"Evliya'nın "Kurt-istan" kelimesini bugünkü anlamından farklı bir anlamda kullandığını unutmamamız gerekir. O bu bölgeye "Kurt-istan ü Sengistan" demektir ki, "kürtler ve taşlarla dolu bir ülke" diye çevrilebilir. " Evliya Çelebinin yazı dilinde ü harfi olmamasına rağmen , Evlia nasıl olurda "Kürdistan" yazabilir? Sengistan kelimesinin doğrusu Zengistandır ki Aksungur'un oğlu Atabek Nurettin Zengi'den gelir."

Müverrih-i Migdisi qavlı üzere ba'de 't-tufan-ı Nuh'ımar olan şehri-i Cudidir, andan qal'e-i Sencardır, andan bu qal'e-i Mifarqindir. Amma şehir-i Cudi sahibi Hazret-i Nuh ümmetinden Melik Kürdim altı yüz sene mu'ammer olup Kürdistan diyarların geşt ü gûzar ederek bu Mifarqine gelüp ab ü havasından hazz edüp bu zeminde sakin olup evlad ü ensabı gayet çok olup lisan-ı 'İbriden 'İndiyyat bir gayrı lisan-ı turrehat peyda etdi kim ne'lbridir ne'Arabi ve ne Farsi ve ne lisan-ı Deridir ve ne lisan-ı Pehlevidir. Ana lisan-ı Kürdim derler kim bu diyar-ı Mifarqinde peyda olup hala diyar-ı kürdistanda isti'mal olunan lisan-ı Kürd hazret-i Nuh ümmetinden Melik Kürdimden qalmıştır. Amma vilayet-i Kürdistan dağıstan u sengistan bilad-ı bi-payan olmagile on iki guna lisan-ı Ekrad vardır kim birbirlerine elfazları ve lehce-i mahsuseleri mugayirdir kim nicesi birbirlerinin kelimatların tercüman ile anlarlar.

(Institut Kurda de Paris:Pdf sayfa 11) 10

Şeref Han Şerefnameinde (Bozarslan:24,187,188,189,190,236,237.) , Kürdistan da yaşayan Türklerin kendilerine Melik Kürdim , Selçuklu Sultanı Melik Şah olduğunu belirtir. Kürdistan yazması mümkün değildir ,ancak Kourdistan (Kurdistan) yazabilir ki buda kurd d/t Kurt anlamına gelir.Ana lisanı içinde durum aynıdır ve Lisan-ı Kurdum veya Kurtum. Lisan-ı Ekrad ,Şerefnameye bakınız. Ekrad kürt demek mi?

kırmanc:kırmancê (کرماني) "kürt" - Ziya: (کرماني) (**kırmanc**); Jaba: kourmandji (**kurmandji**); WêE: **kırmanc**.

Pdf sayfası 7.

Amma lisan-ı Kürd budur kim tahrir olunur. Evvela lisan-ı Ekrad-i Soran:

yek	du	se	çar	penc	şeş	heft	heş	noh	da	yāñzda	dāzda
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

lō kırmāncî vārre rûnî	selāmet hāte	hālîte çiye ?
sen Kürd gel otur	sag geldin	nedir halun ?

(Institut Kurda de Paris:Pdf sayfa 12.) 10

Maurizio Garzoni (Maurizio Garzoni, 1764-1770:4,7,8,9,11.) Kurda dili çalışmasında Sorani ve Babanilere sorulduğunda , kendilerine Karacaoğulları dediklerini yazar. Kirmanci yazan yeri nasıl Kürd çevirebilir. Kürtler kendilerine Kürt demiyorlarmıydı? Kirmanci Kürt veya Kürd demek mi?

Fransızca <ou-u> <Courd> <Curd> <Courdistan> <Kourd> <Kurd> <Kourdistan> <Kurdistan>

Türkçe <u-ü> <Curd> <Cürd> <Curdistan> <Kurd> <Kürd> <Kurdistan> <Kürdistan>

<Damakta d/t yerdeğişimi> <Curt> <Cürt> <Curtistan> <Kurt> <Kürt> <Kurtistan> <Kürtistan>

Erken dönem kaynaklarda geçen "Curd d/t" kelimesi eşkiya , soyguncu , hırsız anlamlarını içermektedir.

Tarihi belgelerde geçen "Kurd" ve "Kürd" kelimeleri , bölgede insanların ve Arapça yazılan kaynaklardaki kelimelerin karşılığının tam olarak anlaşılamamasından kaynaklı görülmektedir. "Kürt" ile "Kurt" kelimelerinin tamamen farklı anlamları içerdiği unutulmamalıdır. Üste de gördüğümüz gibi , batılıların "Kart" mı yoksa "Kürtmü" olduğunu dahi tartışarak , bölgede yaşayan insanların etnik kökenimidir yoksa ünvanları mıdır , bunu doğru tespit edememişlerdir. Bu durum zamanla Haçlı siyasetinin ayrıştırma siyaseti olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Deylemlerin "Kürt" olduğuna dair iddalar (Meynard et Couteille : 262,263) 11 :

"La mer des Barbares (Caspienne) qui ont couvert ces parages de leurs établissements , est connue sous le nom de mer de Bab-el-Abwab , mer des Khazars , de Djil (Guilan) , de Deïlem , de Djordjan , de Tabarestan . Ses côtes , qui sont occupées par plusieurs tribus turques , se prolongent d'un côté jusqu'au pays de Kharezm et du Khorâçan. Elle a une longueur de huit cents milles , sur une largeur de six cents milles , et représente à peu près un ovale dans le sens de sa longueur." (Meynard et Couteille : 262,263) 11

"Buraları yerleşimleriyle kaplayan Barbarların (Hazar) denizi, Bab-el-Ebvab denizi, Hazarların denizi, Cil (Guilan), Deyilem, Corcan (Curcan), Tabarestan denizi adlarıyla bilinir. Birçok Türk kabilesinin yaşadığı kıyıları, bir yandan Harezm ve Horasan ülkesine kadar uzanır. Sekiz yüz mil uzunluğunda, altı yüz mil genişliğindedir ve uzunluğu yönünde yaklaşık olarak oval bir şekil oluşturur." (Meynard et Couteille : 262,263) 11

Cil, (Guilan) Deyilem (Deylemliler) Curcan topraklarında yaşayanların Türk kabileleri olduğunu yazan Mesudiye atfen , günümüzde Mesudinin Deylemlilere Kürt dediği iddia edilir. Arapçada ü harfi olmamasına rağmen, Mesudi nasıl Kürt yazabilir?

"On prétend que la tête de Bahram fut envoyée à Éberwiz qui la fit placer au-dessus de sa porte dans la cour du palais . Kurdyeh quitta le pays des Turcs avec les compagnons de son frère ; elle eut en route des démêlés avec le fils de Khakân. Puis ayant reçu une lettre d'Éberwiz qui la chargeait de tuer Bostam , oncle du roi , et qui gouvernait le Deïlem et le Khorâçân , elle s'acquitta de cette mission , tandis qu'Éberwiz vengeait la mort de Hormuz , son père , en faisant périr son second oncle ; Kurdyeh arriva enfin à la cour d'Éberwiz , qui l'épousa." (Meynard et Couteille : 223) 12

"Bahram'ın başının Eberwiz'e gönderildiği ve onun da onu saray avlusundaki kapısının üstüne yerleştirdiği söylenir. Kürdiye, kardeşinin yoldaşlarıyla birlikte Türklerin ülkesinden ayrıldı; yolda Hakan'ın oğluyla bir tartışma yaşadı. Sonra, Eberwiz'den, Deyilem ve Horasan'ı yöneten kralın amcası Bostam'ı öldürmekle suçlayan bir mektup aldıktan sonra, bu görevi yerine getirirken, Eberwiz, babası Hormuz'un ölümünün intikamını ikinci amcasını öldürerek aldı. Kürdiye sonunda kendisiyle evlenen Eberwiz'in sarayına vardı." (Meynard et Couteille :223) 12

Deylemi yöneten Kral Eberwiz'i yöneten Türk Kralının amcası , buna rağmen Deylemliler Kürt diye ortalıkta dolaşan ve devletin resmi olarak vermiş olduğu ünvanlara sahip Prof , Doçent , vs mevcut.

"2. Nom des montagnes sur les confins des de Deilem et de Guilan." (Kieffer ve Bianchi :1837.32.) 13

"2. Deilem ve Gilan sınırlarındaki dağların adları." (Dictionnaire Turc-Française par J. D. Kieffer ET T. X. Bianchi , Tome Second. M DCCC XXXVII. Sayfa 32.) 13

Deylem sıra dağların ismi ise Deylemlilere de Deylemi dağlıları demek durumundayız. Deylem sıra dağlarında yaşayan Türk kabileleri ve Deylemilerin Kralı olan kişi, Eberwizin Türk Kralının Amcasıdır.

İlber Ortaylı : Selahaddin Eyyubi bir Kürt Prensidir.
Celal Şengör : Kürt vardır ,Kürt dili vardır.

Adam namussuzdur.

Elindeki her olanağı kullanarak devleti soyar, kendisini ve yakınlarını zengin eder. Sonra da gözüniüzün içine baka baka konuşur:

Manevi değerlere bağlıyız ...

Adam ahlaksızdır.

Her gün ayak üstünde bin yalan söyler. Dün övdüklerine bugün söver, dün ana avrat sövgüler yağdırdığı insanlara, salya sümkük övgüler dizer...

Sonra başlar aynı sözü gevelemeye: Manevi değerlere bağlıyız ...

"Neyine bağlısın ki?..." diye soramazsınız.

Çünkü bu işlerin ölçüsü tartısı kalmamıştır. "Ar damarı" denen namus ve ahlak sigortası var ya, o çatlamıştır. Ne söyleyen boş!

Farkında mısınız bu gidiş, toplumun bütün değer yargılarını çürütmüştür. Hırsız olduğunu, namussuz olduğunu, su katılmamış rezil olduğunu bildiğimiz nice cambaz, ip üzerinde yeni hünerlerini gösteriyor, bizler de hep birlikte, ara sıra da "yaşa. varol" diye bağırarak çağırarak izliyoruz olup bitenleri.

Toplum bütün kurumlarıyla çökmüş, çökertilmiştir. Günlük yaşamımızdan politika sahnelerine kadar elimizin değdiği, gözüümüze iliştiği her yerde yeni sürimmişlikler, yeni yozlaşmalar art arda birbirini izlemektedir.

Enflasyonlu-devalüasyonlu bu düzen, bankalarla bankerlerin boğuştuğu, bir kilo soğanın yüz liraya çıktığı, ekmeğin pasta fiyatına satıldığı bu düzen, insanı insan yapan bütün erdemleri, bütün değerleri, iyi, güzel, doğru gibi bütün kavramları da beraberinde çekip götürüyor.

Burnunuzun ucuna gelen bu koku, bu yıkıntının.

Bu sürimmişliğin kokusudur.

Uğur Mumcu

Sayın Quatrefages ve Hamy 14 yapmış oldukları kafatası çalışmalarında, Kürdistan'da yapılan ölçümlerde, Kürdistan'da yaşayan Milletin Türkmenler olduklarını belirtmiştir ve kayıtlara da bu kafataslarını kürt kafatasları Türkmen ırkına ait olduğu belirtilmiştir.

"CRANIA ETHNICA LES CRANES DES RACES HUMAINES"

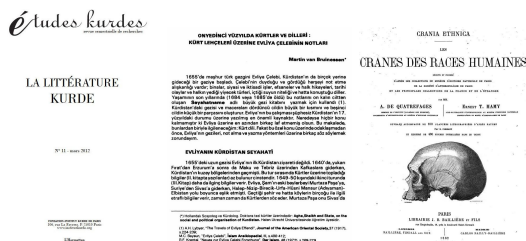
"CRANIA ETHNICA İNSAN IRKLARININ KAFATASLARI"

"Le Kourdistan et le Louristan sont peuplés d'un mélange de races chez lesquelles l'élément Turcoman semble jouer le rôle prédominant . M. Duhousset a mesuré cinq Kourdes d'Ourmiah, Soutboulak, Sultan Abad , etc. , qui lui ont donné des chiffres très voisins de ceux des Mazenderans cités plus haut . Les Bakhtyaris du Louristan offrent les mêmes traits généraux , et la déformation artificielle par aplatissement pariéto -occipital , dont nous venons de parler , s'exagère considérablement chez eux . Cette déformation , qui a pour résultat de diminuer considérablement les dimensions antéro- postérieures déjà réduites de la tête, semble avoir été portée par les Turcs en Syrie jusque dans les montagnes des Yehalines et des Ansariés , et , dans le Daghestan , chez les Lesghis , qui sont en partie d'origine Turcomane . CRANES DE LESGHIS . Nous ne connaissons que deux crânes Lesghis , déposés l'un dans le Musée Davis par M. Bonsdorff, l'autre au Muséum de Paris , qui le doit à Eichwald . Cette dernière pièce est déformée comme celles dont il vient d'être question , avec cette différence toutefois que la déformation est beaucoup plus accusée à droite qu'à gauche . Le Lesghi du Musée Davis est aussi déformé obliquement , mais à un moindre degré, semble-t-il , que le nôtre . La description du Thesaurus craniorum (p . 126) rappelle en général celle des véritables Turcs." (Quatrefages ve Hamy,1882: 411).

"Kürdistan ve Louristan, Türkmen unsurunun baskın rol oynadığı görünen bir ırk karışımıyla doludur. M. Duhousset, kendisine yukarıda belirtilen Mazenderanların rakamlarına çok yakın rakamlar veren Ourmiah, Soutboulak, Sultan Abad vb.'den beş Kürt ölçtü. Louristan'daki Bahtiyarlar aynı genel özellikleri gösterir ve az önce bahsettiğimiz parieto-okspital düzleştirme ile yapay deformasyon onlarda önemli ölçüde abartılmıştır. Başın zaten azalmış olan ön-arka boyutlarını önemli ölçüde azaltma sonucu olan bu

deformasyon, Türkler tarafından Suriye'ye Yehalines ve Ansariés dağlarına kadar ve Dağıstan'da kısmen Türkmen kökenli olan Lezgiler arasında taşınmış gibi görünüyor. LEZGİLERİN KAFATASI. Sadece iki Lesghis kafatası biliyoruz, biri Bay Bonsdorff tarafından Davis Müzesi'ne, diğeri ise Eichwald'a borçlu olan Paris Müzesi'ne bırakıldı. Bu son parça, az önce bahsedilenler gibi deforme olmuş, ancak şu farkla ki, deformasyon sağda soldakinden çok daha belirgin. Davis Müzesi'ndeki Lesghi de eğik bir şekilde deforme olmuş, ancak bizimkinden daha az derecede gibi görünüyor. Thesaurus craniorum'daki (s. 126) açıklama genellikle gerçek Türkleri hatırlatıyor". (Quatrefages ve Hamy,1882: 411).

- 1 Histoire de l'Extrême-Orient. Tome 2 / par René Grousset. Grousset, René (1885-1952). Auteur du texte. Histoire de l'Extrême-Orient. Tome 2 / par René Grousset,.... 1929. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France
- 2 Institut français (Zagreb). Auteur du texte. Annales de l'Institut français de Zagreb. 1941-07-01. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.
- 3 Francisci a Mesgnien Meninski Lexici Arabico Persico - Tvrcici Secvndis Cvris Recogniti et Avcti. Tomus Qvartvs. Google Halka Açık Kütüphanesi.
- 4 Dictionnaire Turc - Français par J.D. Kieffer et T.X. Bianchi. Tome Second. M.DCC XXXVII. Halka Açık Kütüphanesi.
- 5 BIBLIOTHEQUE ORIENTALE, OU DICTIONNAIRE UNIVERSEL CONTENANT PAR D'HERBELOT. TOME SECOND. AUX DEPENS DE J. NEAULME & N. VAN DAALEN, Libraires, MDCCLXXVII.
- 6 Harezmi Prens Sultan Celaaleddin Mankubirti.
- 7 Földvály, A.. Auteur du texte. Les Ancêtres d'Attila, étude historique sur les races scythiques, par A. Földvály. 1875. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.
- 8 Reclus, Elisée (1830-1905). Auteur du texte. Nouvelle géographie universelle : la terre et les hommes. Vol. 9 / par Elisée Reclus,.... 1876-1894. Bnf gallica. Bibliothèque nationale de France.
- 9 Etudes kurde revue semestrielle de recherches La Littérature kurde N° 11 - mars 2012 fondation-institut kurde de paris 106, rue La Fayette, F-75010 Paris . L'Harmattan. La revue Études Kurdes est honorée d'une subvention du ministère de l'Éducation nationale, de la Recherche et de la Technologie.
- 10 Evliya Çelebi Studia Kurdica Institut Kurda de Paris 106, rue La Fayette, 75010 Paris France.
- 11 Maçoudi Les Prairies d'Or. C. Barbier de Meynard et Pavet de Couteille. Cilt 1. M DCCC LXXXVII 9 Yüzyıl Mesudi.
- 12 (Maçoudi Les Prairies d'Or. Cilt II : 223)
- 13 (Dictionnaire Turc-Française par J. D. Kieffer ET T. X. Bianchi , Tome Second. M DCCC XXXVII. Sayfa 32.)
- 14 CRANIA ETHNICA LES CRANES DES RACES HUMAINES A. DE QUATREFAGES et ERNEST T. HAMY. PARIS LIBRAIRIE J. B. BAILLIÈRE ET FILS LONDRES rue Hautefeuille, 19, près le boulevard Saint Germain. 1882.

Beni bu kitabı yazmaya mecbur bırakan ve sosyal medyada sürekli yayınlarında kürd ve kürdistan söylemlerinde bulunan , kendisine sorulduğunda kürdologlara sorun , ben tarihçi, değilim diyen Sayın Y. D. e teşekkür ederim.

Sonuç

Bu güne kadar Türk Milletine anlatılan Kürd ve Kürdistan iddialarının tamamen asılsız ve sanki mitolojik anlatılar gibi dinledik. Tarihte var olmayan ve Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmaya ,

78

Türk Milletini anadoludan kovma siyasetinde bir mitolojik hikayeyi solculuk adı altında bizlere savundurdular. Bunları yapanların genelde ünvanları Bakan, Millet vekili , Profesör , vs olduklarıda bir gerçekliğimizdir. Güneydoğu bölgesindeki yurttaşların silahlanmasını sağlayan ve onlarca insan kaybına neden olan terör faaliyetlerinden , başta bu ünvan sahipleri sorumludur. Terörün beslendiği ana kaynak olan kürt projesini tarihi belgelerle ortadan kaldırması gerekenler , bu ünvanlara sahip olan kişilerdir ve bu ünvanlar bu insanlara bu sorumluluğu vermektedir. Selahaddin bir kürt prensidir diyen bu insanlar neden tarihi belgelere bilinçli bir şekilde sansür uygulamakta ve nasıl bir stratejiye hizmet etmektedirler? Bu ünvan sahibi insanlara sorulduğunda Latince , Fransızca , Arapça , Farsça bildiklerini söylemekteler. Bu durumda , bu insanlar ya okuduklarını anlamıyorlar veya sansür uyguluyorlar. Oğuz Türklerinden olan kardukların Ekrad olarak anılması , Ekrad kelimesinin hiç bir etniğe hitap etmediğini gösterir. Bu kitap, sansürlenmiş kaynaklardaki bazı yerlerin Türk Milletine gösterilmesi, amacıyla yapılmıştır.

Yazarın Adı: İbrahim

Yazarın soy adı: Şimşek

Doğum Tarihi: 04/10/1974

Doğum Yeri: İstanbul / Beykoz

Eğitim Durumu: Orta okul 1 terk

Kitabın bitiş tarihi: 01/08/2025

Bu çalışmayı, Cumhuriyeti kuran Yüce Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarına olan borcumu, bir nebze ödeyebilmek amacı güderek yapmışımdır.

İbrahim Şimşek